

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
UGDYMO SISTEMŲ KATEDRA**

Dalia Gudonavičienė

Edukologijos magistrantūros studentė

**PO UNIVERSITETINIŲ (TĖSTINIŲ) STUDIJŲ EFEKTYVUMO TYRIMAS
ŠIUOLAIKINĖJE LIETUVOS ŠVIETIMO SISTEMOJE**

Magistro darbas

**Mokslinis vadovas
prof. Arkadijus Kiseliovas**

Šiauliai, 2006

**Darbas originalus ..... D. Gudonavičienė
(studento parašas)**

SANTRAUKA

Dalia Gudonavičienė

Po universitetinių (tęstinių) studijų efektyvumo tyrimas šiuolaikinėje Lietuvos švietimo sistemoje.

Magistro darbas.

Magistro darbe socialiniu - pedagoginiu aspektu išanalizuojamos suaugusiųjų požiūris į tęstinį savo mokymąsi, pedagogų kvalifikacijos kėlimo veiklą, surinkta ir įvertinta informacija, pateiktos rekomendacijos, kaip toliau kurti tęstinių studijų efektyvumą Lietuvos švietimo sistemoje. Atlikus teorinę ir kiekybinę duomenų analizę išsiaiškinta, kad švietimo reformos bendras tikslas – siekti, kad kiekvienas turi įgyti atitinkamą kvalifikaciją ir ją nuolat tobulinti. Apibendrinus rezultatus teigiama, kad pedagogų kvalifikacijos ir jų rengimo sistema turėtų tapti nuolatinio mokymosi sistemos dalimi. Išsamiai analizuojamos suaugusiųjų mokymosi motyvacija. Patvirtinama autoriaus suformuluota mokslinio tyrimo hipotezė, kad tęstinės studijos suteikia sąlygas kiekvienam mokytojui įgyti naujų žinių, pagilinti supratimą, įgūdžius, praplėsti požiūrį, interesus ir turimas žinias optimaliai pritaikyti praktikoje.

SUMMARY

Dalia Gudonavičienė

Research of efficacy after university (continuity) studies in contemporary educated system of Lithuania

Master's work.

This master's final work in social – educated aspect analyses adult's attitude in continuity their educate, educate qualify increase action, collected and evaluated information, give recommendations how further create efficacy of continuity studies in educated system of Lithuania. Fulfilled theoretical and quantity data analysis ascertain, that educated reform common aim – aspire that everyone has to acquire appropriate qualifications and it always perfect. Summed results, maintain that educate qualify and their plan system has to become part of constant educated system. It is carefully analyses adult's educate motivation. It is confirmed author's formulated hypothesis of research, that continuity studies extend conditions for each teacher to receive new knowledge, deep understanding, skills, widen attitude, interests and received knowledge ideal adapt in practice.

TURINYS

IVADAS.....	4
1. DOKUMENTAI, REGLAMENTUOJANTYS SUAUGUSIŲJŲ	
TĘSTINIŲ MOKYMĄSI	8
1.1. Pagrindinių sąvokų analizė	8
1.2. Nacionaliniai dokumentai	9
1.3. Nacionalinio lygmens dokumentai	10
1.4. Lietuvos švietimo koncepcija (1992)	11
1.5. Vartojamų sąvokų praplėtimas dokumentuose	12
1.6. Suaugusiųjų švietimo formos	13
1.7. Priemonės, nurodytiems tikslams pasiekti	14
1.8. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas	14
1.9. Mokymosi visą gyvenimą strateginiai metmenys	15
1.9.1. Mokymosi visuomenėje santykiai	17
1.9.2. Svarbiausios mokymosi visą gyvenimą strategijos kryptys	18
2. TĘSTINIŲ STUDIJŲ APLINKOS ANALIZĖ	21
2.1. Politiniai veiksniai	21
2.2. Ekonominiai veiksniai	23
2.3. Socialiniai veiksniai	24
3. ES DOKUMENTŲ ANALIZĖ	26
4. LIETUVOS ŠVIETIMO SISTEMOS TĘSTINIŲ STUDIJŲ	
DAŽNIS IR MOTYVACIJA	28
4.1. Tyrimo metodologija	29
4.2. Mokytojų tęstinių studijų efektyvumo tyrimo anketos klausimyno pagrindimas	30
4.3. Tyrimo imties charakteristikos.....	31
4.4. Kiekybinio tyrimo duomenų analizė ir interpretacija.....	35
5. NUOLATINIS MOKYMASIS KAIP SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI PRIELAIDA	58
IŠVADOS	60
PASIŪLYMAI	62
LITERATŪRA	63
PRIEDAI	67

ĮVADAS

Darbo aktualumas. Bendroje LR Švietimo ir mokslo ministerijos užduotyje tyrimui „Po universitetinių tęstinių studijų efektyvumas šiuolaikinėje Lietuvos švietimo sistemoje“ akcentuotai teigiama, kad suaugusiųjų tęstinis mokymasis Lietuvoje nėra pakankamai išplėtotas. Ši teiginį pastaraisiais metais pagrindžia daug faktų ir tendencijų: nemažos dalies gyventojų turima kvalifikacija neatitinka darbo rinkos reikalavimų arba stokojama formalios kvalifikacijos, nepakankamai kryptingai išplėtotą profesinio rengimo sistema. Lyginant su ES išsivysčiusiomis valstybėmis, tik nedidelė dalis suaugusiųjų dalyvauja tęstinio mokymosi programose, įsitvirtinimą darbo rinkoje apsunkina neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimo stoka ir kt. Apibendrintai suaugusiųjų tęstinio mokymosi galimybių plėtojimas neabejotinai yra svarbi progreso sąlyga tiek valstybės, tiek pavienių individų raidos lygiais, kitaip tariant yra didelės socialinės svarbos uždavinys. Kad būtų užtikrinta kryptinga tęstinių studijų plėtra, reikalingi patikimi ir nuolat atnaujinami empirinių tyrimų duomenys. Pastarųjų trūkumas jau minėtos suaugusiųjų mokymosi socialinės svarbos sąlygomis ir nusako tyrimo problemą.

Švietimas užima svarbią vietą visuomenėje: praturtina individo gyvenimą nauja patirtimi, naujomis žiniomis, praplečia socialinius ryšius, padeda pasirengti darbinei veiklai, spręsti bedarbystės problemas bei išvengti visuomenės susvetimėjimo. Specifiniai socialiniai pasikeitimai jau dabar skatina tobulėti besimokančią visuomenę. Kuriant naujas technologijas, greitai senstant žinioms, būtina nuolat atnaujinti žinias, mokytis naujų dalykų. tęstinis mokymasis tampa nebe privilegija, o būtinybe kiekvienam, jaunam ar senam, privalančiam gyventi vykstant nuolatiniais pasikeitimams šeimose, darbe, bendruomenėje ir pasaulio visuomenėje. Šio mokymosi idėjos turi galias istorines šaknis. Jau Sokratas rašė, kad pats besimokantysis kaupia žinias ir turi galimybę mokytis iš to, kas yra aplink jį.

Nuolatinio ir tęstinio mokymosi sąvokos pradėtos vartoti UNESCO koncepcijose, kuriose sakoma, kad išsilavinimas nėra duodamas vieną kartą visam laikui, o yra nuolatinio mokymosi, trunkančio visą gyvenimą, rezultatas. Pastaruoju metu visame pasaulyje plačiai prabilta apie būtinybę mokytis visą gyvenimą. Tai supranta ir Lietuvos švietimo ideologai: 1992 metais parengtoje Lietuvos švietimo koncepcijoje pasakyta, kad Lietuvoje kuriama permanentinė švietimo sistema.

Visą nuolatinio mokymosi procesą galima suskirstyti į 4 periodus, - ikimokyklinį ugdymą, bendrąjį lavinimą, profesinį bei tęstinį mokymąsi.

Suaugusiųjų švietimas turi dvejopą vaidmenį. Pirma, jis įgalina besimokantįjį nuolat atnaujinti savo kompetenciją ir sudaro galimybę neprarasti darbo. Antra, jis garantuoja būsimųjų kartų mokymosi sėkmę. Juk gerai žinoma, kad geras pasirengimas mokyklai yra sėkmingo mokymosi joje garantas, kad geras bendrasis išsilavinimas sudaro galimybę įgyti aukštą profesinę kvalifikaciją, kad

kuo aukštesnę kvalifikaciją turi žmogus, tuo labiau jis linkęs nuolat tobulėti ir mokytis. Taip pat yra nustatyta, kad kuo aukštesnis yra jų tėvų išsilavinimas, tuo didesni yra jų vaikų siekiai, t.y. tėvų tęstinis mokymasis daro teigiamą įtaką jų vaikų mokymosi sėkmei.

Suaugusiųjų švietimo svarba Lietuvoje teoriškai yra gerai suprantama. Jau pirmajame Lietuvos švietimo sistemos plėtros strateginiame dokumente „Lietuvos švietimo koncepcija“ sakoma, kad „suaugusiųjų švietimas yra didžiausia permanentinės švietimo sistemos dalis“. Kiek vėliau (1997m.) parengtoje Baltojoje knygoje „Profesinis rengimas“ rašoma, kad „profesinis rengimas yra nepertraukiamas žmonių ugdymo procesas. Jis apima iki profesinį ugdymą, pirminį profesinį mokymą, profesinės kvalifikacijos tobulinimą, profesinį perkvalifikavimą bei profesinį reabilitavimą“. Knygoje detaliai nagrinėjamas tiek formalus (darbo rinkos) tiek neformalus suaugusiųjų profesinis mokymas. Baltojoje knygoje „Lietuvos aukštasis mokslas“ taip pat akcentuojama mokymo paslaugų suaugusiems svarba, nurodomos trys pagrindinės tokios veiklos sritys: 1) neakivaizdinių studijų modernizavimas ir plėtra, 2) kvalifikacijos tobulinimo kursų aukštojo mokslo lygmeniu organizavimas ir 3) mokslo žinių populiarinimas ir kultūros bei demokratijos ugdymas.

Suaugusiųjų švietimą tinkamai reglamentuoja ir įstatymai. Švietimo įstatymo I straipsnyje tęstinio lavinimosi galimybių Lietuvos gyventojams sudarymas yra paminimas kaip vienas iš pagrindinių švietimo sistemos uždavinių. Bedarbių rėmimo įstatyme įteisinama profesinio mokymo galimybė praradusiems darbą žmonėms. Šio mokymo organizavimą detaliai reglamentuoja Profesinio mokymo įstatymas. Dirbančiųjų mokymuisi reguliuoti yra priimtas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas. Jame teigiama kad, visa ši įstatymų sistema suteikia teisinės garantijas „įgyvendinti įgimtą žmogaus teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, įgyti žinių ir gebėjimų, kurių jam reikia kaip demokratinės visuomenės piliečiui ir tam tikros profesijos specialistui“.

Negalime teigti, kad suaugusiųjų švietime esame pasiekę labai daug. Tačiau jau sukaupta nemaža patirtis naujoviškai organizuojant suaugusiųjų mokymąsi. Yra galimybių sudaryti sąlygas mokytis. Pradėjo sparčiai augti poreikis ir noras gilinti žinias ir tobulinti ar įgyti kvalifikaciją. Suaugusiųjų švietėjų būrys, prasidėjęs nuo nedidelės saujelės entuziastų, smarkiai išaugo ir tapo jėga, kuri gali daryti teigiamą įtaką visuomenės kompetencijai ir kultūros plėtrai. Kad ir ateityje sugebėtume išsaugoti šias pozityvias tendencijas, būtina išpildyti bent dvi sąlygas:

- Sustiprinti vidinį bei tarptautinį bendradarbiavimą;
- Iš esmės padidinti investicijas į suaugusiųjų švietimą.

Dėl to tikėsimės, kad mums tai pavyks padaryti, ir Lietuva sėkmingai integruosis į Europoje kuriamą žinių ir informacijos visuomenę.

Tyrimo problemą atskleidėme klausimais:

- 1.Kokie motyvai ar priežastys skatina mokytis?
- 2.Kokie sunkumai kyla besimokantiems?
- 3.Ar susipažinę su suaugusių švietimą reglamentuojančiais dokumentais? Ir kt.

Darbo tyrimo objektas. Jonavos miesto ir rajono mokytojų nuomonė apie suaugusiųjų požiūrį į tęstinį mokymąsi.

Tyrimo tikslas. Socialiniu – pedagoginiu aspektu išanalizuoti suaugusiųjų požiūrį į tęstinį savo mokymąsi, pedagogų kvalifikacijos kėlimo veiklą, t.y. surinkti informaciją ir, ją įvertinus, pateikti rekomendacijas, kaip toliau kurti tęstinių studijų efektyvumą Lietuvos švietimo sistemoje.

Siekiant įgyvendinti tikslą, buvo iškelti šie uždaviniai:

- Aptarti kaip reglamentuojamas suaugusiųjų švietimas tarptautiniuose ir nacionaliniuose dokumentuose.
- Išanalizuoti suaugusiųjų mokymosi motyvaciją bei jos skirtumus pagal amžių, išsilavinimo lygį.
- Išanalizuoti su kokiomis problemomis susiduria suaugusieji, kurie mokosi ir jų mokymąsi organizuojančios institucijos? Aptarti suaugusiųjų mokymosi plėtros galimybes.
- Išsiaiškinti mokytojų vertinimus ir galimybes nuolatinio tęstinio mokymosi procesui pagerinti;
- Aptarti nuolatinio – tęstinio mokytojų mokymosi įtaką besimokančios bendruomenės kūrimuisi.

Atsižvelgiant į tyrimo tikslą, iškelta hipotezė: Lietuvoje yra optimaliai ir sistemingai siekiama, kad pedagogai būtų kūrybingos asmenybės – žmogaus ugdytojai, dalykinių žinių perteikėjai. Švietimo sistemos tęstinės studijos, suteikia sąlygas kiekvienam mokytojui įgyti naujų žinių, pagilinti supratimą, įgūdžius, praplėsti požiūrį, interesus, o turimas žinias optimaliai pritaikyti praktikoje.

Metodologija. Pagrindinė švietimo sistemos prielaida ta, kad mokymasis nuolat kintančiame pasaulyje privalo būti visą gyvenimą trunkantis procesas. Darbe aptarėme pagrindines mokymosi visą gyvenimą nuostatas, remiantis Lietuvos Respublikos dokumentais išanalizavome, kokia mokymosi visą gyvenimą nuostata yra šiandien vystoma šalyje.

Siekiant pagrįsti iškeltą hipotezę, taikėme šiuos metodus: pedagoginės, mokymosi visą gyvenimą strategijos analizę, švietimo sistemos dokumentų bei duomenų apie mokytojų sampratą į tęstines studijas analizę; statistinius metodus.

Instrumentarijus. Anketoje pateikti 11 klausimų, iš kurių 5 mišrūs ir 6 uždaro tipo . Visi klausimai suskirstyti į 5 blokus. Duomenų grupavimui buvo naudojamos šios skalės: nominalinė, ranginė ir intervalinė.(1 priedas)

Statistinė gautų duomenų analizė buvo atlikta taikant statistinių duomenų apdorojimo programą SPSS (*Statistical Program for Social Sciences*) (2priedas).

Rezultatų naujumas, teorinis ir praktinis reikšmingumas. Pasirinktos temos naujumą sudaro tai, kad nenagrinėta, koks yra pedagogų požiūris į mokymosi procesą, o tokį požiūrį lemiantys veiksniai, atsižvelgiant į jų dažnumą, darbe išsamiai išanalizuota mokymosi galimybės ir jų prieinamumas nuo dokumentų reglamentuojančių tęstinių mokymąsi kūrimo užuomazgų iki jų įgyvendinimo.

DOKUMENTAI, REGLAMENTUOJANTYS SUAUGUSIŲJŲ TĘSTINIŲ MOKYMĄSI

1.1. Pagrindinių sąvokų analizė

Šios sąvokos magistro darbe pateikiamos, remiantis šiais šaltiniais: „Tarptautinių žodžių žodynu“, Vasiliauskas A. (2002). *Strateginiu valdymu*. Vilnius: Enciklopedija, „Pedagogų kompiuterinio raštingumo standartu“, bei „Informatikos žodynu“, Želvys R., Būdienė V., Zabulionis A., (2003). *Švietimo politika ir monitoringas*, statistikos rinkiniu *Namų ūkių pajamos ir išlaidos 1999 metais*.

A

Andragogika - suaugusiųjų švietimas, nuolatinis mokymasis, permanentinis (tęstinis) ugdymas.

B

Besimokanti visuomenė - visuomenė, kurioje iškeliamas mokymosi visą gyvenimą prioritetas, nuolatinis savo kompetencijų tobulinimas bei plėtimas.

F

Filosofija - organizacijos elgesio standartas, nusakantis pagrindines vertybes, principus, pagal kuriuos veikia organizacija, siekdama savo tikslų ir vykdydama savo veiklą.

G

Generalinė aibė - visuma stebėjimo vienetų, egzistuojančių toje socialinėje sistemoje, kuriai skiriamos tyrimo išvados.

I

Imtis - generalinės aibės dalis, tiesioginių stebėjimo vienetų visuma.

Informacinė visuomenė - visuomenė, kuri iškelia informacijos svarbą, ypač pabrėžiama galimybė gauti reikiamą informaciją visiems individams bei jų grupės svarba. Informacija ir žinios laikomos pagrindiniu informacinės visuomenės raidos ištekliumi.

Išorinė aplinka - siaurąja reikšme išorinę aplinką sudaro tie išoriniai objektai, kurie stipriai veikia organizacijos veiklą ir jos rezultatus.

K

Kompetencija - klausimų ar reiškinių sritis, su kuria kas gerai susipažinęs.

Koreliacija - tai statistiniai ryšiai tarp požymių. Jos dėka grindžiamas matavimų validumas, reliabilumas, objektyvumas.

M

Multiterpė - informacijos pateikimas įvairiais pavidalais: tekstu, paveikslais, garsu, animacija, multimedija.

O

Organizacija - (plačiaja prasme)- suprantama, kaip žmones bendrai veiklai jungianti sistema, turinti savo funkcionavimo tikslus ir priemones tiems tikslams įgyvendinti.

P

PESTE analizė - strateginė analizė, apimanti keturis makroaplinkos aspektus- politinį ir teisinį, ekonominį, socialinį ir kultūrinį, technologinį.

S

SSGG analizė - analizė, apibendrinanti ir sujungianti išorinės aplinkos ir išteklių analizės rezultatus, suklasifikuojant organizacijos strategiją lemiančius veiksnius į keturias grupes: stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės.

Strategija - sprendimų visuma, apibrėžianti organizacijos svarbiausius veiksmus bei priemones tiems tikslams pasiekti.

Strateginė analizė - strateginio valdymo stadija, apimanti retrospektyvinio periodo organizacijos išorinės aplinkos ir išteklių analizę ir prognozavimą perspektyviam periodui.

Strategijos kūrimas - strateginio valdymo stadija, apimanti organizacijos strategijos tikslinės orientacijos apibrėžimą, strateginių sprendimų alternatyvų parengimą, jų įvertinimą ir galutinių strateginių sprendimų parinkimą.

Š

Švietimo politika - visuma kryptingų veiksmų, kuriais siekiama įgyvendinti strateginius švietimo sistemos arba organizacijos tikslus.

U

Ugdymo turinys - svarbiausi kultūros lobiai, kuriuos sistemingai ir nuosekliai mokykla perteikia jaunajai kartai, kad ji gyventų tautos kultūroje, visa informacija surinkta ir sutvarkyta taip, kad ji tiktų tam tikro amžiaus ugdytiniui.

1.2.Nacionaliniai dokumentai

Suaugusiųjų švietimo svarba Lietuvoje teoriškai yra gerai suprantama. Jau pirmajame Lietuvos švietimo sistemos plėtros strateginiame dokumente „Lietuvos švietimo koncepcija“ sakoma, kad „suaugusiųjų švietimas yra didžiausia permanentinės švietimo sistemos dalis“. Kiek vėliau (1997 m.) parengtoje Baltojoje knygoje „Profesinis rengimas“ rašoma, kad „profesinis rengimas yra nepertraukiamas žmonių ugdymo procesas. Jis apima iki profesinį ugdymą, pirminį profesinį mokymą, profesinės kvalifikacijos tobulinimą, profesinį perkvalifikavimą bei profesinį rehabilitavimą“. Knygoje detalai nagrinėjamas tiek formalus (darbo rinkos) tiek neformalus suaugusiųjų profesinis mokymas. Baltojoje knygoje „Lietuvos aukštasis mokslas“ taip pat

akcentuojama mokymo paslaugų suaugusiems svarba, nurodomos trys pagrindinės tokios veiklos sritys : 1) neakivaizdinių studijų modernizavimas ir plėtra, 2) kvalifikacijos tobulinimo kursų aukštojo mokslo lygmeniu organizavimas ir 3) mokslo žinių populiarinimas ir kultūros bei demokratijos ugdymas.

Suaugusiųjų švietimą tinkamai reglamentuoja ir įstatymai. Švietimo įstatymo 1 straipsnyje tęstinio lavinimosi galimybių Lietuvos gyventojams sudarymas yra paminimas kaip vienas iš pagrindinių švietimo sistemos uždavinių. Bedarbių rėmimo įstatyme įteisinama profesinio mokymo galimybė praradusiems darbą žmonėms. Šio mokymo organizavimą detaliai reglamentuoja Profesinio mokymo įstatymas. Dirbančiųjų mokymuisi reguliuoti yra priimtas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, jame teigiama, kad visa ši įstatymų sistema suteikia teises garantijas „įgyvendinti įgimtą žmogaus teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, įgyti žinių ir gebėjimų, kurių jam reikia kaip demokratinės visuomenės piliečiui ir tam tikros profesijos specialistui.“

Pateikti pavyzdžiai patvirtina, kad sukurta pagrindinė teisinė bazė suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrai.

Pirmasis formalus dokumentas, įteisinęs suaugusiųjų švietimą kaip lygiateisę švietimo sistemos dalį buvo Lietuvos švietimo koncepcija (1992 m.), todėl šioje analizėje jo sampratos bus priimtos bazinėmis ir analizuojama, kokius papildymus ar pakeitimus įnešė kiti nacionaliniai dokumentai. Apibrėžus pagrindines sąvokas, įvardintas nacionaliniuose dokumentuose, jos bus palygintos su tarptautiniuose dokumentuose apibrėžtomis ir įvardyti panašumai ir skirtumai.

1.3. Nacionalinio lygmens dokumentai

1.3.1. Lietuvos švietimo koncepcija. Vilnius, 1992.

1.3.2.. Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistemos koncepcija. LR Kultūros ir švietimo ministerija. Vilnius, 1993.

1.3.4.. LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas. Vilnius, 1998 – 05 – 30, Nr. VIII – 822.

1.3.5.. Švietimo gairės. (Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos 2003 – 2012 metai. Projektas.), 2002.

1.3.6.. LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. 2003 – 06 – 17. Nr. XI – 1630.

1.3.7. Valstybės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos. LR 2003 – 07 – 04 nutarimas Nr. IX – 1700.

1.3.8.. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija. ŠMM. Vilnius, 2004 – 03 – 46. Nr. ISAK -433/A-83.

1.4. Lietuvos švietimo koncepcija (1992)

Suaugusiųjų švietimas buvo įvardytas kaip švietimo sistemos dalis, apimanti asmenis, vyresnius negu 18 metų ir nesimokančius nuosekliojo švietimo mokyklų sistemoje.

1.4.1. Šioje koncepcijoje jam buvo priskirta dvejopa paskirtis:

- Leisti asmeniui plėtoti savo galimybes pasirinktoje profesinės veiklos srityje;
- Leisti suaugusiam žmogui dėl visuomenės aplinkybių arba dėl individualių paskatų keisti savo veiklos kryptį, profesiją.

1.4.2. Dokumente išskirta dvi suaugusiųjų švietimo organizavimo formos:

- Formalus mokymasis, kuris laiduoja tą patį išsilavinimo lygį, kaip nuosekliojo švietimo sistema;
- Neformalus suaugusiųjų švietimas, apimantis visas į valstybės švietimo registrą neįtrauktas švietimo rūšis: bendrąjį ir profesinį lavinimąsi (jei jo apimtis nesudaro reglamentuoto modulio), pomėgių ugdymą, bendrąją savišvietą.

1.4.3. Dar vienas išskyrimas buvo padarytas įvardijant institucijas, atsakingas už suaugusiųjų švietimo organizavimą:

- Suaugusiųjų mokymasis tiesiogiai susijęs su darbo rinkos mokymais buvo priskirtas darbo biržoms (bedarbių mokymas) ir darbdaviams (jiems reikalingų darbininkų mokymas);
- Valstybės rėnimui – socialinės atskirties grupės (žmonės su negalia, privalomosios tarnybos kariai, imigrantai, nuteistieji asmenys ir kt.).

1.4.4. Šioje koncepcijoje taip pat numatyta suaugusiųjų švietimo specialistų rengimas, neapsiribojant tik mokytojais (kurie vadinami pedagogais), o papildant juos bibliotekų, muziejų bei klubų darbuotojais.

1.4.5. Išsilavinimui nusakyti vartojami du terminai – kvalifikacija ir profesinė kompetencija.

1.4.6. Finansavimo klausimas buvo sprendžiamas irgi dvejopai:

- Formalus švietimas remiamas valstybės tiek, kad praktiškai taptų prieinamu visiems;
- Neformalusis valstybės remiamas iš dalies.

1.4.7. Nauja suaugusiųjų švietimo tikslo koncepcija

Šimtmečiais švietimo tikslu buvo laikoma „sukurti išsilavinusį žmogų“ arba kitaip tariant „žinantį žmogų“. Buvo tikima, kad suteikus žmonėms žinių, jie taps geresni ir žinos, kaip teisingai jomis naudotis. Tokia švietimo koncepcija pasiteisino sąlyginai pastoviam pasaulyje, tačiau žinių

protrūkio, technologinės ir informacinės revoliucijos amžiuje ši švietimo tikslo samprata ir tikėjimas perduodamų žinių galia tapo neefektyvi. Paaikškėjo, kad būtina ugdyti kompetentingus žmones – žmones, kurie galėtų pritaikyti savo žinias kintant sąlygoms. Išryškėjus savarankiško žinių pritaikymo poreikiui, švietimo tikslo samprata pasikeitė, atsirado nauja jos forma – kompetencija pagrįstas mokymas(is). Pradėta kurti ne tik kompetencija pagrįstus mokymosi modulius; turinio perdavimo moduliai buvo grindžiami naujais turinio (*curriculum*) perteikimo principais, rengiami individualūs mokymosi moduliai (arba mokymosi paketai) ir mokymo(si) kontraktai, kurie yra pakeitę kursų planus, prilygstančius struktūrizuoto mokymo(si) modeliams.

Šis naujas požiūris į suaugusiųjų švietimo tikslą, M. Knowles (1980) teigimu, ypač reikšmingas siekiant padėti suaugusiems prasmingai gyventi nuolat kintančiame pasaulyje.

1.5. Vartojamų sąvokų praplėtimas dokumentuose

Lietuvos švietimo koncepcijoje suaugusiųjų švietimo sistemai buvo priskirta dvejopa paskirtis, kuri vėliau sukurtuose dokumentuose buvo papildyta.

Galima teigti, kad šiuolaikinį požiūrį į suaugusiųjų švietimo paskirtį galima apibrėžti trijuose lygmenyse: konceptualiam, įstatyminiam ir strateginiam.

Konceptualūs dokumentai apibrėžia suaugusiųjų švietimo paskirtį žmogaus ir valstybės atžvilgiu:

- Leisti asmeniui plėtoti savo galimybes pasirinktoje profesinės veiklos srityje
- Leisti suaugusiam žmogui dėl visuomenės aplinkybių arba dėl individualių paskatų keisti savo veiklos kryptį, profesiją;
- Sudaryti sąlygas realizuotis asmenybei, atsakingai už šalies gerovę;
- Padėti ugdyti demokratinę visuomenę.

Įstatyminis dokumentas apibrėžia legitimuotą suaugusiųjų švietimo sritį:

- Sudaryti sąlygas: įgyti reikalingu teoriniu žinių ir praktinių gebėjimų kvalifikacijai tobulinti;
- Padėti tenkinti: suaugusiųjų savišvietos poreikius, plėtoti kultūrinius interesus, ugdyti kūrybines galias.

Strateginiai dokumentai numato būdus, kuriais bus siekiama tai įgyvendinti :

- Išplėtoti tęstinę, mokymąsi visą gyvenimą laiduojančią ir prieinamą, socialiai teisingą švietimo sistemą.

- Optimizuoti visus prieinamus išteklius (valstybės, įmonių, savivaldybių, bendrijų NVO ir individų) siekiant plėtoti vientisą ir rentabilią mokymosi visą gyvenimą sistemą, siūlančią

galimybių įvairovę profesiniam, socialiniam ir asmeniniam visų darbingų amžiaus individų ugdymuisi ir jaunimo paruošimui profesiniam gyvenimui, atitinkančiam Europos standartus.

1.6. Suaugusiųjų švietimo formos

Formalusis suaugusiųjų mokymasis apibendrinant visų minėtų nacionalinių dokumentų apibrėžimus gali būti įvardytas taip pat trimis lygmenimis: (3 priedas)

Pagal paskirtį: pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas, profesinis mokymas, aukštesniosios ir aukštojo mokslo studijos laiduojantis tą patį išsilavinimo lygį, kaip nuo sekliojo švietimo sistema.

Pagal legitimaciją: valstybės reglamentuojamas ir kontroliuojamas (lavinimo, mokymosi, studijų) procesas, kurio rezultatas – valstybės pripažintas išsilavinimą liudijantis dokumentas.

Pagal vykdymą: vyksta švietimo ir mokslo įstaigose – institucijose su aiškia tvarka, turiniu, metodais ir mokymosi priemonėmis.

Neformalusis suaugusiųjų mokymasis apibendrinant visų minėtų nacionalinių dokumentų apibrėžimus gali būti įvardytas taip pat trimis lygmenimis:

Pagal paskirtį: tai asmens ir visuomenės interesų sąlygojama savišvieta, apimanti visas į valstybės švietimo registrą neįtrauktas švietimo rūšis: bendrąjį ir profesinį lavinimąsi (jei jo apimtis nesudaro reglamentuoto modelio), pomėgių ugdymą, bendrąją savišvietą. Jo paskirtis sudaryti suaugusiajam sąlygas mokytis visą gyvenimą, tenkinti pažinimo poreikius, tobulinti įgytą ar įgyti papildomą išsilavinimą.

Pagal legitimaciją : teikiamas ne jaunesniems kaip 18 metų amžiaus asmenims, asmens ir visuomenės interesus atliekantis ir kontroliuojamas (lavinimo, mokymosi, studijų) procesas, kurio rezultatas neįvertinamas išsilavinimą liudijančiu dokumentu.

Pagal vykdymą: vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo institucijų (pvz.darbo vietose). Mokymosi procesas priklauso nuo jį organizuojančios institucijos (atsakomybė už rezultatą tenka institucijai- tai sąsaja su formaliuoju švietimu). Būdingas kvalifikacijos tobulinimo sričiai.

Savaiminis (informalusis) mokymasis. Dokumentuose išleistuose po 2002metų jau randama paminėta ir trečioji suaugusiųjų švietimo forma – jos terminas dar nenusistovėjęs, ši forma įvardijama kaip:

- Savaiminis mokymasis (Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos, 2004; Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija, 2005);
- Savišvieta (LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2004);
- Informalus mokymasis (Švietimo gairės). Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos 2003 – 2012 metai, 2002);

1.7. Priemonės tikslams pasiekti

- Lietuvos suaugusiųjų švietimo koncepcija – Andragogikos mokslinio tyrimo centrų kūrimas, jų veiklos organizavimas bei skatinimas. Andragogų, kaip savarankiškos švietimo specialistų profesijos pripažinimas, jų rengimo, kvalifikacijos kėlimo bei perkvalifikavimo sistemų kūrimas. Švietimo vaidmens stiprinimas.
- Neformaliojo SŠ įstatymas. Neformaliojo švietimo formos: organizuota tikslinė savišvieta, kursai.
- Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija. Sudarytas priemonių planas iš 8 punktų.(4 priedas).
- Naujausiuose dokumentuose jau įteisintos trys formos – formalus, neformalus ir savaiminis mokymasis, tačiau mokymosi visą gyvenimą strateginių veiksmų plane ryškėja akcentas tik dviem sritims - formaliam ir neformaliai mokymuisi. Gretinant šias nuostatas su suaugusiųjų mokymosi realijomis ES šalyse (6 priedas OECD, 2003) reikėtų atkreipti dėmesį ir į savaiminio mokymosi sampratos plėtrą suaugusiųjų švietimo organizatorių, švietėjų ir tyrėjų tarpe.
- Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 20012 metų grupės. Išplečiama bendrojo lavinimo, profesinio ir ypač aukštųjų mokyklų tęstinio mokymosi programos. Sukuriama neformalus švietimo programų ir modulių akreditavimo tvarka. Sukuriama įvairiais mokymosi būdais įgytų kompetencijų formalus pripažinimo sistema.

1.8. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas

Europos Tarybos Lisabonoje 2000 metų kovo mėn. patvirtino, kad Europa neginčijamai įžengė į žinių amžių, kuriame mokymasis visą gyvenimą tampa būtinybe. Vadovaudamasi šia nuostata Europos Komisija 2000 m. spalio 30 d. paskelbė Mokymosi visą gyvenimą memorandumą, kuriame suformulavo ir pateikė diskusijai 6 svarbiausias tezes, apibūdinančias mokymosi visą gyvenimą plėtros gaires.

Europos Komisija į diskusiją pakvietė ir valstybės kandidates. Siekiant padaryti memorandumą prieinamą kuo didesniai žmonių ratui. Memorandumo tekstas buvo išverstas ir išspausdintas atskirtu leidiniu, dalijamas renginių dalyviams, LSŠA nariams, dalis tiražo per Nacionalinę Martyno Mažvydo biblioteką išplatinta Lietuvos viešosiose bibliotekose. Memorandumas buvo įdėtas į Švietimo ir mokslo ministerijos ir LSŠA tinklapius (www.smm.lt ir www.laae-lssa.lt). Apie memorandumą ir jo svarstymą Lietuvoje buvo paruoštos trys specialios antrosios Lietuvos radijo

programos laidos, Memorandumas pristatytas tiesioginėse Lietuvos radijo ir televizijos laidose. Apie Memorandumo svarstymą rašė respublikiniai ir regioniniai laikraščiai.

Aptarus Memorandumo tezes, susiformavo tokie pagrindiniai mokymosi visą gyvenimą strateginiai tikslai:

- Skatinti mokymosi motyvaciją ir išugdyti mokymosi įgūdžius ikimokyklinio ir pagrindinio ugdymo lygmenyse.
- Įgyvendinti kaupiamąjį mokymosi rezultatų įvertinimo sistemą, kad žmogus galėtų įteisinti įvairiuose formaliuose ir neformaliuose kursuose įgytas žinias bei gauti sertifikatą.
- Kiek įmanoma daugiau įtraukti nevyriausybinės organizacijas ir socialinius partnerius skatinant suaugusiuosius mokytis ir padedant jiems.
- Mokymosi visą gyvenimą memorandumo svarstymas Lietuvoje davė naują impulsą pergalvoti visą švietimo ir studijų sistemą, susimąstyti, kur mes esame, kur einame, su kokiomis problemomis susiduriame, ką dar reikia padaryti, kad kiekvienas Lietuvos gyventojas galėtų gauti kokybišką pagrindinį išsilavinimą, kad įvairios mokymo institucijos, neformalus kursai duotų žmogui tai, ko jam labiausiai reikia gyvenime, kad jis galėtų jaustis darbo rinkoje saugiai ir oriai, kaip Europos ir pasaulio pilietis.
- Memorandumo aptarimo procesas paskatino užmegzti arba sustiprinti partnerystės santykius tarp įvairių švietimo grandžių ir tarp švietimo bei kitų partnerių, suinteresuotų žmogiškųjų išteklių ugdymu ir mokymusi visą gyvenimą.
- Mūsų nuomone, tai buvo pirmas svarbaus dokumento svarstymas, iš tiesų apėmęs didelį suinteresuotų institucijų ir asmenų ratą – nuo Seimo Švietimo, kultūros ir mokslo komiteto iki atskirų Lietuvos regionų ir net mokymo įstaigų. Įgytas patyrimas turėtų būti panaudotas svarstant kitus Lietuvos gyventojams svarbius dokumentus.

1.9. Mokymosi visą gyvenimą strateginiai metmenys

Mokymosi visą gyvenimą terminas (angl. Life long learning) Lietuvos švietimo specialistams ir ne tik jiems seniai nebe naujiena. Sparti technologijų kaita, intensyvi informacijos sklaida, globalizacijos procesų gilėjimas, apskritai dideli visuomenės raidos tempai ir dar daug kitų faktorių vis labiau verčia žmones nebesikliauti jaunystėje įgytu išsilavinimu ir reguliariai papildomai pasimokyti, atnaujinti žinias ir įgūdžius, susipažinti su aktualiomis naujovėmis. Dažnas lektorius mėgsta klausytojams priminti, kad šiais laikais nyksta profesinės dinastijos, retėja atvejų, kai

prosenelis, senelis, tėvas, vaikas ir anūkas yra kalviai ar kito, bet visi to paties, verslo atstovai. Vis dažniau pasitaiko, kad tas pats žmogus per savo gyvenimą būna priverstas kelis kartus keisti profesiją, kartais net radikaliai. Ir visa tai susiję su mokymusi. Taip aktualizuojasi mokymasis visą gyvenimą.

Tai kelia švietimo specialistų pasididžiavimą, nes jie tampa reikalingesni. Kartu atsiranda ir naujų rūpesčių: kaip turėti būti restruktūrizuotas švietimas, kad tenkintų mokymosi visą gyvenimą poreikius? Nesigilinant atrodo, kad nuosekliojo formaliojo švietimo sistemos (nuo pirmos klasės iki aukštojo mokslo diplomo) šios permainos nė kiek nekeičia. Na, nebent daugiau jaunų žmonių galėtų studijuoti aukštosiose mokyklose (juk norinčių yra žymiai daugiau, nei priimama). Tokiu būdu mintys nukrypsta į suaugusiųjų švietimą, atrodo, kad mokymosi visą gyvenimą poreikis keičia tik šią švietimo grandį. Ar tikrai taip? Gal akivaizdžiausia problema yra ta, kad žmonės norėtų didžiuotis savo išsilavinimu, nurodyti savo mokymosi pasiekimus gyvenimo aprašymuose, įrodyti savo išsilavinimą darbdaviui. Bet kaip jį įvardyti? Ar jo tolesnis palaiptis mokymasis ir patirties kaupimas neprilygsta antram, trečiam diplomui? ir kokio lygmens diplomui – profesinio mokymo ar bakalauro? O gal prilygsta pirmo ar antro aukštosios mokyklos kurso apimčiai? Juk dažnas suaugęs klausosi aukštųjų mokyklų dėstytojų paskaitų, mokosi jų seminaruose praktinių įgūdžių. Taigi ar mokydamosi visą gyvenimą žmogus taip ir liks su jaunystės įgyto diplomo liudijamu išsilavinimu? Ar jis nė kiek netobulėja? Tai tik iliustracija, kad mokymosi visą gyvenimą būtinybė kelia naujus uždavinius ir kitoms švietimo sistemos grandims, kad turi būti surastos naujos jų sąveikos formos.

Taigi galimybių mokytis visą gyvenimą kūrimas verčia permąstyti visos švietimo sistemos sąrangą. Šis uždavinys į Europos Sąjungą siekiančiai įstoti Lietuvai dar aktualesnis dėl Europos Sąjungos šalių paskelbto Mokymosi visą gyvenimą memorandumo, raginančio visas Europos šalis diskutuoti dėl mokymosi visą gyvenimą galimybių formavimo strategijos. Šios strategijos tikslas yra pasiūlyti keletą idėjų, keletą atramos taškų galimai šalies švietimo sistemos pertvarkai į mokymosi visą gyvenimą sąlygų sudarymą, parodyti, kad kai kurie jau šiuo metu Lietuvoje vykdomi arba projektuojami darbai tarnauja būtent tokiai pertvarkai.

Strategijoje taikomas reformos idėjų generavimo metodas gana paprastas. Mokymasis visą gyvenimą yra socialinių permainų rezultatas. Siūloma pasinaudoti mokslininkų teiginiais, išvadomis, charakterizuojančiomis dėl socialinių permainų besiformuojančią ateities visuomenę. Tada pamėginti surasti švietimo valdomą raktą į tokią visuomenę. Turėdami esmę išreiškiantį raktą galėsime formuluoti siūlymus mokymosi visą gyvenimą strategijai. Dabar apstu autorių, modeliuojančių ateities informacinę, žinių ar žinių ekonomikos visuomenę. Švietimo aspektu įdomesni yra autoriai modeliuojantys mokymosi visuomenę. Grubiai tariant, tai ir būtų visuomenė, kurios visi ar absoliuti dauguma žmonių mokosi visą gyvenimą. Čia nenagrinėjami mokymosi ir

informacinės ar žinių visuomenės terminų santykiai, tik pastebime, kad informacinė ar žinių visuomenė sunkiai įsivaizduojama be žmonių, besimokančių vartoti informaciją ir žinias, taikyti jas praktikoje. Taigi visa informacinė ar žinių visuomenė turėtų būti ir mokymosi visuomenė. Toliau remiantis M. F. F. Youngo tezėmis apie mokymosi (besimokančią) visuomenę ir išanalizavus daug kitų autorių medžiagos bandoma išvengti pastebėtų jų klaidų.

1.9.1. Mokymosi visuomenėje santykiai.

Mokymosi visuomenės esminis požymis M. F. D. Youngui yra mokymosi santykiai, kurie turėtų būti būdingi ne tik švietimo sričiai, bet ir gamybai bei paslaugoms. Net ir darbe žmonės būtų skatinami nuolat mokytis, tobulinti savo veiklą. Vadinasi, tokie žmonės turėtų aukštą mokymosi motyvaciją, nuostatą nuolat mokytis ir tobulėti. Jiems reikėtų ir mokymosi įgūdžių bei kitų panašių bendrųjų gebėjimų (vertinimo, kaitos planavimo, informacinių, komunikacinių ir t.t.). Iš čia kiltų atitinkami uždaviniai švietimui: palaikyti ir skatinti mokymosi motyvaciją bei išmokyti mokytis ir tobulėti.

M. F. D. Youngas kritikuoja mokymosi visuomenės koncepcijas, pagal kurias mokymosi visuomenei būdingas kuo ilgesnis žmonių išlaikymas akademinėje formaliojo švietimo sistemoje (juk mokomasi visą gyvenimą, o ne tik jaunystėje, formalioji jaunimo švietimo sistema yra labai brandi, jauni žmonės ilgai neprisideda prie bendrojo vidaus produkto kūrimo ir t.t.), profesijos greitai sensta, daugelyje profesinių sričių nebeįmanoma tiksliai prognozuoti specialistų poreikio po keleto metų, todėl jaunimas dažnai patiria įsidarbinimo problemų ir t.t.), arba apskritai linkstama nuvertinti per amžius susiformavusią formaliojo švietimo sistemą ir labai pasitikima laisva švietimo rinka.

Labai svarbus M. F. D. Youngo pastebėjimas, kad šiuolaikinėje sparčiai besikeičiančių technologijų visuomenėje kvalifikacijos tarsi nėra užbaigtos, jų neįmanoma aprašyti. Susitarus su darbdaviu, kad jam reikia žmogaus, išmanančio tuo metu žinomas technologijas, po kelių specialisto rengimo metų paaiškėja, kad technologijos jau gerokai pasikeitė ir reikia jau kitokio išmanymo. Tokio specialisto „baigtinis“ diplomai taip pat nebeaišku, ką reiškia, kiek jis prasmingas ir naudingas. Taigi vėl panašiai kaip ir šiek tiek aukščiau aprašyta, tenka galvoti apie išsilavinimo „tęstinumą“, vėl svarbu įvesti kreditinį, „kaupiamąjį“, modulinį mokymąsi. Be to, kadangi specialistas niekada nebus galutinai parengtas, svarbu specialistų rengimo įstaigoms palaikyti pastovius ryšius su darbdaviais ir nuolat tobulinti jų samdomų specialistų kvalifikaciją. Ryšys neapriboja specialisto „užsakymu – pirkimu – pardavimu“, kaip savotiška vienkartinė sutartis. Sutartis tampa ilgalaikė: kol specialistas tebedirba to paties profilio darbą pas tą patį darbdavį, tol specialistų rengimo įstaiga „palaiko specialisto formą“. Iš čia išplaukia ir tolesnės M. F. D. Youngo

mintys: „*turi atsirasti nauja mokymosi ir gamybos santykių koncepcija, kurioje būtų paisoma XXI amžiuje besikeičiančio darbo pobūdžio*“

1.9.2. Svarbiausios mokymosi visą gyvenimą strategijos kryptys:

- Mokymąsi motyvuojantis ikimokyklinis ir pagrindinis ugdymas.
- Į kompetencijos kaupimą orientuotas švietimas, verslas ir asmenys.
- Konsultavimo, priėmimo mokyti ir įdarbinimo sistemų integracija.
- Kompiuterių technologijų panaudojimas visomis išvardytomis kryptimis.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija strateginiuose planuose skelbiama misija yra išsipareigojusi sudaryti mokymosi visą gyvenimą sąlygas. Ministerijos misija – formuoti nuolatiniam mokymuisi ir savikūrai palankias visuomenės nuostatas, užtikrinti visoms visuomenės grupėms lygias teises įgyti poreikius ir galimybes atitinkantį išsilavinimą ir sąlygas mokytis visą gyvenimą. Bene pirmas aiškiai šios krypties dokumentas yra 2000m. parengta ir patvirtinta Informacijos ir komunikacijos technologijos diegimo Lietuvos švietime strategija. Mokymasis visą gyvenimą joje suprantamas kaip esminis ateities pokytis. Strategijoje yra pateikiama lyginamoji tikėtinų permainų visuomenėje ir mokykloje lentelė, kuri gali tapti tam tikru strateginiu orientyru ne tik šios strategijos rėmuose, todėl manome ją esant vertą pateikti ir šiame tekste.

2001m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Valstybinę distancinio švietimo plėtros programą. 2002m. numatoma parengti programą „Kokybiškas pagrindinis išsilavinimas visiems“, taip pat Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą. Tačiau visa ko pagrindas yra gerokai intymesnis – kiekvieno asmeninė nuostata mokytis ir tobulinti savo veiklą.

Atsiverdama šiuolaikiniam pasauliui Lietuva integruojasi į struktūras (UNESCO, ES, NATO ir kt.), jau turinčias turi tam tikras bendradarbiavimo, bendravimo normas ir taisykles. Šalių, kurios yra šių Sąjungų narės, žmonės žino tas taisykles ir normas ir geba jų laikytis. Lietuvos žmonėms kaip piliečiams įsiliejimas į jau egzistuojančias struktūras kelia naujus reikalavimus: ne tik jie turi įvaldyti gausią informaciją ir dalyvauti socialinėje kaitoje, bet ir apsispręsti dėl asmeninės pozicijos ir kaip išsaugoti savo tautinį identitetą šiame naujame išorinės aplinkos kontekste.

Ypatingas vaidmuo šiuo atveju tenka suaugusiųjų švietimui, kuris turėtų skatinti sąmoningą apsisprendimą dėl savo pilietinės pozicijos ir kartu padėti peržiūrėti bei tobulinti savo profesines kompetencijas.

Suaugusiųjų švietimą kaip socialinį reiškinį įvardijęs M. Knowles (1980) numatė tris galimas jo sampratas:

1. Suaugusiųjų švietimas gali būti suprantamas kaip procesas, kurio eigoje suaugusieji tobulina patirtį ir tokiu būdu įgyja naujų žinių, pagilina supratimą, įgūdžius, praplečia požiūrį, interesus ir normas konkrečioje srityje. Šio proceso iniciatoriai gali būti patys suaugusieji arba įvairių rūšių institucijos, siekiančios įtraukti į jį savo darbuotojus ir klientus. Jiems turėtų rūpėti suaugusiųjų požiūris į mokymąsi, mokymosi poreikiai, tikslai, barjerai ir t. t.

2. Suaugusiųjų švietimas suprantamas kaip tam tikros edukacinės veiklos formos (t.y. studijų grupės, paskaitos, seminarai, suplanuotos skaitymo programos, valdomos diskusijos, konferencijos), kuriose dalyvauja suaugusieji. Taigi toks suaugusiųjų švietimas apima įvairių institucijų organizuojamus renginius specialiai suaugusiems. Šiuo atveju dėmesys sutelkiamas į galimybių suaugusiems mokytis sukūrimą ir darbo būdų bei metodų parinkimą.

3. Trečioji samprata apima dvi pirmąsias (suaugusiųjų švietimą kaip procesą ir kaip veiklą) ir suvienija jas į specifinę socialinės praktikos lauką, kuriame siekiami bendro tikslo darbuojasi individai, institucijos ir įvairios asociacijos. Taip suvokiamas suaugusiųjų švietimas tampa judėjimu bendram kultūros lygiui kelti. Šia samprata dažniausiai remiasi švietimo politikai, ji pasitelkiama besimokančios visuomenės scenarijams kurti.

Ščedrovickis (1993) iš šių trijų sampratų veiklos aspektą ir numato tris suaugusiųjų švietimo lygmenis, kurie apima skirtingos suaugusiųjų švietimo funkcijas:

- švietimo procesų projektavimą,
- ugdymo programų kūrimą,
- konkrečių mokymosi situacijų kūrimą.

Naujovė šiuolaikiniame kontekste laikoma „minties būseną, reikalaujanti kūrybiškumo, plataus akiračio, verslo dvasios, drąsos rizikuoti“ (Pirmasis Europos inovacinių veiksmų planas, 1997). Būdama naujojo mąstymo rezultatu ta naujovė tampa bendro kultūros lygio, kurio plėtra priklauso nuo švietimo dalimi.

Veiklos sampratoje (Rac ir Ojzerman, 1991) atsiskleidžia trimatė naujovės prigimtis: ji kuriama mintimis, vertinama atsižvelgiant į sociokultūrinį kontekstą, o įgyvendinama materialiam lygmenyje (kuriant konkrečias priemones ir modeliuojant situacijas).

De Bono (1990) yra pasiūlęs naujovių tipologiją, padedančią fiksuoti visų trijų minėtos naujovės matmenų sąsajas: joje atsispindi skirtingas požiūris į sociokultūrinio konteksto ir naujovės derinimą minties pagrindu ir konkrečia veikla. Čia įvardijami septyni naujovių tipai (Valiuškevičiūtė, 2001): žvalgyba, „lopymas“, naujovės pritaikymas, prijungimas, prisitaikymas prie naujovės, improvizacija, atgimimas.

M. Knowles (1980) savo suaugusiųjų švietimo patirtį apibendrina knygoje *The Modern Practice of Adult Education*. Jis išskyrė keturias pagrindines naujoves, skiriančias suaugusiųjų

mokymą(si) nuo pedagogikos ir rodančias kad tai naujos mokslo apie švietimą šakos – andragogikos– objektas.

Kitas svarbus požiūrio į švietimą pokytis – prioriteto perkėlimas nuo mokymo prie mokymosi. Padedant šiuolaikiniams psychologams (Piaget, Vygotskij, Bruner) vis daugiau dėmesio skiriama natūraliam mokymosi procesui, koncentruojamasi ties tai, kaip vyksta mokymasis, o ne į mokytojo veiklą. Iš šio požiūrio išryškėja naujas besimokančiojo vaidmuo, kur iškeliamas savarankiškas mokymasis. Andragogui lieka mokymosi sąlygų kūrėjo mokymosi pagalbininko vaidmuo.

Pakitusi švietimo tikslo ir prioritetų samprata pakeitė ir pačią švietimo koncepciją: švietimo sistemos organizaciniu principu tampa visą gyvenimą trunkančio mokymosi idėja. Pagrindinė tokio požiūrio prielaida ta, kad mokymasis nuolat kintančiame pasaulyje privalo būti visą gyvenimą trunkantis procesas. Todėl mokymas(is) mokykloje pirmiausiai turėtų lavinti informacijos paieškos įgūdžius, o šviečiant suaugusius siekiama aprūpinti informacijos šaltiniais ir remti savarankiškas paieškas.

2. TĘSTINIŲ STUDIJŲ APLINKOS ANALIZĖ

2.1. Politiniai veiksniai

Lietuvai tapus ES nare, prisiimti visi ES valstybių įsipareigojimai, tarp jų Lisabonos strategijos įgyvendinimas – iki 2010m. sukurti konkurencingą, dinamišką ir socialiai integralią Europos žinių visuomenę. Nuolatinis mokymasis laikomas viena svarbiausių žinių visuomenės sukūrimo prielaidų. Lietuvoje suaugusiųjų mokymosi lygis pastaraisiais metais nuosekliai kyla, tačiau, palyginti su kitomis Europos šalimis, yra žemas. Šiame dokumente keliamas tikslas – pasiekti bent 12,5% darbingo amžiaus (24-64m.) suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą lygį.

Įgyvendinant Lisabonos strategijos tikslus, buvo parengtos ir 2003 m. liepos 4d. LR Seimo patvirtintos Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012m. nuostatos. Minėtame dokumente akcentuojamas vienas iš strateginių švietimo tikslų – tęstinės, mokymąsi visą gyvenimą laiduojančios, prieinamos, socialiai teisingos švietimo sistemos plėtojimas.

Strateginių tikslų įgyvendinimo stebėsenai numatytuose rodikliuose atkreipiamas dėmesys į svarbiausius švietimo pokyčius. Akcentuojama, kad vystantis žinių visuomenei labai svarbiu bet kurios valstybės švietimo sistemos rodikliu tampa asmenų, įgijusių tam tikrą išsilavinimo lygį, dalis. Tarp pagrindinių bendrųjų Valstybinės švietimo strategijos stebėsenos rodiklių labai svarbi aukštąjį išsilavinimą įgijusių šalies gyventojų dalis. Pažymima, kad nuolat didėja aukštąjį išsilavinimą įgyjančių suaugusiųjų (30 – 34m.) dalis, ji siekia 25%.

Bendriesiems valstybinės švietimo strategijos tikslams įgyvendinti parengtose pagrindinės priemonės, Mokyklų tobulinimo programoje (2000) mokymasis visą gyvenimą įvardijamas kaip esminė švietimo sistemos vertybė.

Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymo I skirsnio 5 straipsnio 6 punktą nurodo, kad aukštoji mokykla gali steigti savo veiklai reikalingus padalinius, tarp jų institutus. 6 straipsnio 3 punkte vienu pagrindinių universiteto tikslų įvardijimas sąlygų sudarymas asmens tęstiniam mokymuisi, įgytos kvalifikacijos kėlimui bei persikvalifikavimui. VI skirsnio 43 straipsnis apibrėžia tęstinio mokymo galimybes.

Neformalaus suaugusiųjų švietimo įstatymo (1998) 1 straipsnyje teigiama: „Įstatymo tikslas – suteikti teises garantijas neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyviams, vykdytojams ir socialiniams partneriams, padėti įgyvendinti įgimta žmogaus teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę...“ Formalaus, neformalaus suaugusiųjų švietimo atsiskyrimo dokumentas (2 priedas)

„Profesinio rengimo ir mokymo tikslas yra skatinti sąmoningą, savarankišką, aktyvią, tautos ir valstybės atžvilgiu brandžią asmenybę, dalyvaujančią mokymėsi visą gyvenimą“ Baltoji knyga. Profesinis rengimas (1999)

Aukštojo mokslo Baltojoje knygoje (1999) minint aukštojo mokslo institucijų funkcijas pažymimas ir mokymosi visą gyvenimą idėjos skatinimas visuomenėje bei mokymosi visą gyvenimą galimybių kūrimas.

„Bendras Lietuvos užimtumo politikos prioritetų įvertinimas“ (Joint Assessment of Employment Policy Priorities (JAP)) išryškino prioritines politikos sritis, kuriose Lietuvos darbo rinkoje dar reikalinga pažanga. Nustatyta, jog jaunimo švietimo ir lavinimo srityje „aktualiausia Lietuvai problema yra aukštas „nubyrėjimo“ pagrindinio mokslo laikotarpiu ir jo pabaigoje rodiklis“ ir tai, kad „prioritetas turėtų būti teikiamas profesinio mokymo prieinamumo, kokybės bei reikšmingumo didinimui“. Tęstinis mokymas ir rengimas buvo įvertintas kaip per menkai išplėtotas, turintis problemų instituciniu lygmeniu, deramai ir užtikrintai nefinansuojamas.

Mokymosi visą gyvenimą idėja integruojama Švietimo įstatyme bei 2003 – 2012 Švietimo gairės. Be to, ir kituose Lietuvos švietimo strateginiuose dokumentuose, tokiuose kaip Informacijos ir komunikacijos technologijos diegimo Lietuvos švietime strategija (2002), Lietuvos mokslo ir technologijų baltoji knyga (2001), Lietuvos aukštojo mokslo sistemos 2002-2006m. plėtros planas, remiamasi mokymosi visą gyvenimą nuostatomis.

Patvirtintoje švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. ISAK – 433/A1-83 „Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje“ ir „Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos įgyvendinimo veiksmų plane“ (3 priedas) pabrėžiama, kad suaugusiųjų tęstinis mokymasis šalyje nėra pakankamai išplėtotas. Tik 5- 10% suaugusiųjų Lietuvos gyventojų dalyvauja suaugusiųjų mokymosi programose; kai kuriose ES šalyse (Švedija, Vokietija) šis rodiklis viršija 40%. Tik apie penktadalis įmonių planuoja ir vykdo darbuotojų profesinį tobulinimą.

Sistemiškai organizuoja valstybinių įstaigų – viešojo administravimo, sveikatos priežiūros, švietimo ir energetikos sričių – darbdaviai savo darbuotojams jie organizuoja intensyvius tęstinio mokymosi kursus. Tačiau mažėjant valstybinių įstaigų finansavimui tęstinis mokymasis organizuojamas vis rečiau, jo renginiai būna trumpesni.

Svarbią vietą tęstinio mokymosi srityje užima aukštosios mokyklos. Šalies orientacija į žiniomis grindžiamo sukurti paramos tęstinėms (nuoseklioms ir nenuoseklioms) studijoms mechanizmus.

Aukščiau minėtame dokumente pabrėžiama, kad tyrimai edukologijos mokslo srityje atliekami keliuose universitetuose. Tik nedaugelis tyrimų tiesiogiai susiję su mokymosi visą gyvenimą problema. Akivaizdus taikomųjų tyrimų trūkumas, siekiant deramai pagrįsti mokymosi visą gyvenimą veiklos planavimą.

Nuolatinio mokymosi sąlygų plėtros tendencijos nubrėžtos Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrojo programavimo dokumente. Žmogiškųjų išteklių skiriamas svarbus vaidmuo, siekiant užtikrinti, kad darbo jėga geriau atitiktų darbo rinkos reikalavimus ir būtų puoselėjama mokymosi visą gyvenimą kultūra. Aukštos kvalifikacijos specialistų buvimas – viena iš pagrindinių sąlygų, leidžiančių diegti ir plėtoti mokslą ir technologijas. Pabrėžiama, kad žmogiškųjų išteklių plėtra plačiąja prasme, o konkrečiau darbo jėgos kvalifikacija, bus lemiamas veiksnys, užtikrinantis Lietuvos ekonominio augimo stabilumą.

2.2. Ekonominiai veiksniai

Lyginant į ES įstojusių valstybių BVP, tenkanti vienam gyventojui, galima konstatuoti, kad Lietuva aplenkė Latviją, pirmą kartą aplenkė Estiją ir Lenkiją, bet atsiliko nuo kitų „naujų“ ES valstybių. 2003m. BVP, tenkantis vienam Lietuvos gyventojui, buvo 2,3 karto mažesnis nei 15 ES senbuvių vidurkis. 2003m. Lietuvos BVP, tenkantis vienam gyventojui, sudarė 45,5% ES šalių senbuvių vidurkio, taigi Lietuvos švietimo sistema pagal aprūpinimo sąlygas dar negalėjo pretenduoti į tokį pat aprūpinimo lygį, kaip ES senbuvės valstybės. Statistinėmis duomenimis, švietimui buvo skirta 5,9% BVP (tuo tarpu 2002m. – 6,1 %).

Statistikos departamento kasmet atliekamo Lietuvos namų ūkių tyrimo rezultatai rodo, kad piniginės pajamos sudarė 84% visų gyventojų disponuojamų pinigų. Visos disponuojamos pajamos, palyginti su 2002 m. padidėjo 8,4%. Vartojimo kainoms per metus sumažėjus 1,2%, realiosios pajamos praktiškai padidėjo 9,8%. Piniginės pajamos, palyginti su 2002m., padidėjo 9,1%. Švietimui kiekvienas tyrinėtuo namų ūkiu narys skyrė 3,9% (5,3% mieste 1,1% kaime) . pinigines išlaidas švietimui 2003m. Lietuvoje vienam namų ūkiu nariui siekė 3,7 Lt. Statistikos departamento duomenyse teigiama, kad pagal gaunamų pajamų dydį išlaidų švietimui dalis pati mažiausia beveik visose gyventojų grupėse. Lietuvos švietimo būklės apžvalgoje „Lietuvos švietimas 2004“ pabrėžiama, kad kylant šalies ekonomikai reikėtų skatinti ir mažiau uždirbančiųjų vyresnio amžiaus Lietuvos piliečių tęstinio mokymosi motyvaciją. Tai galėtų tapti strateginiu Lietuvos uždaviniu.

Didžioji dalis Tęstinių studijų instituto studentų ir klausytojų – pedagogai, Lietuvos švietimo būklės apžvalgoje „Lietuvos švietimas 2005“ teigiama, kad moksleivio krepšelio skaičiavimo metodikos tobulinimas leido padidinti išlaidas, skirtas pedagogų kvalifikacijai kelti. 2003m. pastarosios padidėjo 91%. Tačiau, kaip pažymima apžvalgoje, pedagogų kvalifikacijos tobulinimui vienam mokytojui per metus šalyje bendrojo lavinimo mokyklose vidutiniškai buvo panaudota 2,5 karto mažiau lėšų nei planuota. Dalis mokytojų valstybės suteiktomis galimybėmis negalėjo pasinaudoti, nes mokykloms mokytojų kvalifikacijos tobulinimui skirtos

lėšos kartais buvo perskirstomos savivaldybėse, dalį jų skiriant mokytojų švietimo centras ar kitoms reikmėms, taip pat kai kada pačiose mokyklose šios lėšos buvo panaudojamos kitoms reikmėms.

Pedagogų perkvalifikavimą, kvalifikacijos tobulinimą iš dalies remia Švietimo ir mokslo ministerija. 2003m. ji finansiškai parėmė 786 bendrojo lavinimo pedagogų perkvalifikavimo studijas, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų konkursams skirta 600 tūkst.Lt.

Instituto studentai už studijas kėlimą dažniausiai susimoka savo lėšomis. 2004m. už studijas savo lėšomis mokėjo apie 75% studentų, už kvalifikacijos tobulinimosi renginius apie 60% klausytojų.

2.3 Socialiniai veiksniai

Valstybės švietimo sistema ne tik ugdo būsimojus piliečius, bet ir sudaro sąlygas įgyti profesiją arba persikvalifikuoti ir taip realiai konkuruoti darbo rinkoje. Statistikos departamento gyventojų užimtumo tyrimo duomenimis, 2003m. didėjo užimtų gyventojų ir mažėjo bedarbių skaičius – dirbo 60,9% 15 – 64m. amžiaus gyventojų (plg. 2002m. – 59,6%). Didėjant gamybos ir teikiamų paslaugų apimčiai vis daugiau gyventojų įsidarbina, pradeda verslą arba dirba savarankiškai. Per metus užimtųjų skaičius išaugo 32 tūkst., arba daugiau nei 2% . daugiausiai (21%) žmonių dirbo pramonės įmonėse, 9% užimtų gyventojų dirbo švietimo įstaigose.

Kaip akcentuojama švietimo būklės apžvalgoje „Lietuvos švietimas 2004“, švietimo sistemos vystymuisi didelę įtaką daro natūralūs ir su migracija susiję gyventojų pokyčiai. Lietuvos gyventojų skaičius per 2003m. sumažėjo 16,8 tūkst. Mažėjant gyventojų, mokymo įstaigų tinklas pradeda veikti neefektyviai, be darbo lieka pakankamai daug pedagogų. Dėl mokyklų tinklo pertvarkos nemažai pedagogų lieka be darbo, taigi perkvalifikavimo poreikis auga.

Švietimo būklės apžvalgoje „Lietuvos švietimas 2004“ pažymima, kad bendrojo lavinimo bei profesinėse mokyklose dar yra dirbančių ne specialistų. Dokumente pažymima, kad 2003 – 2004m. daugiausia mokytojų dalyko specialistų dirbo Šiaulių, Vilniaus (90%), Panevėžio Druskininkų (87%), Palangos (86,8%), Klaipėdos (86,6%) miestų savivaldybių mokyklose. Tuo tarpu Klaipėdos, Pasvalio, Varėnos, Mažeikių ir Šalčininkų rajonuose dalykų specialistai vedė vidutiniškai tik 86,1% visų pamokų. Taip pat nerimą kelia didelis priešpensinio (50m ir vyresni) ir pensinio amžiaus (65m. ir vyresni) mokytojų skaičius visuose ugdymo lygmenyse (atitinkamai 27,8% ir 2.3%).

Didėja reikalavimai kitų valstybinių įstaigų darbuotojų kvalifikacijai.. Įgyvendinant Vyriausybės patvirtintos Viešojo administravimo plėtros iki 2010 m. strategijos įgyvendinimo

2005 – 2006 metų priemonių planą (Žin., 2005, Nr. 26-830) valstybės tarnautojams vis labiau akcentuojamos anglų kalbos žinios ir kompiuterinis raštingumas (ECDL Basic lygmens patvirtinimas), strateginio planavimo ir valdymo žinios bei įgūdžiai, pradedantiesiems dirbti valstybės tarnyboje būtinas „Įvardinio mokymo“ kursas. Naujai priimtiems policijos pareigūnams privalomi 500val. pirminio rengimo kursai. Medicinos darbuotojų licencijai pratęsti privaloma išklaudyti 200val. kursų per 5metus.

Bendrojo programavimo dokumente pabrėžiama, kad dalyvavimo tęstinio mokymo sistemoje rodiklis labai žemas. Teigiama, kad maždaug 60% dabartinės darbo rinkos dalyvių mokėsi pagal sovietines programas, kurios buvo orientuotos į siauras sritis, atitinkančias buvusią ūkio sistemą, nebuvo plėtojami bendrieji gebėjimai. Dokumente pabrėžiama, kad tik nuolatinis (tęstinis) kvalifikacijos kėlimas, o prireikus ir perkvalifikavimas gali užtikrinti mobilumą darbo rinkoje.

Dagelyje dokumentų akcentuojamas specialistų trūkumas, tačiau vieningos informacinės sistemos, padedančios mokymo įstaigoms kryptingai rengti studijų bei kvalifikacijos tobulinimo programas, nėra.

3. ES DOKUMENTŲ ANALIZĖ

1997 m. Hamburge vykusios Penktosios UNESCO šalių tarptautinės suaugusiųjų švietimo konferencijos gairėse buvo numatyta, kad konferencijoje ruošiamasi išryškinti suaugusiųjų švietimo reikšmę siekiant stiprinti žmonių galias ir paskatinti pasaulio visuomenę plėtoti suaugusiųjų švietimą ir tęstinį mokymąsi visą gyvenimą trunkančio mokymosi koncepcijos kontekste. Šiame kontekste suprantamas kaip mokymosi prioritetą statantis ant keturių pamatų: mokymosi žinoti, mokymosi veikti, mokymosi būti ir mokymosi gyventi drauge. Apie šios konferencijos gairėse pateiktus klausimus ir iškeltas problemas buvo diskutuojama regioniniuose pasitarimuose, o visa tai apibendrinta Hamburgo deklaracijoje. Konferencijoje buvo įteisintas suaugusiųjų švietimas, kuris laikomas raktu į XXI amžių, numatyta darbotvarkė ateičiai ir priimti įsipareigojimai dešimtyje atskirų sričių. Šio straipsnio temos požiūriu naujovėmis laikytini šie svarbiausi įsipareigojimai:

- įtvirtinti didesnę visuomenės dalyvavimą švietime,
- sukurti sąlygas analizuoti žmonių mokymosi poreikius,
- atverti mokyklas, kolegijas ir universitetus suaugusiems,
- pagerinti suaugusiųjų švietėjų ir švietimo organizatorių tobulinimosi sąlygas,
- garantuoti įvairių žmonių grupių dalyvavimą profesinei veiklai skirtame suaugusiųjų švietime.

Europos Sąjungos Tarybos dokumentuose (Detali tolesnio darbo siekiant įgyvendinti Europos švietimo ir mokymo sistemų tikslus programa, 2002) visą gyvenimą trunkantis mokymasis vadinamas pagrindiniu švietimo ir mokymo principu, o „švietimo ir mokymo sistemų išplėtojimas iki visą gyvenimą trunkančio mokymosi“ pripažįstamas prioritetine Europos ateities kūrimo strategijos sritimi. Vienu iš penkių tikslų, kurių iki 2010 metų turėtų siekti ir šalys, netrukus tapsiančios ES narėmis, laikomas „visiems bet kokio amžiaus piliečiams prieinamas visą gyvenimą trunkantis mokymasis“.

Pasaulio banko dokumentuose (www.worldbank.org) nurodyti pageidaujami suaugusiųjų švietimo naujovių tikslai, čia numatyta ką „pradedančiųjų integruotis šalių piliečiai turėtų įgyti“:

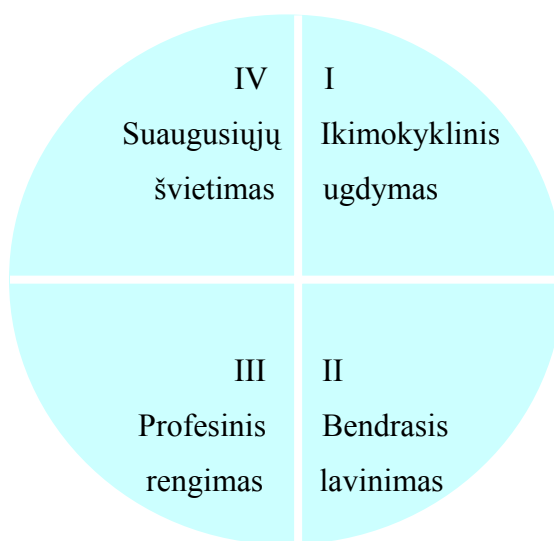
- visapusiškas žinias, kad galėtų lanksčiai reaguoti į pokyčius,
- aukštesnio lygmens kognityvinio mąstymo (problemų sprendimo ir interpretavimo) įgūdžius,
- metakognityvinius įgūdžius (mokėjimą mokytis ir priimti sprendimus),
- nuostatą rinktis ir reikšti savo nuomonę,
- pagarbą skirtumams ir bendroms piliečių taisyklėms, sudarančioms pasitikėjimo ir bendradarbiavimo pagrindą.

Mokymosi visą gyvenimą memorandumė (2000) numatoma, kad pagrindinė vertybė žinių visuomenėje bus „žmogaus gebėjimas nuolat kintančioje visuomenėje žinias taikyti protingai ir veiksmingai“. Todėl trečioje savo tezėje šis memorandumas iškelia nuostatą „diegti naujoves į mokymą ir mokymąsi“.

4. LIETUVOS ŠVIETIMO SISTEMOS TĘSTINIŲ STUDIJŲ DAŽNIS IR MOTYVACIJA

Pastaruoju metu visame pasaulyje plačiai prabilta apie būtinybę mokytis visą gyvenimą. Tai supranta ir Lietuvos švietimo ideologai: 1992 metais parengtoje Lietuvos švietimo koncepcijoje pasakyta, kad Lietuvoje kuriama permanentinė švietimo sistema.

Visą nuolatinio mokymosi procesą galima suskirstyti į 4 periodus, - ikimokyklinį ugdymą, bendrąjį lavinimą, profesinį rengimą bei tęstinį mokymąsi, - ir pavaizduoti kaip uždara ciklą (1pav.).

1. pav. Nuolatinio mokymosi proceso schema.

Suaugusiųjų švietimas šiame cikle turi dvejopą vaidmenį. Pirma, jis įgalina besimokantįjį nuolat atnaujinti savo kompetenciją ir sudaro galimybę neprarasti darbo. Antra, jis garantuoja būsimųjų kartų mokymosi sėkmę. Juk gerai žinoma, kad geras pasirengimas mokyklai yra sėkmingo mokymosi joje garantas, kad geras bendrasis išsilavinimas sudaro galimybę įgyti aukštą profesinę kvalifikaciją, kad kuo aukštesnę kvalifikaciją turi žmogus, tuo labiau jis linkęs nuolat tobulėti ir mokytis. Taip pat yra nustatyta, kad kuo aukštesnis yra tėvų išsilavinimas, tuo didesni yra ir jų vaikų siekiai, t.y. tėvų tęstinis mokymasis daro teigiamą įtaką jų vaikų mokymosi sėkmei.

Lietuvos švietimo bei visuomenės atsinaujinimo tikslai gali būti sėkmingai įgyvendinami tikrai pedagogus, gebančius kuo geriau išplėtoti ugdytinio prigimtines fizines, psichines ir dvasines galias, sąlygas laisvai skleisti jo individualybei ir tobulėti asmenybei. Todėl svarbiausia, kad

būsimieji pedagogai būtų kūrybingos asmenybės – žmogaus ugdytojai, o ne vien tik dalykinių žinių perteikėjai. Jie turi ugdytinio ir pedagogo sąveiką grįsti dialogu, tolerancija, pagarba, teisingumu, reiklumu, kūryba. Lietuvos švietimo įstaigų pobūdį, ugdymo tikslų ir uždavinių įgyvendinimo būdus lemia pedagoginės vertybės nuostatos ir profesinė kompetencija. Siekdama, kad visų lygių ir pakopų švietimo pedagogai būtų brandžios kultūros, dorovės, pilietinės sąmonės, inteligencijos, pedagoginės, dalykinės mokslinės kompetencijos.

Pedagogų rengimą Lietuvoje reglamentuoja Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, Mokslo ir įstatymas bei poįstatyminiai aktai. Šiame dokumente aptariamos pedagogų rengimo, jų tobulinimo persikvalifikavimo pagrindinės nuostatos.

Švietimo sistemai gali būti specializuotai rengiami šie pedagogai: ikimokyklinio ugdymo pedagogai; pradinių klasių mokytojai; dalykų mokytojai (bendrojo lavinimo mokyklos II ir III pakopos (gimnazijos); profesinių mokytojai ir dėstytojai (amatų, profesinėms, aukštesniosioms mokykloms); su vystimosi asmenų ugdymo pedagogai (visų amžiaus grupių mokymo įstaigoms); socialiniai pedagogai tautinių mažumų mokykloms; pedagogai aukštosioms mokykloms; pedagogai suaugusių švietimo sistemai.

4.1. Tyrimo metodologija

Tyrimo metodologija apibūdina veiksmus, reikalingus atlikti norint suformuoti tyrimo užduotį ir pateikti patikimas tyrimo išvadas.

Minėtajam tyrimui atlikti buvo naudojamas anketinės apklausos metodas, šis metodas labai dažnai pasitaiko socialiniuose tyrimuose. Metodo naudojimo dažnumą galima paaiškinti tuo, kad pakankamai greitai galima surinkti didelį kiekį esminių, reikalingų tyrėjui duomenų.

Tyrėjui ruošiant anketą, reikia suformuoti klausimus, kurių tikslas – surinkti reikiamą informaciją, todėl labai svarbu pasirinkti reikiamą klausimų formavimo būdą, kurie gali būti keturi: atviri ir uždari, tiesioginiai ir netiesioginiai. Kardelis išskiria šiuos uždaru klausimų pranašumus:

1. lengviau pasirinkti, kuomet yra alternatyvos, be to, tai padeda išvengti subjektyvumo, nes tyrėjui nebereikia klasifikuoti atsakymų;
2. lengviau kiekybiškai apdoroti duomenis;
3. lengviau lyginti bei gretinti surinktus duomenis;
4. didesnis indikatorių patikimumas.

Šie pranašumai įtakoja uždaru klausimų pasirinkimą apklausų metu. Atsižvelgiant į uždaro tipo klausimų privalumus, šio tyrimo metu anketoje dažniausiai naudoti uždaro tipo klausimai.

Atlikus apklausą ir surinkus duomenis, gautos anketos ir klausimai yra grupuojami. Praktikoje yra naudojamos įvairios skalės. Dažniausios yra :

1. Nominalinė skalė- objektyvių duomenų apie respondentą nustatymas. Tai demografinė anketos dalis.
2. Ranginė skalė- šioje skalėje atsakymai eina griežtai didėjančia arba mažėjančia tvarka.
3. Intervalinė skalė- naudojama matuojant požymius, turinčius skaitmeninę išraišką. Skalės gali būti lyginiais ir nelyginiais intervalais.

4.2. Mokytojų tęstinių studijų efektyvumo tyrimo anketos klausimyno pagrindimas

Anketos tikslas- nustatyti mokytojų poreikį ir požiūrį į tęstinių mokymąsi, kokie lemiantys veiksniai, motyvai ir priežastys.

Anketoje pateikta 11 klausimų, iš kurių 5 mišrūs klausimai ir 6 uždaro tipo. Jie suskirstyti į 5 blokus, kurie yra pateikti 1 lentelėje. Klausimyno pradžioje pateikta instrukcija, kurioje trumpai nusakytas tyrimo tikslas, prasingumas. Paminėtos tyrimo atlikimo sąlygos, tikintis, kad respondentai į jas atsižvelgs ir į klausimus atsakys nuodugniai ir nuoširdžiai.

1 lentelė

Klausimyno pedagogams apie tęstinių studijų efektyvumą struktūra

Bloko pavadinimas	Bloko charakteristika
Bendra respondento charakteristika	Amžius. Lytis. Išsilavinimas. Turima kvalifikacinė kategorija. Išsilavinimas.
Motivas ar priežastys mokytis	Ar skatina nuolat augantys reikalavimai. Mokydamasis tobulėja, plečia akiratį ar išreiškia save. Gal siekia daugiau žinių, dėl papildomų darbų ar kad pagerintų savo materialinę padėtį.
Motivas kodėl nesimokote	Mokytis jau per vėlu. Mokymuisi trūksta lėšų. Sunku mokymąsi suderinti su darbu. Trūksta informacijos apie mokymosi programas.
Jei nesimoko, tai ar norėtų mokytis	Mokytis per vėlu, nėra lėšų. Mokymąsi sunku suderinti su darbu. Trūksta informacijos apie mokymosi institucijas ir programas.per sudėtingos mokymosi programas.
Sunkumai kylantys besimokantiems	Netenkina mokytojų/dėstytojų kompetencija. Nepakanka patrauklios mokymosi medžiagos. Netenkina mokymo metodai.
Suaugusiųjų švietimą reglamentuojantys	Susipažinę su mokymosi visą gyvenimą memorandumu, valstybinės švietimo strategijos nuostatais, mokymosi visą

dokumentai	gyvenimą užtikrinimo strategija.
------------	----------------------------------

Duomenys buvo sugrupuoti naudojant tris minėtas skales: nominalinę, ranginę ir intervalinę.

Klausimynas buvo konstruotas, remiantis Statistikos Departamento Informacinių technologijų naudojimas namų ūkiuose klausimyno pagrindu.

Dėmesys buvo koncentruojamas į mokytojų nuomonę apie tęstines studijas. Taip pat svarbu išsiaiškinti, mokytojų motyvus, kurie skatintų mokymąsi. Be to atkreipėme dėmesį, kaip dažnai tobulėjama. Buvo stengtasi išsiaiškinti, kokios priežastys trukdo toliau mokytis ir kokie sunkumai kyla besimokantiems.

Gauti statistiniai duomenys buvo apdoroti taikant statistinių duomenų apdorojimo programą *SPSS (Statistical program for social sciences)*. Apdorota informacija susisteminta ir pateikta lentelėse (2 priedas) ir grafikuose.

4.3. Tyrimo imties charakteristika

Planuojant atlikti tyrimą, labai svarbu nustatyti imtį, kuria remiantis būtų galima pagrįsti iškeltas hipotezes ir padaryti statistiškai teisingas išvadas, kitais žodžiais tariant, svarbu, kad imtis būtų reprezentatyvi. Mokslinėje literatūroje siūloma įvairių imties apskaičiavimo būdų. Vienas jų – tai naudotis V.I. Paniotto formule. (1 formulė)

$$n = \frac{1}{\frac{\Delta^2 + 1}{N}} \quad (1)$$

Ši formulė taikoma skaičiuojant su tikimybe 0,954, kur Δ - paklaida, N- turimos visumos dydis, n- reikalingas apklausti respondentų skaičius.

Imties tūrį rekomenduojama nustatyti, vadovaujantis ir specialiomis lentelėmis, kurios sudarytos su 5 % paklaida. Tokiose lentelėse nurodomas reikiamų reprezentatyvios imties atveju skaičius. Remiantis šiais dviem būdais, buvo apskaičiuota, kad, atsižvelgiant į mokytojų skaičių Lietuvoje 2003-2004 metais, buvo apklausti 293 mokytojai.

Iš viso buvo išdalinta 200 anketų, atgal grįžo ir buvo apdorotos 200 anketos. Anketų grįžtamumo kvota siekė 100 % ir apibrėžta kaip I. gera.

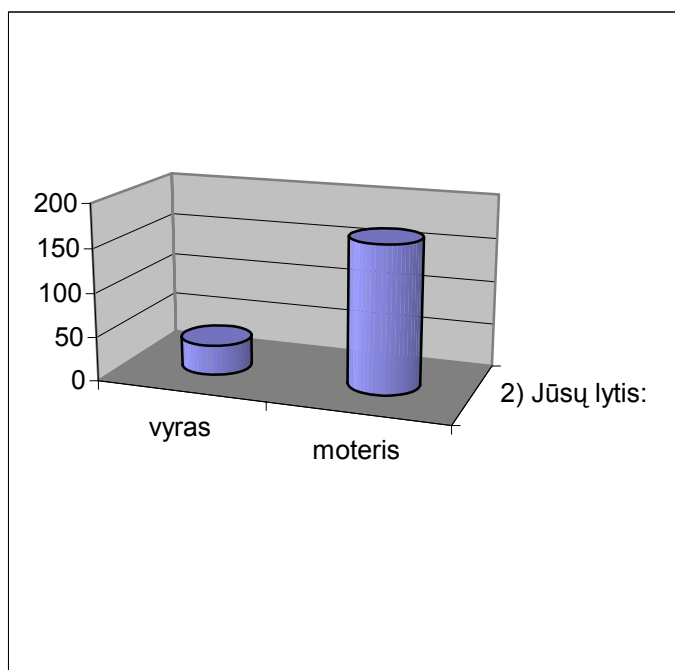
Tyrime dalyvavo Jonavos miesto ir rajono mokyklų mokytojai, kurie buvo atrinkti atsitiktinės atrankos būdu.

Duomenų rinkimas vyko sklandžiai, dauguma mokytojų neprieštaravo užpildyti anketą, tačiau pageidavo, kad būtų išlaikytas anonimiškumas, tačiau, pabaigę pildyti demografinį bloką, kuriame yra tik keletas asmeniškų klausimų su malonumu baigdavo pildyti likusią anketos dalį.

Tyrimo metu surinktos demografinės charakteristikos, įtakojančios tyrimo rezultatus, t.y. lytis, amžius, turima kvalifikacinė kategorija, išsilavinimas.

Tyrimo respondentų pasiskirstymas pagal lytį pavaizduotas 2. pav.

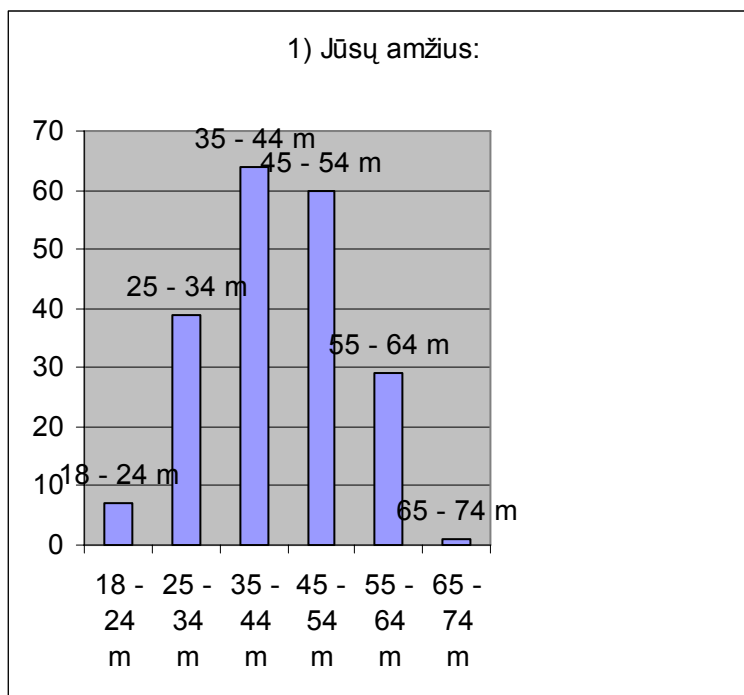
Galima pastebėti, kad respondentų pasiskirstymas pagal lytį atspindi mokytojų pasiskirstymą pagal lytį Lietuvos mastu, STD duomenimis 2003-2004 m. Lietuvos mokyklose dirbo 13,5 % vyrų ir 86,5 % moterų. [28; p.69], panašus vyrų pedagogų skaičius buvo 1999m.- 14 %[30;p.35], tuo tarpu 2000 metais vyrų pedagogų buvo beveik 2 % daugiau- 15 % [29; p.37). Taigi, galima pastebėti, kad vyrų pedagogų skaičius mokyklose tesudaro vos 1-ą septintadalį visų pedagogų. 2. pav.

2. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį. (N=200)

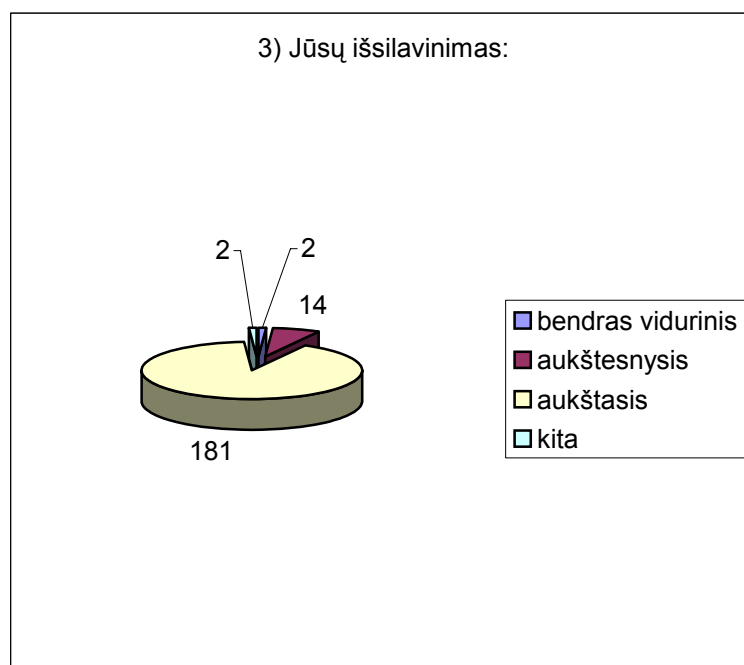
Atliekant tyrimą, svarbi demografinė charakteristika buvo mokytojų amžius. 3 pav. Tyrimo metu paaiškėjo, kad daugiausia dirbančių mokytojų yra nuo 35 iki 44 metų, 32%(64 respondentai), beveik tiek pat yra nuo 45 iki 54 metų dirbančių mokytojų - 30%, nuo 25 iki 34 metų amžiaus respondentų sudaro 19,5%., nuo 18 iki 24 metų dirbančiųjų siekia 3,5%, nemažą procentą sudaro nuo 55 iki 64 metų amžiaus dirbančių mokytojų, mažiausiai dirbančių mokytojų 65 ir daugiau metų, jų skaičius nesiekia net 0,5% (1 respondentas), taigi kaip matome iš diagramos, daugiausia mokyklose dirba vidutinio amžiaus pedagogų.

3. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (N=200)

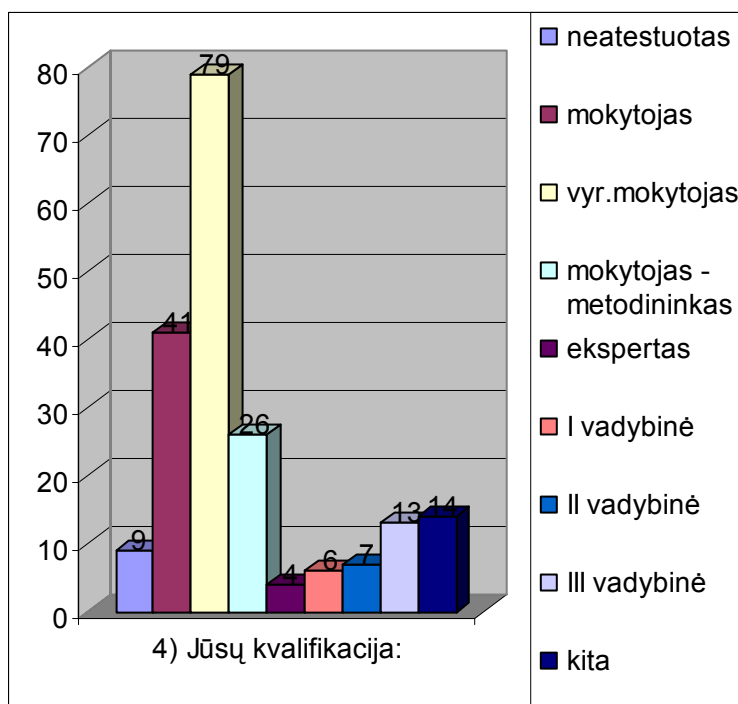
Daugiausiai respondentų turi aukštąjį išsilavinimą – 90,5% (181 respondentas), turintys aukštesnįjį – 7% (14 respondentų), su viduriniu išsilavinimu dirba 1% (2 respondantai) ir kaip matome iš 4 pav. kitą išsilavinimą turintys respondantai sudaro tik 1% (2 respondantai).

4. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N=200)

Mokytojo veikla, gebėjimai, įgūdžiai turi įtakos ir nuo turimos kvalifikacinės kategorijos. Lietuvoje mokytojai gali būti šių kategorijų: mokytojas, vyr.mokytojas, mokytojas metodininkas ir

mokytojas ekspertas ar turintys I, II, III vadybines kategorijas. Mokytojų turimos kvalifikacinės kategorijos atsispindi 5. pav.

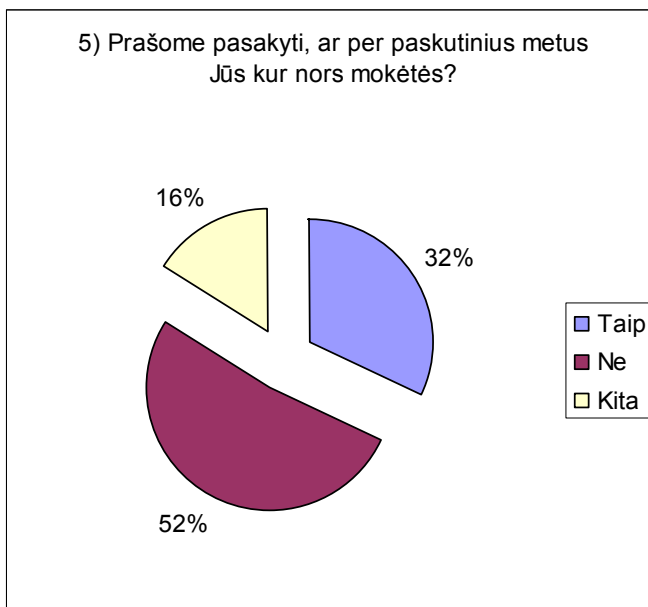

5. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal turimą kvalifikacinę kategoriją (N= 200)

Iš tyrimo matyti, kad jame dalyvavo visų kvalifikacinių kategorijų mokytojai, kurių daugumą sudarė vyr. mokytojai- 39,5%, t.y. 79 respondentai, antroje vietoje mokytojai- 20,5%, t.y. 41 respondentas. Mažiausiai tyrime dalyvavo mokytojų ekspertų – 4%.

Respondentai buvo tikybos, lietuvių kalbos, užsienio kalbos, matematikos, istorijos, informacinių technologijų, fizikos, chemijos, biologijos, pradinių klasių, muzikos, kūno kultūros mokytojai, mokyklų vadovai, pavaduotojai ugdymui.

Iš 5.1. pav. pastebime, kad didžiausia dauguma respondentų 52% (104 respondentai) per paskutinius metus niekur nesimokė. 32% (64 respondentai) studijas tęsė įvairiose mokymosi įstaigose, o 16% (32 respondantai) atsakiusiųjų lankė seminarus, kursus, dalyvavo konferencijose.

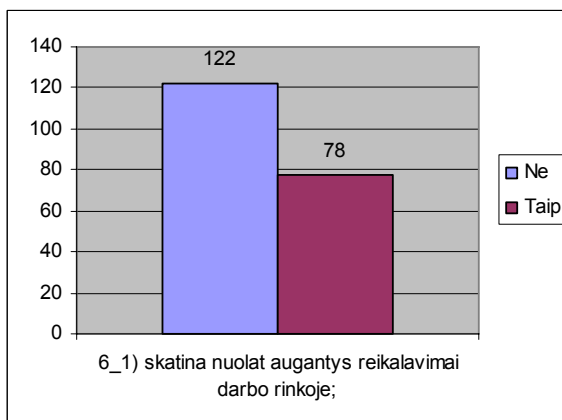

5.1. pav. Respondentų pasiskirstymas (N= 200)

4.4. Kiekybinio tyrimo duomenų analizė ir interpretacija, mokymosi motyvacija

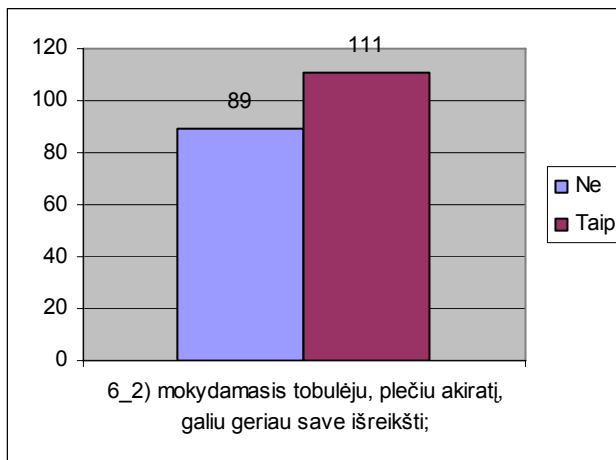
Tyrimo kontekste buvo tirta tiek mokymosi, tiek ir nesimokymo motyvacija, taip pat pastarųjų skirtumai pagal socialinius – demografinius požymius (žr. pav.6.1., 6.2., 6.3., 6.4., 6.5., 6.6., 6.7.). Susisteminius gautus duomenis pastebima, kad per paskutinius metus mokėsi 32% (64 respondentai) (6. pav.)

Į klausimą ar tai „Skatina nuolat augantys reikalavimai darbo rinkoje?“ 61% (122 respondentų) tiriamųjų atsakė „ne“.

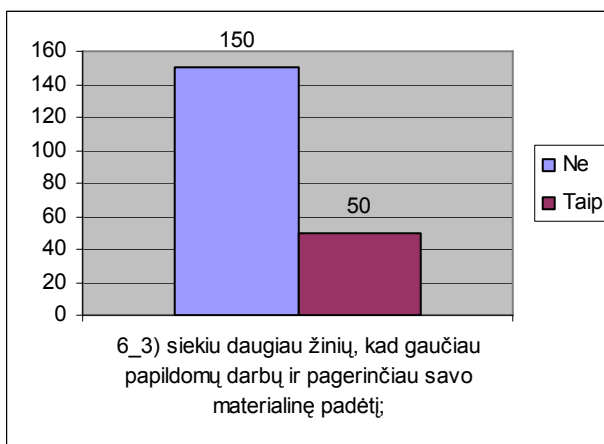
6.1. pav. Respondentų pasiskirstymas dėl darbo rinkos reikalavimų (N= 200)

„Kokie motyvai ar priežastys Jus skatina mokytis?“ 55,5%(111 respondentų) atsakė, kad mokydamasis tobulėja, plečia akiratį, gali geriau save išreikšti.

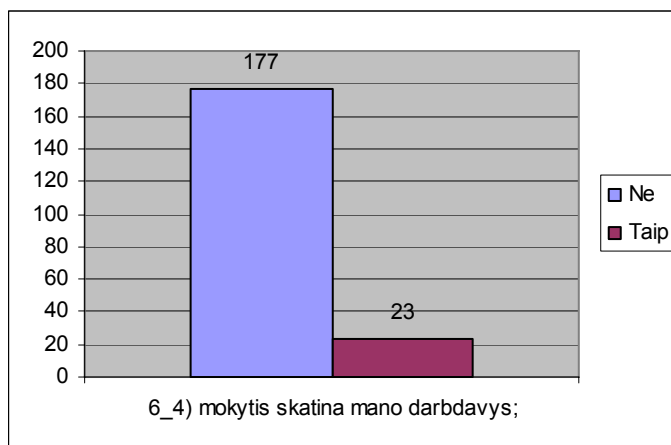
6.2. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi motyvus (N= 200)

Galima pastebėti, jog siekti daugiau žinių, kad gautų papildomų darbų ir pagerintų savo materialinę padėtį buvo 25% (50 respondentų). 6.3. pav.

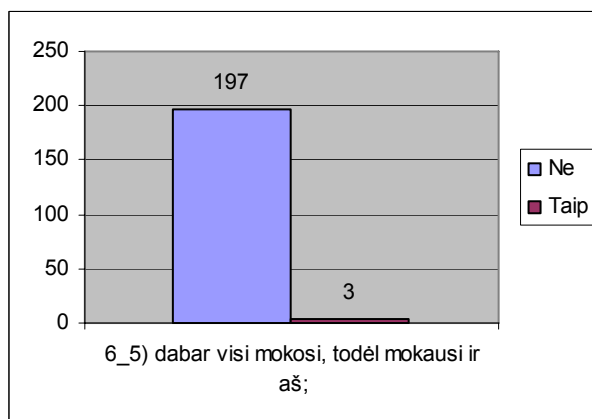
6.3. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal poreikį dėl papildomų darbų ir materialinės padėties (N= 200)

6.4. pav. akivaizdžiai galima pastebėti, kad mokytojų darbdaviai neskatina mokytis, jie turėtų pasirinkti patys, ar tai jiems aktualu ar ne. Neigiamai atsakiusiųjų net 88,5% (177respondentai).

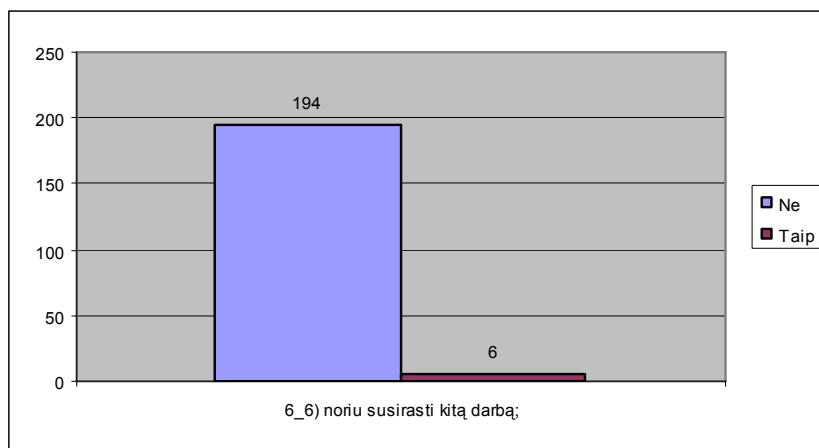
6.4. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbdavio skatinimo mokytis (N= 200)

Dėl mokymosi motyvacijos atsižvelgiant į kitų nuomones ir galvojant, kad dabar visi mokosi, todėl mokausi ir aš, buvo ypatingai mažai iš apklaustųjų 98,5% (197 respondentai). 6.5. pav.

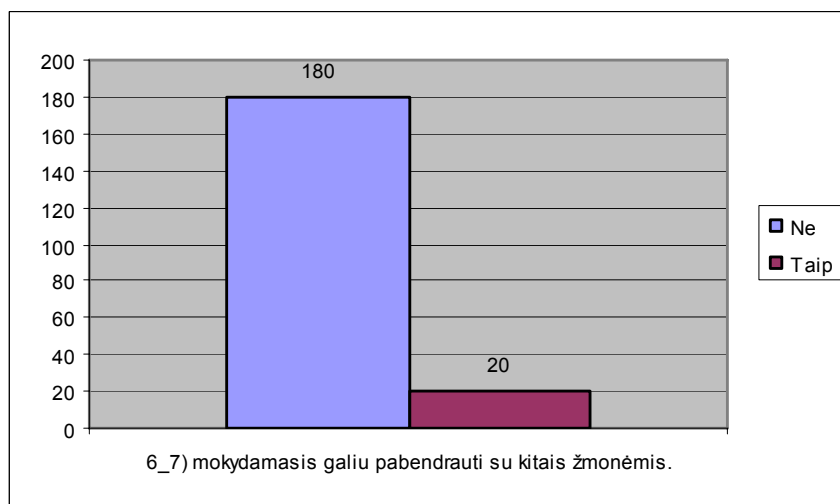
6.5. pav. Respondentų pasiskirstymas. (N= 200)

Panašus skaičius respondentų teigė, kad kito darbo tikrai nepasirinktų 97% (194 respondentai), tačiau 6.6. pav. galime pastebėti, kad visgi 6 respondentai pedagogo darbą pakeistų į kitą (3%).

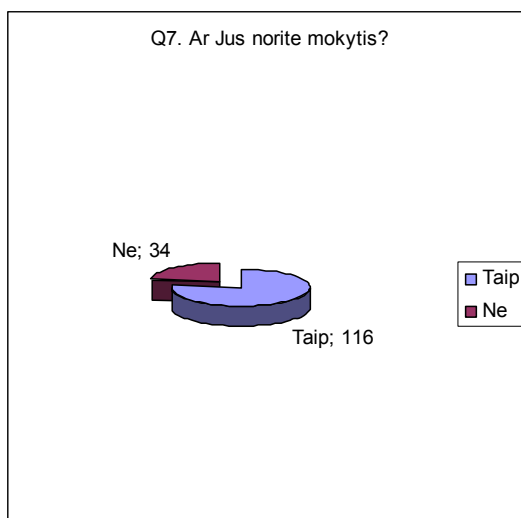
6.6. pav. Respondentų pasiskirstymas norint susirasti kitą darbą. (N= 200)

6.7. pav. galime pastebėti, kad 90% (180 respondentų) nemano, jog mokytusi vien dėl to, kad galėtų pabendrauti su kitais žmonėmis.

6.7. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pabendravimą su kitais žmonėmis. (N= 200)

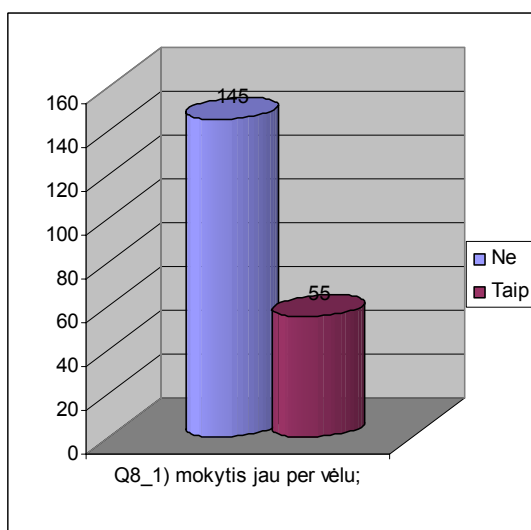
Klausimyne buvo pateiktas klausimas „Ar Jūs norite mokytis?“, pastebėta, kad 58% (116 respondentų) apklaustųjų mokytis norėtų.

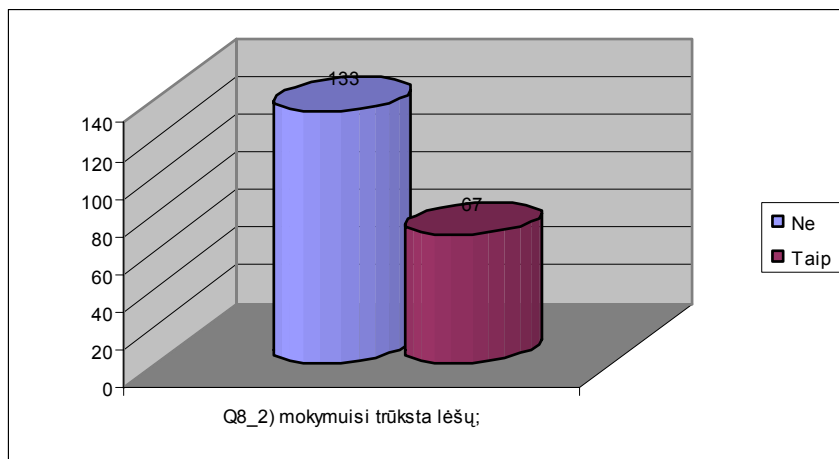
7. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal norą mokytis (N= 200)

Trečiajame klausimų bloke stengiasi išsiaiškinti mokytojų norą mokytis, tobulintis, tęsti studijas. Tuo tikslu mokytojų buvo klausiama, ar mokymuisi trūksta lėšų (8.2. pav.) 66,5% respondentų, tai paneigė; ar mokymąsi sudėtinga suderinti su darbu mano dalis (8.3. pav.) 31,5% atsakiusiųjų; ar arti nėra kur mokytis (8.4. pav.) atsakė tik 16,5% tiriamųjų; ar trūksta informacijos apie mokymosi institucijas (8.5. pav.) 92,5% taip nemano; panašiai į klausimą gal per sudėtingos mokymo programos (8.6. pav.) atsakė 95% (190 respondentų) apklaustųjų, 2% (4 respondantai) anksčiau bandė mokytis, bet jiems pasirodė per sunku ir studijas nutraukė (8.7. pav.); toks pats procentas apklaustųjų 2% (4 respondantai) mano, kad nėra norimų mokymo programų (8.8. pav.).

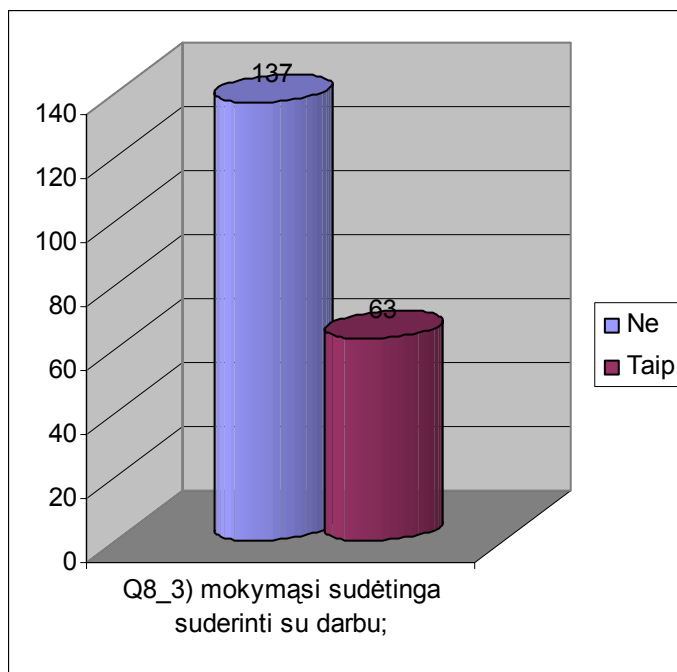
Galima būtų manyti, kad atsakymą „*mokytis atrodo jau per vėlu*“ (dažniausiai paminėta nesimokymo priežastis) turėtų rinktis jau tikrai garbaus amžiaus žmonės. Tačiau pagal respondentų amžių atstovauja įvairūs respondantai. 8.1. pav.

8. 1.pav. Respondentų pasiskirstymas ar motyvis ne per vėlu (N= 200)

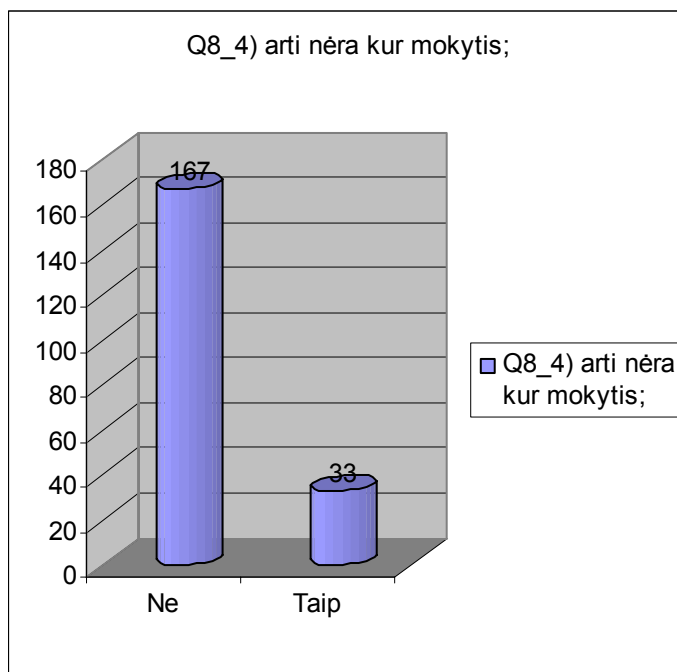

8.2. pav. Respondentų pasiskirstymas dėl lėšų stygiaus (N= 200)

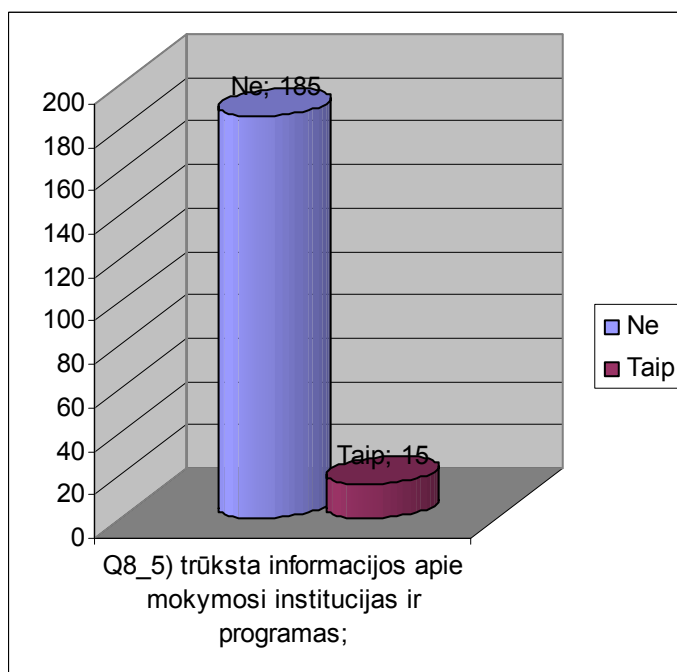

8.3. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi derinimą su darbu (N= 200)

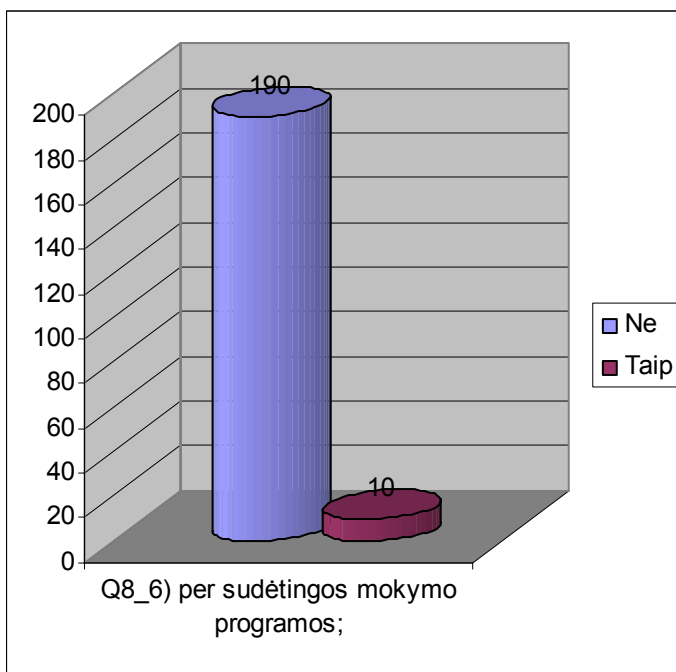

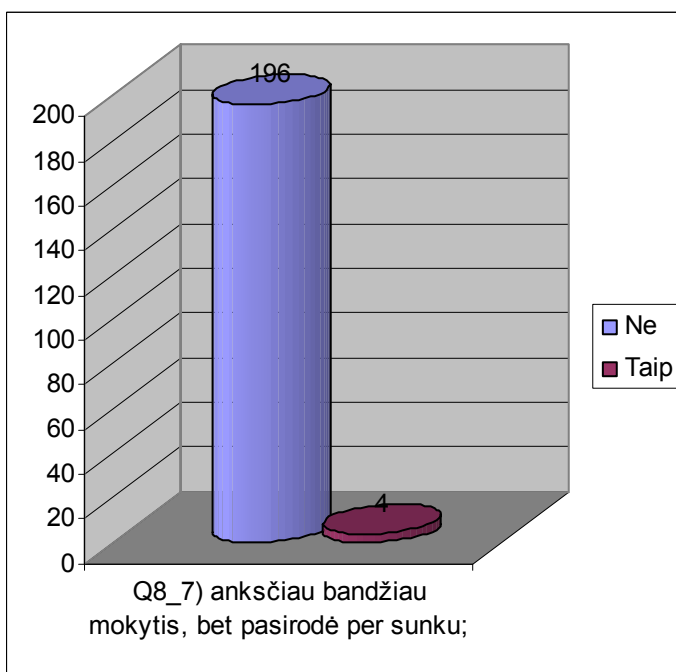
8.4. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi atstumą (N= 200)

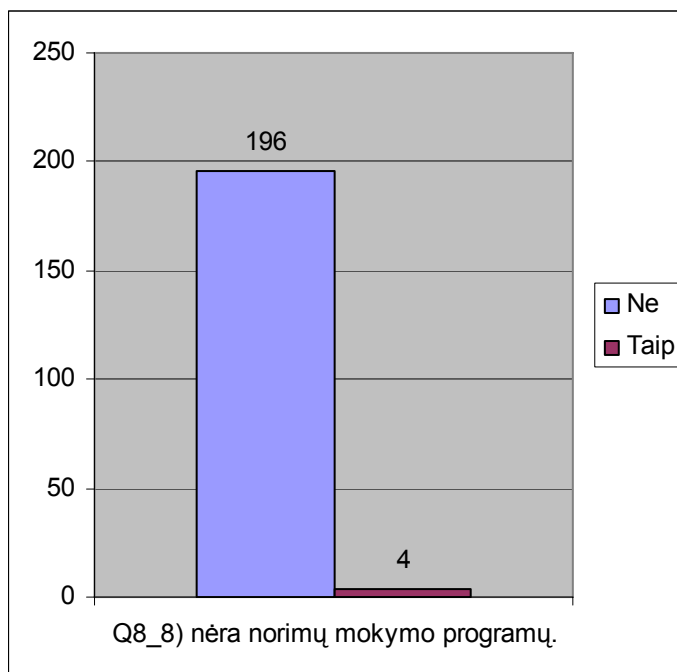
8.5. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal informacijos trūkumą apie mokymosi institucijas ir programas (N= 200)

8.6. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymo programų sudėtingumą (N= 200)

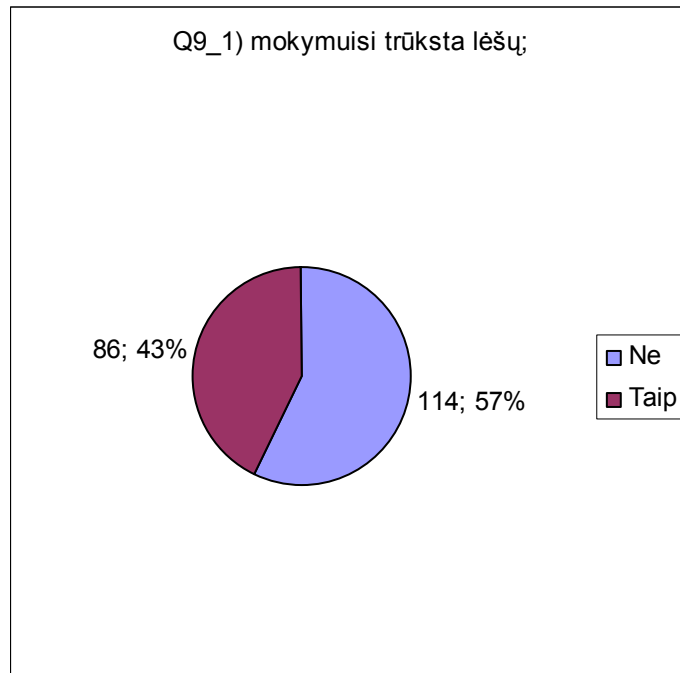

8.7. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi sunkumą (N= 200)

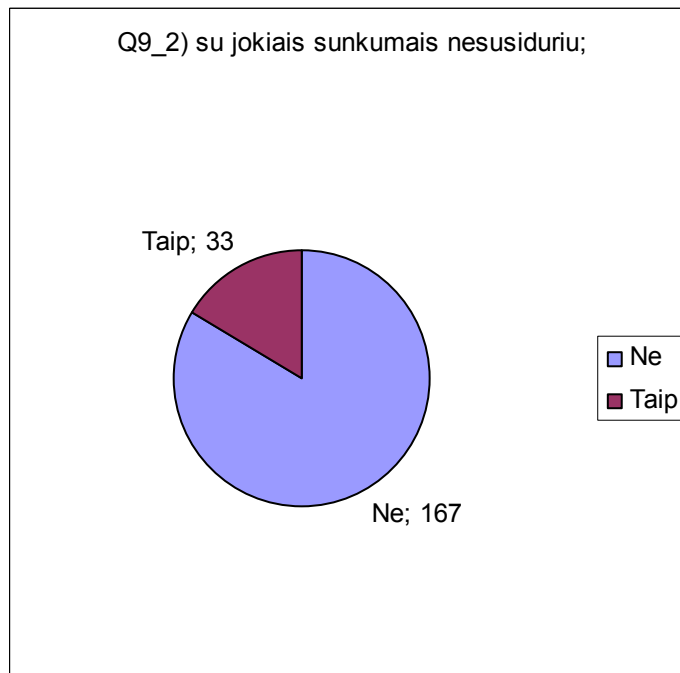

8.8. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal norimų mokymo programų nebuvimo
(N= 200)

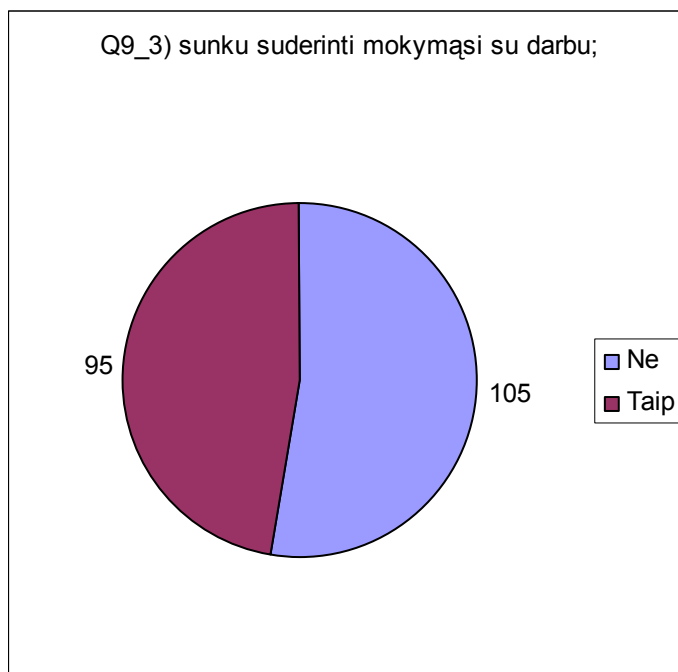
Ketvirtajam klausimų blokui priklauso klausimai, susiję su mokytojų sunkumais, kurie kyla besimokant. Į klausimą „ Ar mokymuisi trūksta lėšų?“ 43% tiriamųjų teigė, kad iš tiesų mokymuisi trūksta pakankamai lėšų. (9.1. pav.); dauguma respondentų 83,5% atsakė, kad su jokiais sunkumais, dėl mokymosi, nesusiduria (9.2. pav.); panašiai pagal procentus pasiskirstė tiriamųjų nuomonės, jog mokymąsi sunku suderinti su darbu 47,5% teigė, kad sunku, 52,5%, tai paneigė (9.3. pav.); respondentai atsakydami į klausimą „manęs netenkina mokytojų/dėstytojų dalykinė kompetencija“ 95% iš jų buvo tolerantiški (9.4. pav.); užklausus apie nepakankamai patrauklios mokymosi medžiagos, tik 8,5% atsakė teigiamai (9.5. pav.); 88% respondentų mano, kad mokytis yra nesunku (9.6. pav.); kaip matyti, pateiktame 9.7. paveiksle didžioji dauguma respondentų nemano, kad mokantis trūktų laiko bendrauti su šeima (92,5%); į klausimą „ar toli mokymo įstaiga?“ 83,5% atsakiusiųjų teigė, kad tai ne kliūtis (9.8. pav.). Viena iš priežasčių, kokie sunkumai kyla besimokantiems teigė (7,5%), kad jų netenkina šiuolaikiniai mokymo metodai (9.9. pav.), tačiau didžiausia dalis respondentų (99%) paneigė, kad mokytis neįdomu (9.10. pav.); dėl kitų sunkumų, kurie galėtų būti besimokantiems, mano mažiausia dalis (3%) atsakiusiųjų (9.11. pav.).

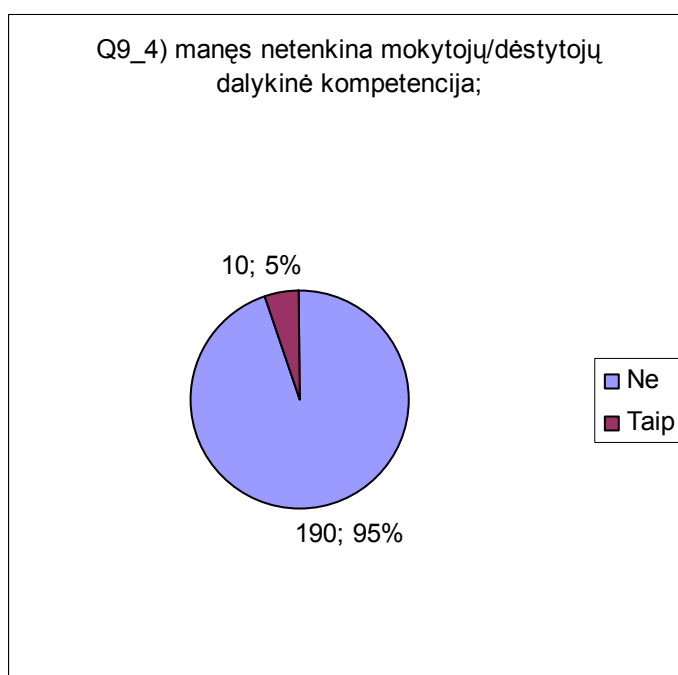
9.1. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lėšų stygių (N= 200)

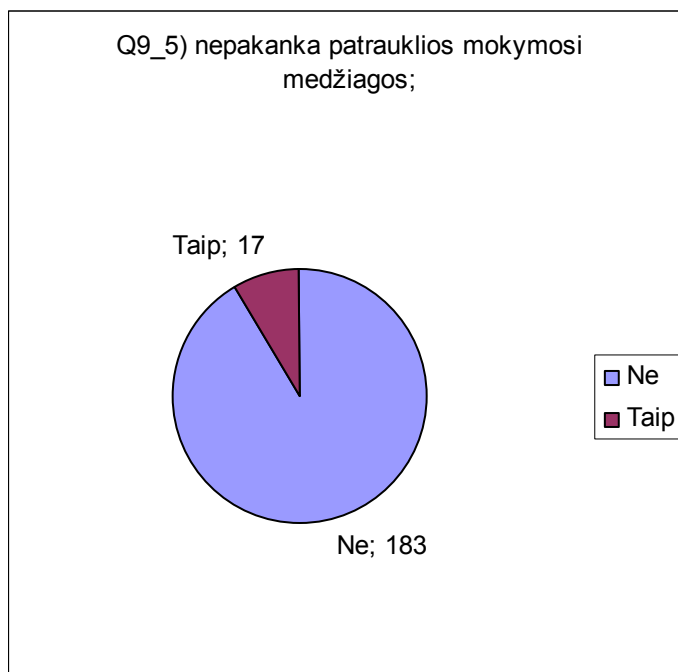
9.2. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal sunkumų nesusidūrimą (N= 200)

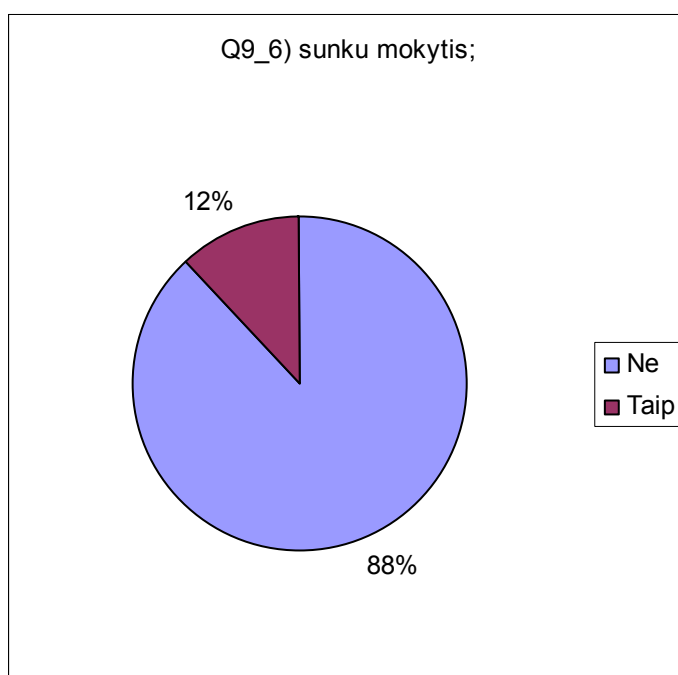
9.3. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi derinimą su darbu
(N= 200)

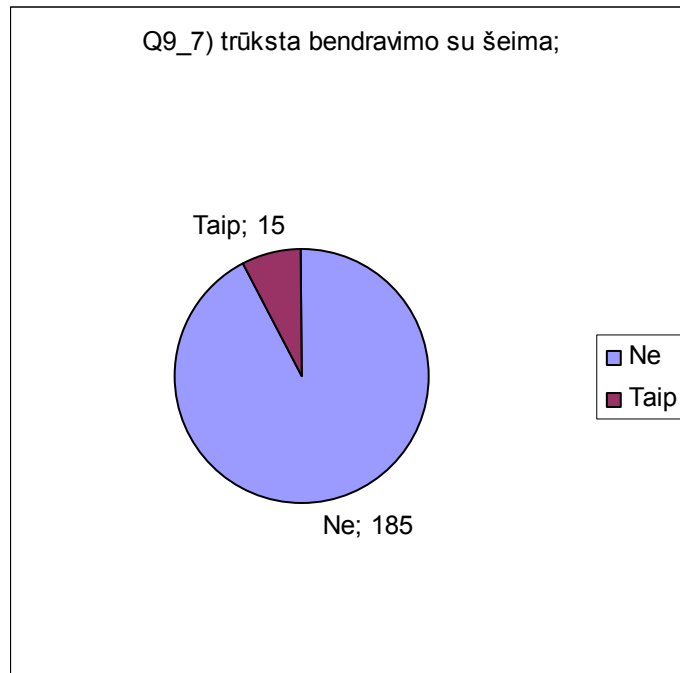
9.4. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal netinkamos mokytojų/dėstytojų kompetencijos
(N= 200)

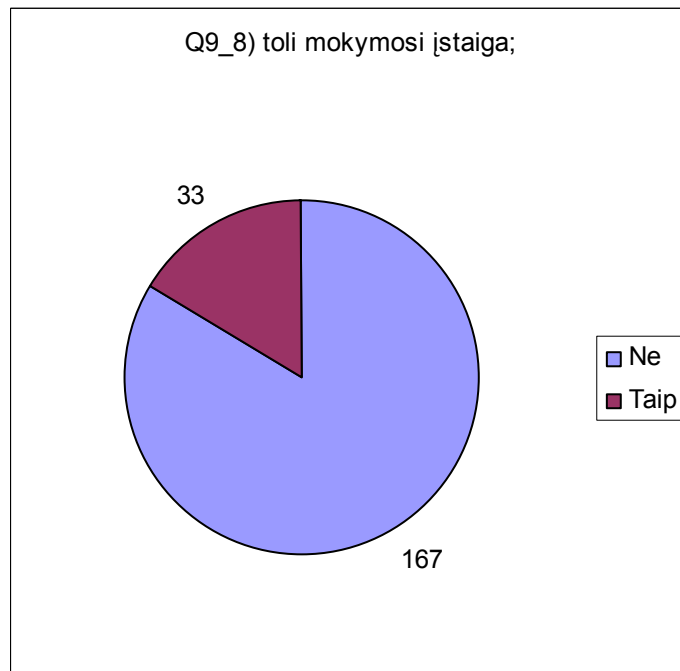
9.5. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal nepakankamai patrauklios mokymosi medžiagos (N= 200)

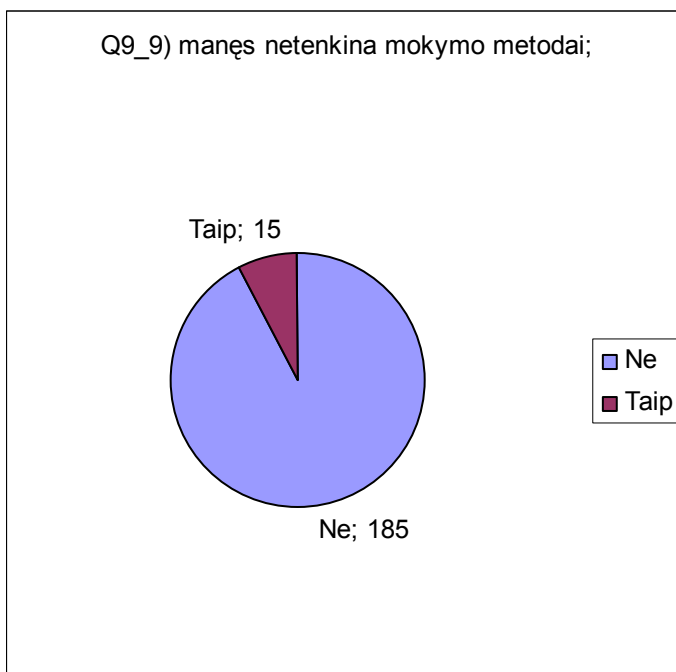
9.6. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi sunkumus (N= 200)

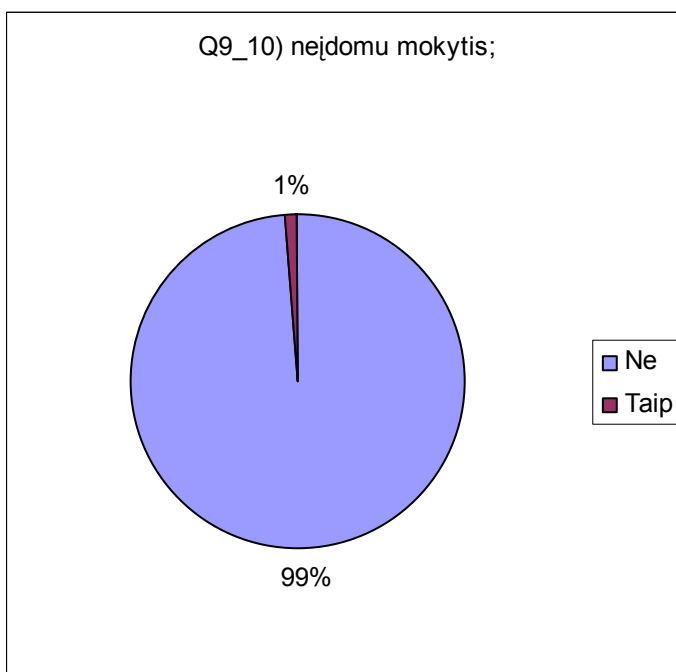
9.7. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal bendravimo trūkumą su šeima (N= 200)

9.8. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi įstaigos nuotolį (N= 200)

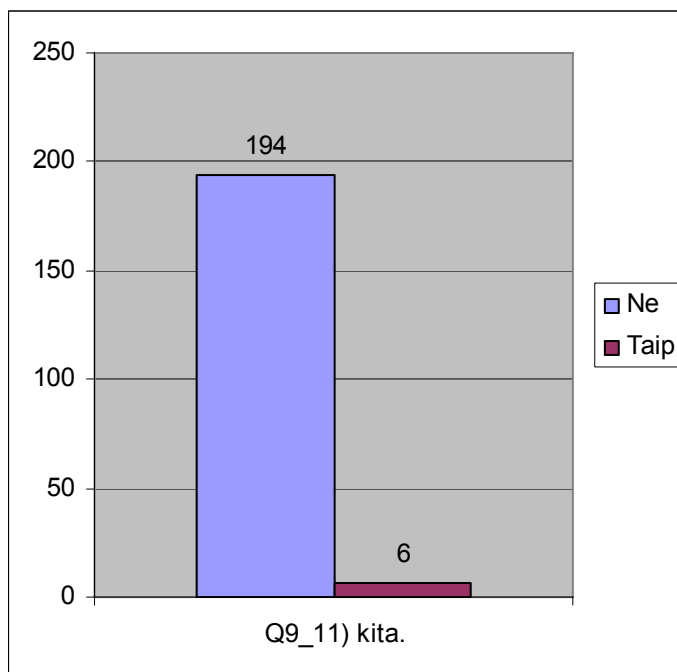

9.9. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymo metodų tenkinimą (N= 200)

9.10. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi nesidomėjimo (N= 200)

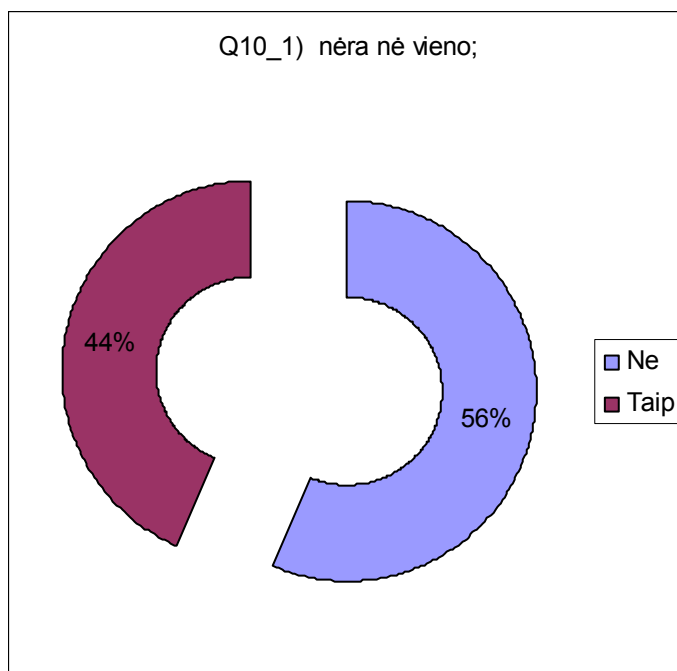
9.11. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kitus sunkumus (N= 200)

Kokie sunkumai kyla besimokantiems? Mokytojai tarp sunkumų neretai minėjo ir nesuinteresuotą darbdavių poziciją darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo atžvilgiu su ja susiduria ne visos įstaigos, kuriose darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas yra daugiau ar mažiau privalomas, bet šalies mastu ši problema, respondentų nuomone, yra svarbi.

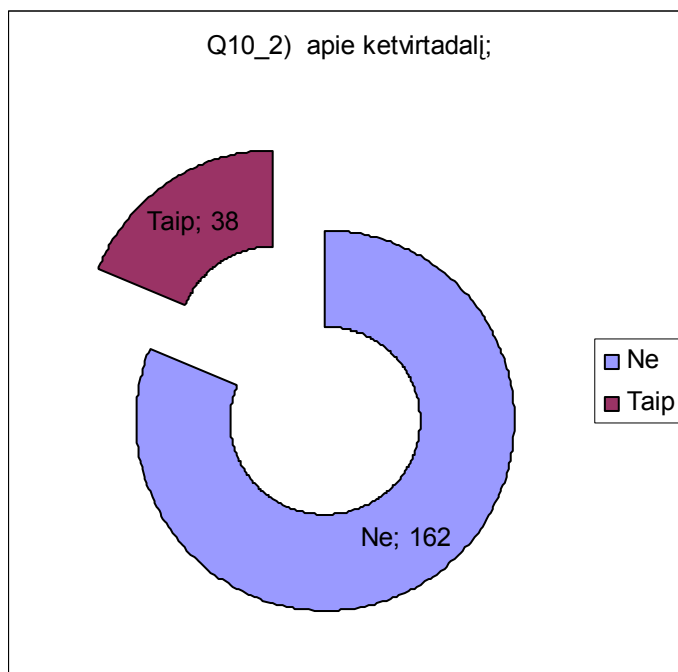
Institucijų atstovų požiūriuose galima pasigesti platesnio požiūrio į suaugusiųjų švietimą, jis dažnai suprantamas tik kaip formalus ir vertinamas tik darbo rinkos poreikių arba dar siauresniu – savo švietimo srities, įstaigos – požiūriu, nemaža apklaustųjų dalis šią problematiką mato tik per savo institucijos, šakos, atstovaujamos švietimo formos poreikius bei tikslus (2 lentelė). Todėl neatsitiktinai nemaža respondentų, atsakydami į šį klausimą apie pedagoginio personalo andragogus, sakėsi apie tai mažai žiną arba nurodė tik savo šakos ar srities specialistus (žr. pav. 10.1., 10.2., 10.3., 10.4., 10.5., 10.6., 10.7.). Trečdalis respondentų pasigenda kvalifikuotų suaugusiųjų švietimo specialistų – andragogų, nors 43,5% respondentų nurodo, kad jų įstaigose nėra nė vieno tokio specialisto, dar 19% – kad jie sudaro tik ketvirtadalį darbuotojų (žr. pav.10.2.). Gali būti, kad atsakymuose nurodoma net didesnė dirbančių institucijose andragogų dalis, negu yra iš tikrųjų, nes dalis respondentų laikosi nuomonės, kad formalus andragogo išsilavinimas nėra esminis, pavyzdžiui, kai kas visus aukštųjų mokyklų dėstytojus laikė andragogais, nes jie kvalifikuoti ir dirba su suaugusiais – kaip tik suaugusiųjų švietimo centro atstovai dažniau už kitus nurodė variantą „visi“.

2 lentelė

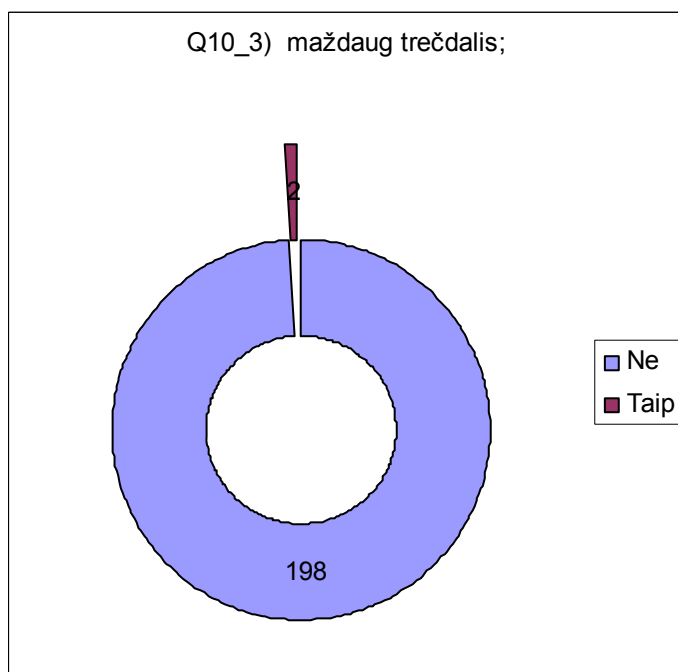
<i>ANDRAGOGŲ DALIS TARP PEDAGOGINIO PERSONALO</i>	<i>PROC.</i>
1. Nėra nė vieno	43,5
2. Apie ketvirtadalį	19
3. Maždaug trečdalis	1
4. Apie pusę	3
5. Maždaug du trečdaliai	0
6. Apie tris ketvirtadalius	0,5
7. Visi	17

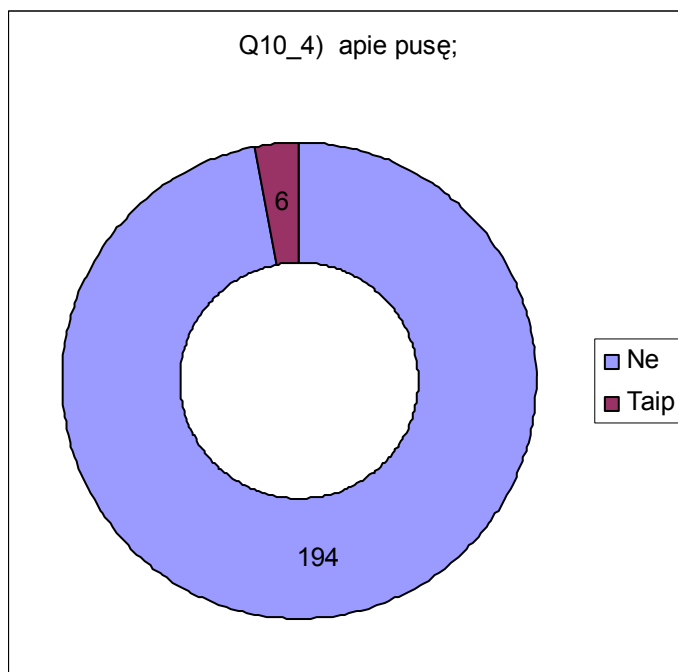
10.1. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal andragogų dalį įstaigose (N= 200)

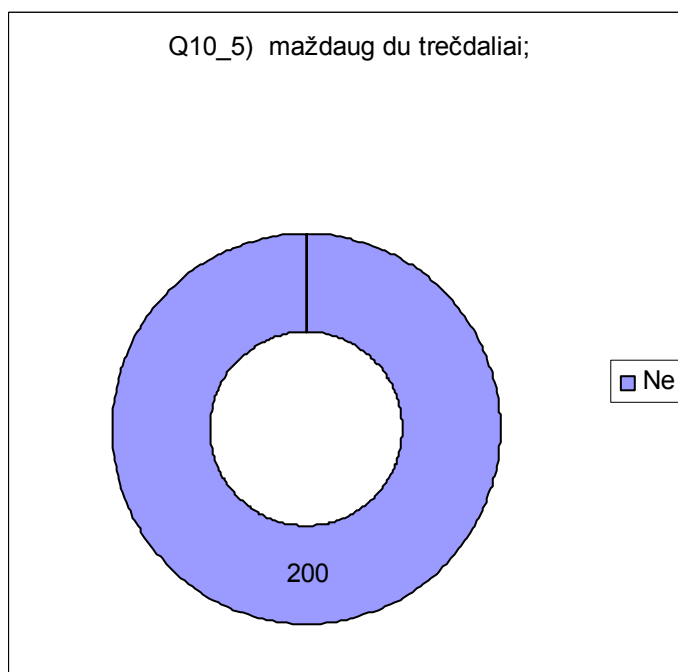
10.2. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal andragogų dalį įstaigose (N= 200)

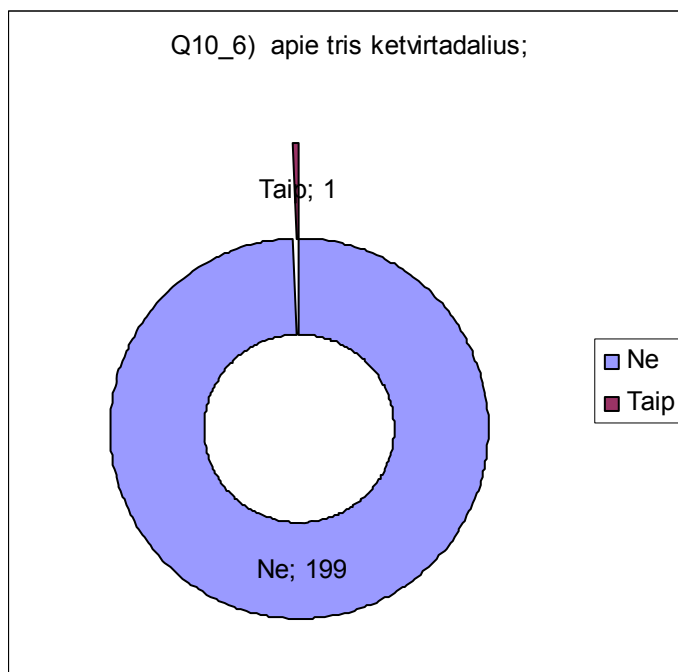
10.3. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal andragogų dalį įstaigose (N= 200)

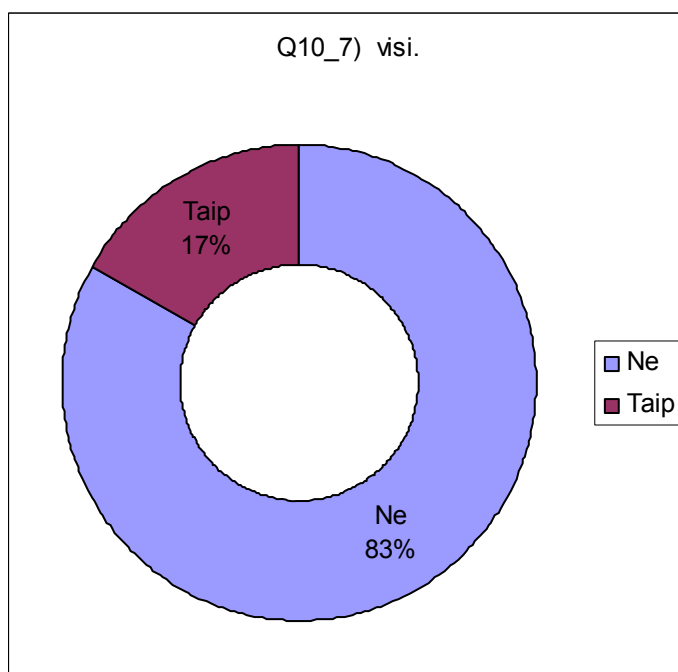
10.4. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal andragogų dalį įstaigose (N= 200)

10.5. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal andragogų dalį įstaigose (N= 200)

10.6. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal andragogų dalį įstaigose (N= 200)

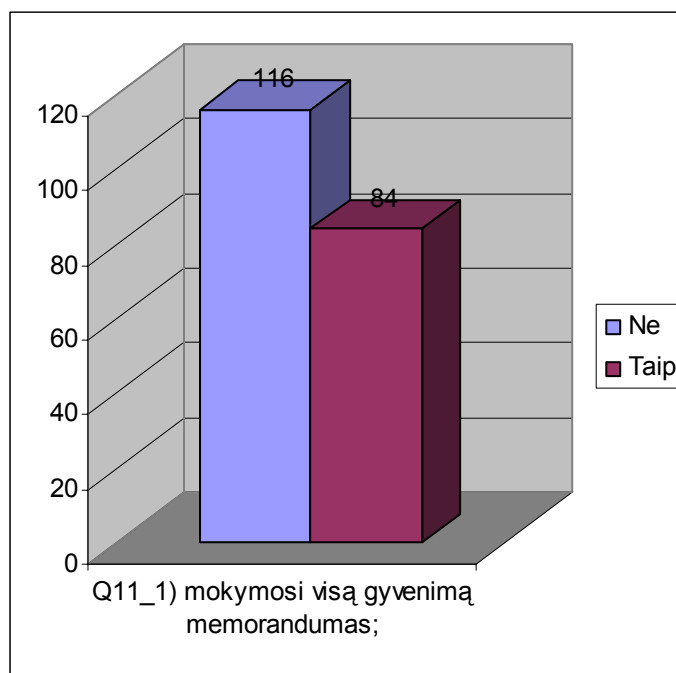
10.7. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal andragogų dalį įstaigose (N= 200)

Šeštajam klausimų blokui pateikti klausimai susiję su pedagogų nuomone, kiek susipažinę apie suaugusiųjų švietimą reglamentuojančiais dokumentais (4priedas).

3 lentelė

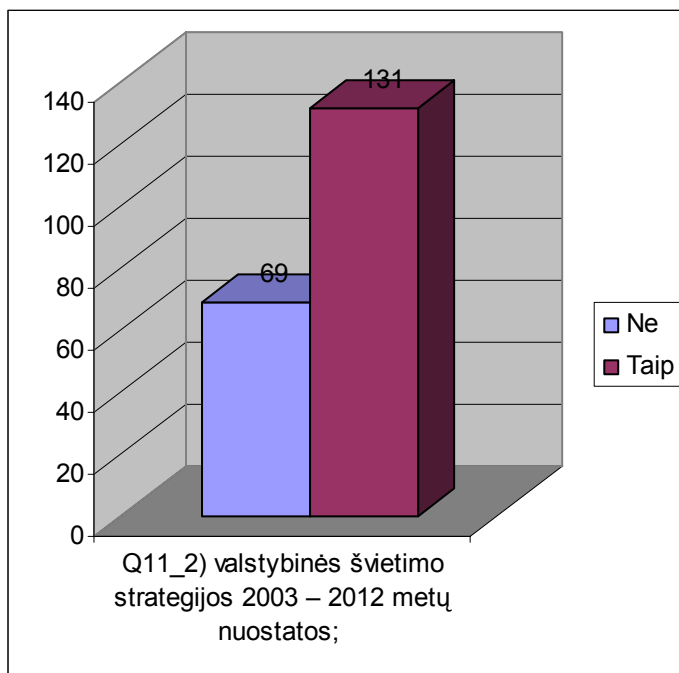
<i>DOKUMENTAI</i>	<i>SUSIPAŽINĘ PROC.</i>
1. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas	42
2. Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos	65,5
3. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija	33,5
4. Detali tolesnio darbo, siekiant įgyvendinti Europos švietimo ir mokymo sistemų tikslus, programa	16

Nemaža dalis respondentų žinančių dokumentus teigė savo ugdymo įstaigose jais nesivadovauja, nes jų veiklai pakanka jų srities reglamentuojančių įstatymų ir dokumentų (pavyzdžiui, Aukštojo mokslo įstatymas, ministerijų dokumentai, reglamentuojantys tos srities darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą ir pan.). Menkas dokumentų žinojimas, kaip matome 11.1. pav. su mokymosi visą gyvenimą memorandumu susipažinę 42% (84 respondentai) ir vertinimas tarp nemažos dalies aukštas kvalifikacijas užimančių darbuotojų netiesiogiai rodo tai, kad šiai švietimo sričiai kol kas skiriama mažai dėmesio tiek populiarinant ir aiškinant suaugusiųjų mokymosi, tęstinių studijų idėjas ir strateginius tikslus, tiek kuriant koordinuotą ir veikiančią suaugusiųjų švietimo sistemą.

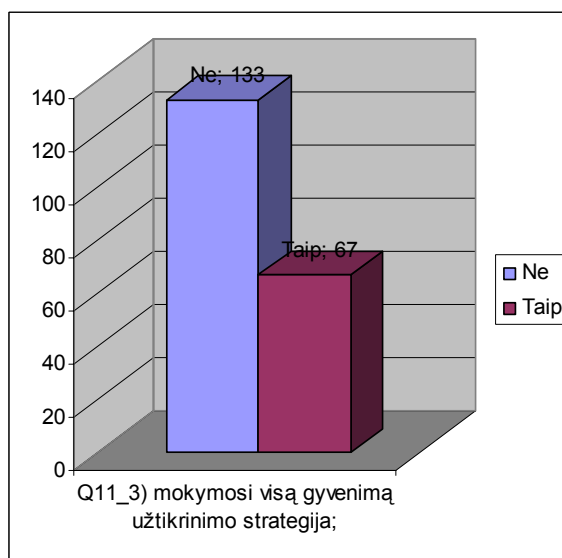
11.1. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi visą gyvenimą memorandumo pažinimą
(N= 200)

Su valstybines švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatomis susipažinusi didesnė dalis respondentų 65,5%. Tačiau apibendrinus gautus rezultatus, galima teigti, kad minėti valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos siekiai yra palaispsniui įgyvendinami 11.2. pav.

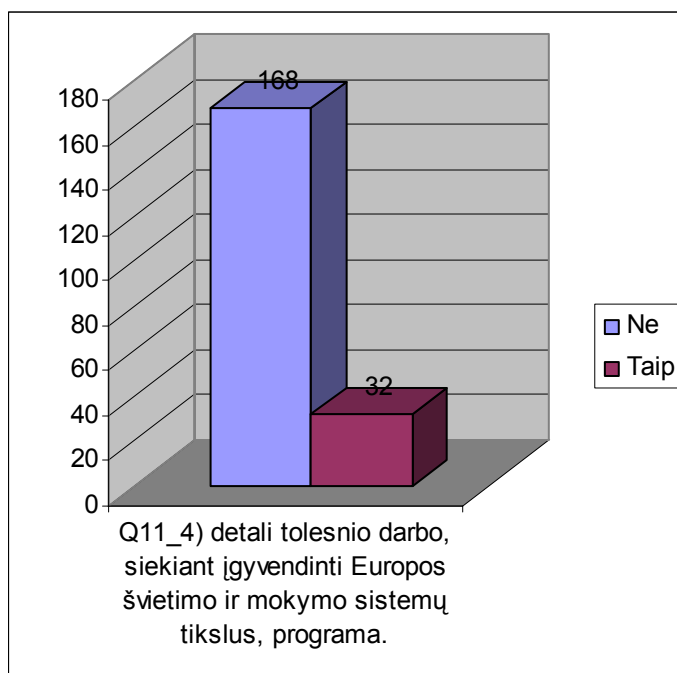
11.2. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal valstybinės švietimo strategijos nuostatų pažinimą (N= 200)

Vieno respondento žodžiais tariant – „susiduriama su vietos valdžios nuomone, kad reikia jau išsimokslinusių, o ne vis dar besimokančių“. Tai rodo 11.3. pav. ir respondentų susipažinimas su mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos dokumentais 33,5% (67 respondentai).

11.3. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos pažinimo (N= 200)

Lietuvos švietimą reglamentuojantys dokumentai teigia (5 priedas), kad rytojaus visuomenė bus investuojanti į žinias visuomenė, todėl šių dienų žmogus turi gebėti ne tik mokytis, bet ir pats aktyviai ieškoti žinių, informacijos mokslo, rinkos ekonomikos, visuomenės ir kt. besikeičiančioje numatydamas savo vietą, vaidmenį joje. Ateities planų įgyvendinimas neįmanomas be sistemingo, savarankiško kūrybiško mokymosi, tampančio aktyviu procesu, prigimtiniu poreikiu. Nuolatinio mokymosi nuostatomis, poreikiams įsitvirtinant moksleivių, besimokančiojo jaunimo ar suaugusiųjų, taip pat mokytojų bendruomenėse, svarbiausią vaidmenį atlieka tie mokytojai, kurie jau susiformavę nuolatinio mokymosi nuostatas. Šios mokytojų savybės yra ne tik kvalifikacijos, kokybės, autoriteto kūrimo, bet ir išsaugojimo pagrindinė sąlyga. Taigi, galima daryti prielaidą, kad iš visų tiriamųjų 84% (133 respondantai) nežino svarbiausių švietimo sritį reglamentuojančių dokumentų (11.4. pav.).

11.4. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal detalesnį tolesnio darbo programos pažinimą (N= 200)

Apibendrinant suaugusiųjų švietimą reglamentuojančius dokumentus, galima teigti, kad artikuliuotų vertybių, strateginių uždavinių lygiu jie yra pakankamai modernūs ir aktualūs. Pavyzdžiui, suaugusiųjų švietimui adresuojamos funkcijos padėti prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių, savišvieta, socialinės atskirties įveikimas ir kt. Tačiau kai kuriais atvejais matyti daliniai ribotumai. Naujausiuose dokumentuose jau įteisintos trys formos - formalus, neformalus ir

savaiminis mokymasis, tačiau mokymosi visą gyvenimą strateginių veiksmų plane ryškėja akcentas tik dviem sritims – formaliam ir neformaliai mokymuisi. Gretinant šias nuostatas su suaugusiųjų mokymosi realijomis ES šalyse reikėtų atkreipti dėmesį ir į savaiminio mokymosi sampratos plėtrą suaugusiųjų švietimo organizatorių, švietėjų ir tyrėjų tarpe. Taip pat galima prognozuoti, kad tik politiniame lygmenyje yra jaučiamas skirtumas tarp suaugusiųjų mokymosi, skirtos įsitvirtinimui darbo rinkoje ir mokymosi visą gyvenimą sampratos, numatančios mokymosi kompetencijos ugdymą ir realizavimą viso asmens gyvenimo bėgyje. Remiantis tyrimo duomenimis galima taip pat teigti, kad dokumentuose artikuliuoti tikslai neretai atitrūkę nuo realios jų institucionalizacijos ir kai kada sudaro tiesiog imitacinės politikos ES atžvilgiu išpūdį.

5. NUOLATINIS MOKYMASIS KAIP SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI PRIELAIDA

Švietimas užima svarbią vietą visuomenėje: praturtina individo gyvenimą nauja, patirtimi, naujomis žiniomis, praplečia socialinius ryšius, padeda pasirengti darbinei veiklai, spręsti bedarbystės problemas bei išvengti visuomenės susvetimėjimo. Specifiniai socialiniai pasikeitimai jau dabar skatina tobulėti besimokančią visuomenę. Kuriant naujas technologijas, greitai senstant žinioms, būtina nuolat atnaujinti žinias, mokytis naujų dalykų. Nuolatinis mokymasis tampa nebe privilegija, o būtinybe kiekvienam, jaunam ar senam, privalančiam gyventi vykstant nuolatiniam pasikeitimams šeimoje, darbe, bendruomenėje ir pasaulio visuomenėje.

Nuolatinio mokymosi idėjos turi galias istorines šaknis. Jau Sokratas rašė, kad pats besimokantysis kaupia žinias ir turi galimybę mokytis iš to, kas yra aplink jį. Platonas tikėjo, kad švietimo tikslas yra skatinti jaunimą mokytis ir tapus suaugusiu.

Nuolatinio mokymosi sąvoka pradėta vartoti UNESCO koncepcijose, kuriose sakoma, kad išsilavinimas nėra duodamas vieną kartą visam laikui, o yra nuolatinio mokymosi, trunkančio visą gyvenimą, rezultatas. 1970 m. UNESCO pabrėžia, kad būtina skatinti individo nuolatinį mokymąsi, padrašinti individą taikyti įvairius mokymosi būdus, skirti dėmesį įvairaus amžiaus besimokančiajam, kuris norėtų praturtinti savo gyvenimą įvairiomis studijomis. 1946 m. generalinėje konferencijoje buvo pabrėžta, kad nuolatinis švietimas ir mokymasis papildo egzistuojančią švietimo sistemą, be to, buvo išskirtos šios nuolatinio mokymosi idėjos:

- jau nuo pradinės mokyklos formali švietimo sistema turi skatinti besimokantįjį nuolat tobulėti;
- ne tik mokyklos, kolegijos, bet ir kitos institucijos turi skatinti žmogų mokytis;
- svarbu padėti žmogui tapti save ugdančiu, savarankiškai besimokančiuoju, save kontroliuojančiu ir atsakingu už savo mokymąsi.

P.K. Lengrand (1970) nuolatinį mokymąsi apibrėžia dviem aspektais:

- kaip tam tikrą struktūrą ir metodus, kurie padeda žmogui tęsti mokymąsi;
- tai padeda kiekvienam individualiai siekti aukštesnio lygio, save tobulinti įvairiomis mokymosi formomis.

Mocker ir Spear (1982) nustatė šias nuolatinio mokymosi kategorijas:

- formalus, kai besimokantysis negali kontroliuoti objekto ar mokymosi tikslo,
- informalus, kai besimokantysis kontroliuoja objektą, bet ne tikslą,
- neformalus, kai besimokantysis kontroliuoja ir objektą ir tikslą.

Plačiau aptarsime, kaip suaugusiųjų tolesnis mokymasis priklauso nuo išsilavinimo. Visos buvusios ir dabartinės studijos rodo, kad kuo aukštesnį išsilavinimą žmogus turi, tuo labiau domisi

tolesnio mokymosi galimybėmis ir norėtų jį tęsti (Boarz (1978); Carp, Peterson ir Roelfs(1974); Johnstone ir Rivera, Okes (1976)). Kaip teigia Johnstone ir Rivera (1965) skirtumą tarp daugiau ir mažiau išsilavinusiųjų rodo domėjimasis mokymusi. Anot Biesmann (1962), mažiau išsilavinę žmonės nesidomi plačiomis žiniomis, jiems švietimas, mokymasis, neatrodo kaip galimybė tobulinti saviraišką, savirealizaciją. Šiems asmenims svarbiausia, kaip žinias pritaikyti praktiškai. Johnstone ir Rivera (1965) apibendrina, kad žemesniesiems sluoksniams negalvoja apie mokymąsi, kuris yra jų pačių teisė, kaip patyrimą, apie švietimą kaip vertybę, o mokymasis jiems neasocijuojasi su malonia gyvenimo patirtimi. Mažiau išsilavinę žmonės mažiau dalyvauja suaugusiųjų mokyme. Kaip pastebi tyrėjai, tai labai priklauso nuo jų vaikystės patirties, išgyventos sėkmės. Daugiau išsilavinę žmonės patyrė sėkmę mokykloje, jiems buvo malonu mokytis.

IŠVADOS

- Reprezentatyvios apklausos duomenimis, per paskutinius metus, skaičiuojant nuo apklausos dienos, mokėsi trečdalis apklaustųjų. Kiek dažniau mokėsi moterys. Vyresni, dar darbingo amžiaus respondentai, mokymosi atžvilgiu pasyvesni. Ryški mokymosi priklausomybė nuo respondentų išsilavinimo – kuo jis aukštesnis tuo mokomasi dažniau.
- Išanalizavus gautus tyrimo duomenis bei atlikus kiekybinio tyrimo duomenų interpretaciją, galima teigti, kad mokytojų požiūris į kvalifikacijos kėlimą, tęstinį mokymąsi yra pozityvus; jis būtų daug palankesnis, jeigu būtų aiškesnė ugdymo institucijos politika šiuo klausimu, jei mokytojai jaustų vadovų ir kolegų moralinę bei materialinę paramą, tenkintų jų poreikius ir kt.
- Tyrimas suteikia duomenų apie mokytojų motyvacijos mokytis lygį, kuris yra akivaizdus. Skaičiuojant nuo bendro respondentų skaičiaus, mokytis pageidautų trys ketvirtadaliai visų respondentų, skaičiuojant nuo tų, kurie nesimokė (tokių dauguma) – tik vienas ketvirtadalis. Galima daryti prielaidą, kad žemą pastarųjų motyvacijos lygį įtakoja keletas veiksnių: neįgyta pozityvinė mokymosi patirtis (iš tų respondentų, kurie mokėsi, toliau tai daryti pageidauja keturi penktadaliai), amžius (absoliuti dauguma nemotyvuotų asmenų yra vyresni nei 45 m), išsilavinimas (labiausia nemotyvuoti tik pradinį ir pagrindinį išsilavinimą turintys respondentai).
- Tyrimas išryškina motyvacijos mokytis struktūrą. Reprezentatyvioje apklausoje išryškėjo, kad pagrindiniais stimulais mokytis yra suaugusiųjų interesai tobulėti, noras plėsti akiratį, geriau save išreikšti. Svarbią vietą motyvų struktūroje užima ir darbo rinka: augančiais reikalavimais joje, siekiu susirasti papildomų darbų ir pagerintų materialinę padėtį.
- Tyrimas išryškina faktą, kad beveik trečdalis apklaustųjų, vertinant, pavyzdžiui, daugumos V. Europos šalių masteliais, turi iškreiptą nuomonę apie savo galimybes mokytis dėl numanomai per didelio savo amžiaus.
- Suaugusiųjų tęstinis mokymasis sprendžiant iš tiriamųjų susiduria su daugeliu problemų. Tarp jų visų pirma keliamos finansavimo problemos – trūksta lėšų. Kitos svarbios problemos: sunku suderinti mokymąsi su darbu, toli mokymosi įstaiga ir kiti sunkumai su kuriais susiduria besimokantys.
- Apie pusę apklaustųjų paminėjo andragogų (suaugusiųjų švietimo specialistų) trūkumą. Realiai šių specialistų trūksta didesneje dalyje įstaigų, bet ne visose įstaigose suprantamas tokių specialistų reikalingumas darbu su suaugusiais, todėl jų ne visur pasigendama. Galima manyti, kad andragoginės kvalifikacijos ypatumai šiuo metu dar nėra aiškiai suvokiami švietėjų bendruomenėje.
- Besimokančios institucijos radimasis priklauso nuo joje dirbančių pedagogų teigiamo požiūrio į kaitą, aktyvios bendros veiklos, gebėjimo bendrauti ir bendradarbiauti, sutelktumo, kūrybiškumo, atsakingumo mokiniams ir visuomenei.

- Nuolat besimokantys pedagogai daro įtaką vidinei ir išorinei ugdymo institucijos darbo, veiklos kultūrai, skatina bendruomenę domėtis naujovėmis, jas diegti savo veikloje, taip nuosekliai pereinant nuo kvalifikacijos kėlimo prie nuolatinio mokymosi.

- Dokumentuose išreikšta suaugusiųjų švietimo samprata, tikslai, uždaviniai aktualūs ir žinomi tik dalyje ši švietimą vykdančių institucijų; apie pusės jų atstovai nežino svarbiausių dokumentų ir savo įstaigų veiklą vertina tik tradicinių siaurų „žinybinių“ tos įstaigos veiklos tikslų požiūriu, neatsižvelgdami į platesnį suaugusiųjų švietimo tikslų ir vertybių kontekstą.

- Atlikus tyrimą nustatyta, kad mokytojai mokosi, nes siekia :1) tobulinti savo asmenybę, 2) įgyti daugiau bendrajam išsilavinimui būtinų žinių, 3) gauti papildomų darbų, 4) ugdyti bendravimo įgūdžius, 5) tobulėti kaip specialistai, 6) pagerinti savo materialinę padėtį.

- Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir jų rengimo sistema turėtų tapti nuolatinio mokymosi sistemos dalimi. Visapusiškai lavinamam mokytojui, būtų sudarytos sąlygos tobulėti ir kaip asmenybei, ir kaip specialistui, būtina sukurti decentralizuotą mokytojų kvalifikacijos kėlimo sistemą. Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema turėtų padėti mokytojams tapti nuolatinio mokymosi dalyviais, įkvėpėjais ir organizatoriais. Mokymo procesas turėtų tapti mokymosi procesu, aktyvinančiu intelektinę veiklą, norą mokytis patiems, siekti visapusiškos saviraiškos, vis didesnio pedagoginio meistriškumo. Tai sudarytų sąlygas formuoti geresnius ugdymo dalyvių santykiams. Nors šios mintys yra švietimo reformos vykdytojų, jos sutampa su pedagogų siekais.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad mokytojai mokosi, nes siekia :1) tobulinti savo asmenybę, 2) įgyti daugiau bendrajam išsilavinimui būtinų žinių, 3) gauti papildomų darbų, 4) ugdyti bendravimo įgūdžius, 5) tobulėti kaip specialistai, 6) pagerinti savo materialinę padėtį.

Lietuvoje kuriant nuolatinio mokymosi sistemą, mokytojams galima sudaryti realias sąlygas tapti ne tik nuolatinio mokymosi sistemos dalyviais, bet ir organizatoriais, nes pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistema – tai nuolatinio mokymosi sistemos dalis. Tobulindamas kvalifikaciją pedagogas ne tik formuojasi pozityvų įvaizdį, bet ir ima geriau suprasti savo vaidmenį prasmingo mokymosi situacijoje ir siekia koreguoti savo elgesį socialinėje erdvėje.

Sukūrus decentralizuotą ir lanksčią pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, mokytojai taptų ne tik nuolatinio mokymosi dalyviais, bet ir organizatoriais pedagogų bendruomenė, turėdama rimtų mokymosi motyvų, gali tapti nuolat besimokančia.

PASIŪLYMAI

- Atlikus teorinę ir kiekybinę duomenų analizę, paaiškėjo, kad švietimo reformos bendras tikslas – siekti, kad kiekvienas visuomenės narys turėtų galimybę susiformuoti žinių sistemą, įgyti atitinkamą kvalifikaciją ir ją nuolat tobulinti. Tik tobulinant kvalifikaciją galima išsaugoti reikiamą kompetenciją, susivokti sparčiai kintančiame sociume ir kryptingai veikti. Tai ypač aktualu pedagogų bendruomenei, nes mokytojas – labiausiai patyręs institucinio ugdymo veikėjas, aktyvus visuomeninio gyvenimo dalyvis, inteligentijos atstovas.

- „Lietuva neatgims, kol neatgims mokykla, o mokykla neatgims, kol neatgims mokytojas“ – teigia prof. J. Vaitkevičius ir negalima su šia jo mintimi nesutikti. Būtina į ją įsiklausyti ir aukščiausių institucijų lygiu sudaryti kuo palankesnes sąlygas Lietuvos mokytojui pačiam tapus asmenybe ugdyti asmenybes.

- Mokslininkai mano, kad pedagogo kvalifikacija labiausiai lemia ugdymo proceso sėkmę, todėl mokytojas privalo ją nuolat tobulinti. Problemos iširtumo laipsnis nėra aukštas, nes Lietuvoje atliekama palyginti mažai su ja susijusių mokslinių tyrimų.

- Svarbiausia problema – tai mokytojo problema. Jei jis nebus asmenybė, tai nebus ir tikras mokytojas. Baigus aukštąją mokyklą reikėtų įvesti stažuotę ir sudaryti sąlygas pedagogams nuolatos gilinti psichologijos, filosofijos, metodikos žinias. Tik turintis puikų dalykinį pasiruošimą, bendruoju išsimokslinimu pralenkiantis daugelį visuomenės kategorijų mokytojas jaus savo svarbą, kils tiek pedagogo, tiek mokyklos prestižas mūsų visuomenėje.

LITERATŪRA

1. Aaker, A. David (2001). *Developing bussiness strategies*. John Wiley and Sons Inc.
2. Ališauskienė, R. (2003). *Darbingo amžiaus asmenų tęstinio mokymo(si) veiklos ypatumai. // Pedagogika. Mokslo darbai*. T. 69.
3. Ališauskienė, R., Pabrėža, J. (2003). *Darbingo amžiaus asmenų pasirengimo tęsti mokymąsi kognityvinis ir emocinis aspektai. // Pedagogika. Mokslo darbai*. T.69.
4. Ališauskienė, R., Pacevičienė, R., Malakauskas, A., Ušeckienė, L. (2004). *Kursinių, bakalauro ir magistro darbų rengimo vadovas*. Šiauliai.
5. Aspinwall, K. (1998). *Leading the Learning School*. Lemos&Crane.
6. Barkauskaitė, M. (2003). *Mokytojų kvalifikacijos kėlimas – nuolatinio mokymosi pagrindas. // Pedagogika. Mokslo darbai*. (52), p. 63-69
7. Beresnevičienė, D. (2000). *Suaugusiųjų švietimo psichologiniai aspektai // Suaugusiųjų švietimas dabarčiai ir ateičiai*. Kaunas.
8. Beresnevičienė, D. (1996). *Nuolatinio mokymosi modeliai Vakarų Europoje // Pedagogika*, (32), p. 204-215.
9. Beresnevičienė, D. (1995). *Nuolatinis mokymasis Lietuvoje*. Vilnius.
10. Bitinas, B. (1998). *Ugdymo tyrimų metodologija*. Vilnius: Jošara
11. Douglas, T. (1986). *Hall, ed., Carrer Development in Organizations*. San Francisko.
12. Federighi, P. (1999). *A Glossary of Adult learning // UNESCO Institute for education*. Hamburg.
13. Grincevičienė, V.(2003). *Mokytojų požiūris į kvalifikacijos tobulinimą (tęstinį savo mokymąsi) mokylos kaitos kontekste. // Pedagogika. Mokslo darbai*. T. 69.
14. Jarvis, P.(2001). *Mokymosi paradoksai*. Kaunas.
15. Jucevičius, R., Jucevičienė, P., Janiūnaitė, B., Cibulskas, G., (2003). *Mokyklos strategija: strateginio vystymo vadovas*. Kaunas: Žinių visuomenės institutas.
16. Jovaiša, L. (1997). *Edukologijos pradmenys*. Kaunas.
17. Jucevičienė, P., (1994). *Organizacijos elgsena*.Kaunas.
18. Kardelis, K. (1997) *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Technologija
19. Knowles, M. (1975). *Self – directed learning. A guide for learnes and teachers*. Chikago:Follett Publishing Company.
20. Laurinavičiūtė, J. (2003). *Nuolatinis mokymasis kaip suaugusiųjų mokymosi prielaida. // Pedagogika. Mokslo darbai*. T. 69.
21. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos periodinis leidinys. Savišvieta. (2000/2). Vilnius.
22. Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistemos koncepcija. (1993). Vilnius.

23. Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas.// 1998 m. birželio 30 d. Nr. VIII-822, Vilnius.
24. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.// Valstybės žinios, 1991, Nr. 23-593; nauja įstatymo redakcija: 2003, Nr. 63-2853.
25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 4 d. Nutarimas Nr. IX-1700 „*Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 m. nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo*“ // Valstybės žinios, 2003, Nr. 71 – 3216.
26. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymas Nr.ISAK – 433/ A1-83 „*Dėl mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos*“. // Valstybės žinios, 2004, Nr. 56-1957.
27. Linkaitytė, G. M., Lukšytė, D. (2003) *Pasirengimas mokytis visą gyvenimą: savivalda pagrįsto mokymosi modelis*.// *Pedagogika. Mokslo darbai*. T. 69.
28. Lileikienė, A., Šaparnis, G., Tamošiūnas, T. (2004). *Magistro darbo rengimo metodika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
29. Milleris, K. (2003). *Žvilgsnis į suaugusiųjų mokymosi motyvaciją*. Vilnius.
30. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas. // Interneto puslapis: www.smm.lt
31. Mokymas ir mokymasis – besimokančios visuomenės link, Europos Komisijos baltoji knyga, 1995. 1997 m. Amsterdame Europos Bendrijos sutarties preambulėje rašomas „skatinti aukščiausio lygio žinias, sukuriant plačiai prieinamą ir nuolat atnaujinamą mokymosi sistemą“.
32. *Mokytojų požiūris į darbą, jo vertinimą ir jo apmokėjimo būklę*. (2002). Socialinių tyrimų institutas. Tyrimo vadovas prof. habil. dr. Arvydas Matulionis. Vilnius.
33. *Švietimas 2003* (2004) Vilnius :Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
34. *Švietimas 2002* (2002) Vilnius :Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
35. *Švietimas 2001* (2001) Vilnius :Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
36. *Tarptautinių žodžių žodynas* (2003) Ats. red. Bendorienė A. Vilnius: Alma Littera
37. Tamošiūnas, T., Linkaitytė, G., Tureikytė, D., Šutinienė, I., Žilinskaitė, L. ir kt. (2004). *Suaugusiųjų tęstinio mokymosi galimybių plėtra mokymosi visą gyvenimą strategijos įgyvendinimo kontekste*. Tyrimo ataskaita. Vilnius.
38. Teresevičienė, M., Jurkšaitienė, N. (2003). *Suaugusiųjų neformaliojo bei savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas aukštojo mokslo studijose*. // *Pedagogika. Mokslo darbai*. T. 69.

39. *Towards a knowledge based Europe: The European Union and the Information Society*“ (2003) Luxembourg: Publications of the European Communities.
40. Ušeckienė, L. (2003). *Darbingo amžiaus asmenų pasitenkinimo kvalifikacijos kėlimo kursu dėstytojų ypatumai. // Pedagogika. Mokslo darbai*. T. 69.
41. Vasiliauskas A. (2002). *Strateginis valdymas*. Vilnius: Enciklopedija.
42. Vaitkevičius J. (1995). *Socialinės pedagogikos pagrindai*. Vilnius.
43. *Voveris, V. (1990). Pedagogas – mūsų viltis ir nerimas*. Vilnius.
44. Želvys R., Būdienė V., Zabulionis A., (2003). *Švietimo politika ir monitoringas*. Vilnius: Garnelis.
45. *Bendrojo lavinimo mokyklų kompiuterinio tinklo plėtotės strategijos metmenys*. [žiūrėta 2004-03-13]. Prieiga per Internetą <
http://www.emokykla.lt/lt.php/dokumentai/ikt_diegimo_svietime_strategijos_ir_programos/31 >
46. *Glosary of european integration related terms* [žiūrėta 2005-05-04]. Prieiga per internetą: <
http://europa.eu.int/scadplus/glossary/index_en.htm >
47. *Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į Lietuvos švietimą 2005-2007 metų strategija* [žiūrėta 2004- 10- 12]. Prieiga per internetą: <
http://www.itc.smm.lt/21z/apie/skelbiami_dok/IKT%20diegimo%20strategija%20ir%20programa%202005-2007m..doc>
48. *Lietuvos respublikos vyriausybės 2001- 2004 metų programa* [žiūrėta 2005- 02-15]. Prieiga per internetą: <<http://buves.lrv.lt/programa/12-programa.doc.psl.9-10>>
49. Lietuvos švietimo koncepcija.(1992) [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą: <
http://www.smm.lt/old/Teisine_informacija/koncepcija/koncepcija2.htm >
50. *Lietuvos suaugusiųjų švietimo naujovės: kontekstas ir patirtis* [žiūrėta 2006-04-04]. Prieiga per internetą: < www.vdu.lt/alearning2003/%20Dalis/LT/LINKAITYTE_lt_kalb.doc-4kovo2006>
51. *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas*. Sociologinio tyrimo ataskaita [žiūrėta 2005-03-15]. Prieiga per internetą:<
http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>
52. *Valstybinės švietimo strategijos 2003- 2012 metų nuostatos*. [žiūrėta 2004-10-12]. Prieiga per internetą: < <http://www.smm.lt/kiti/strategija2003-12.doc> >
53. *Švietimo ir mokslo ministerijos ataskaita: programa „švietimas informacinei visuomenei“ - 2002m.* [žiūrėta 2005- 02-13]. Prieiga per internetą <
http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/smm_atask_02.doc>

54. *Švietimo ir mokslo ministerijos ataskaita: programa „švietimas informacinei visuomenei“ - 2003m.* [žiūrėta 2005- 02-13]. Prieiga per internetą:
<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/smm_atask_03.doc>
55. *Švietimo ir mokslo ministerijos ataskaita: programa „švietimas informacinei visuomenei“ - 2004m.* [žiūrėta 2005- 02-13]. Prieiga per Internetą:
<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/smm_atask_04.doc.doc>

PRIEDAI

1 priedas

ANKETA

GERBIAMI RESPONDENTAI,

Aš, Dalia Gudonavičienė, Šiaulių universiteto II kurso magistrantė. Rašau baigiamąjį darbą tema „Po universitetinių (tęstinių) studijų efektyvumo tyrimas šiuolaikinėje Lietuvos švietimo sistemoje“. Todėl prieš Jus anketa, kuria norima sužinoti ir išsiaiškinti apie temos svarbą.

Pildant anketą nereikia jokių ypatingų žinių. Tiesiog reikia išsakyti savo asmeninę nuomonę. Apklausa anoniminė. Duomenys bus analizuojami ir pateikiami tik apibendrinta statistine forma.

PASTABA: tinkamą variantą pabraukite.

1) Jūsų amžius:

1) 18 – 24 m., 2) 25 – 34 m., 3) 35 – 44 m., 4) 45 – 54 m., 5) 55 – 64 m., 6) 65 – 74 m.

2) Jūsų lytis:

1) vyras, 2) moteris.

3) Jūsų išsilavinimas:

1) bendras vidurinis, 2) aukštesnysis, 3) aukštasis, 4) kita.

4) Jūsų kvalifikacija:

1) neatestuotas; 2) mokytojas; 3) vyr.mokytojas; 4) mokytojas – metodininkas; 5) ekspertas; 6) I vadybinė; 7) II vadybinė; 8) III vadybinė; 9) kita.

5) Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus Jūs kur nors mokėtės?

1. Taip;
2. Ne;
3. Kita.

6) Kokie motyvai ar priežastys Jus skatina mokytis?

1) skatina nuolat augantys reikalavimai darbo rinkoje;
2) mokydamasis tobulėju, plečiu akiratį, galiu geriau save išreikšti;
3) siekiu daugiau žinių, kad gaučiau papildomų darbų ir pagerinčiau savo materialinę padėtį;
4) mokytis skatina mano darbdavys;
5) dabar visi mokosi, todėl mokausi ir aš;
6) noriu susirasti kitą darbą;
7) mokydamasis galiu pabendrauti su kitais žmonėmis.

7) Ar Jūs norite mokytis?

1) Taip;
2) Ne;
3) Nežinau.

8) Jei nesimokote, tai ar norite mokytis?

1) mokytis jau per vėlu;
2) mokymuisi trūksta lėšų;

- 3) mokymąsi sudėtinga suderinti su darbu;
- 4) arti nėra kur mokytis;
- 5) trūksta informacijos apie mokymosi institucijas ir programas;
- 6) per sudėtingos mokymo programos;
- 7) anksčiau bandžiau mokytis, bet pasirodė per sunku;
- 8) nėra norimų mokymo programų.

9) Kokie sunkumai kyla besimokantiems?

- 1) mokymuisi trūksta lėšų;
- 2) su jokiais sunkumais nesusiduriu;
- 3) sunku suderinti mokymąsi su darbu;
- 4) manęs netenkina mokytojų/dėstytojų dalykinė kompetencija;
- 5) nepakanka patrauklios mokymosi medžiagos;
- 6) sunku mokytis;
- 7) trūksta bendravimo su šeima;
- 8) toli mokymosi įstaiga;
- 9) manęs netenkina mokymo metodai;
- 10) neįdomu mokytis;
- 11) kita.

10) Kokia Jūsų įstaigos pedagoginio personalo dalis yra andragogai?

- 1) nėra nė vieno;
- 2) apie ketvirtadalį;
- 3) maždaug trečdalis;
- 4) apie pusę;
- 5) maždaug du trečdaliai;
- 6) apie tris ketvirtadalius;
- 7) visi.

11) Ar susipažinę su suaugusių švietimą reglamentuojančiais dokumentais?

- 1) mokymosi visą gyvenimą memorandumas;
- 2) valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos;
- 3) mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija;
- 4) detali tolesnio darbo, siekiant įgyvendinti Europos švietimo ir mokymo sistemų tikslus, programa.

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJU UŽ BENDRADARBIAVIMĄ

1) Jūsų amžius:					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18 - 24 m	7	3,5	3,5	3,5
	25 - 34 m	39	19,5	19,5	23
	35 - 44 m	64	32	32	55
	45 - 54 m	60	30	30	85
	55 - 64 m	29	14,5	14,5	99,5
	65 - 74 m	1	0,5	0,5	100
	Total	200	100	100	
2) Jūsų lytis:					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vyras	34	17	17	17
	moteris	166	83	83	100
	Total	200	100	100	
3) Jūsų išsilavinimas:					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	bendras vidurinis	2	1	1	1
	aukštesnysis	14	7	7	8
	aukštasis	181	90,5	91	99
	kita	2	1	1	100
	Total	199	99,5	100	
Missing	System	1	0,5		
Total		200	100		
4) Jūsų kvalifikacija:					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	neatestuotas	9	4,5	4,5	4,5
	mokytojas	41	20,5	20,6	25,1
	vyr.mokytojas	79	39,5	39,7	64,8
	mokytojas - metodininkas	26	13	13,1	77,9
	ekspertas	4	2	2	79,9
	I vadybinė	6	3	3	82,9
	II vadybinė	7	3,5	3,5	86,4
	III vadybinė	13	6,5	6,5	93
	kita	14	7	7	100
	Total	199	99,5	100	
Missing	System	1	0,5		
Total		200	100		
5) Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus Jūs kur nors mokėtės?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	64	32	32	32
	Ne	104	52	52	84
	Kita	32	16	16	100
	Total	200	100	100	

Q6					
6_1) skatina nuolat augantys reikalavimai darbo rinkoje;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	122	61	61	61
	Taip	78	39	39	100
	Total	200	100	100	
6_2) mokydamasis tobulėju, plečiu akiratį, galiu geriau save išreikšti;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	89	44,5	44,5	44,5
	Taip	111	55,5	55,5	100
	Total	200	100	100	
6_3) siekiu daugiau žinių, kad gaučiau papildomų darbų ir pagerinčiau savo materialinę padėtį;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	150	75	75	75
	Taip	50	25	25	100
	Total	200	100	100	
6_4) mokytis skatina mano darbdavys;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	177	88,5	88,5	88,5
	Taip	23	11,5	11,5	100
	Total	200	100	100	
6_5) dabar visi mokosi, todėl mokausi ir aš;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	197	98,5	98,5	98,5
	Taip	3	1,5	1,5	100
	Total	200	100	100	
6_6) noriu susirasti kitą darbą;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	194	97	97	97
	Taip	6	3	3	100
	Total	200	100	100	
6_7) mokydamasis galiu pabendrauti su kitais žmonėmis.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	180	90	90	90
	Taip	20	10	10	100
	Total	200	100	100	
Missing	System	167	83,5		
Total		200	100		

Q7. Ar Jus norite mokytis?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	116	58	58,6	58,6
	Ne	34	17	17,2	75,8
	Kita	48	24	24,2	100
	Total	198	99	100	
Missing	System	2	1		
Total		200	100		
Q8					
Q8_1) mokytiis jau per vėlu;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	145	72,5	72,5	72,5
	Taip	55	27,5	27,5	100
	Total	200	100	100	
Q8_2) mokymuisi trūksta lėšų;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	133	66,5	66,5	66,5
	Taip	67	33,5	33,5	100
	Total	200	100	100	
Q8_3) mokymaši sudėtinga suderinti su darbu;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	137	68,5	68,5	68,5
	Taip	63	31,5	31,5	100
	Total	200	100	100	
Q8_4) arti nėra kur mokytiis;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	167	83,5	83,5	83,5
	Taip	33	16,5	16,5	100
	Total	200	100	100	
Q8_5) trūksta informacijos apie mokymosi institucijas ir programas;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	185	92,5	92,5	92,5
	Taip	15	7,5	7,5	100
	Total	200	100	100	
Q8_6) per sudėtingos mokymo programos;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	190	95	95	95
	Taip	10	5	5	100
	Total	200	100	100	
Q8_7) anksčiau bandžiau mokytiis, bet pasirodė per sunku;					

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	196	98	98	98
	Taip	4	2	2	100
	Total	200	100	100	
Q8_8) nėra norimų mokymo programų.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	196	98	98	98
	Taip	4	2	2	100
	Total	200	100	100	
Q9					
Q9_1) mokymuisi trūksta lėšų;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	114	57	57	57
	Taip	86	43	43	100
	Total	200	100	100	
Q9_2) su jokiais sunkumais nesusiduriu;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	167	83,5	83,5	83,5
	Taip	33	16,5	16,5	100
	Total	200	100	100	
Q9_3) sunku suderinti mokymąsi su darbu;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	105	52,5	52,5	52,5
	Taip	95	47,5	47,5	100
	Total	200	100	100	
Q9_4) manęs netenkina mokytojų/dėstytojų dalykinė kompetencija;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	190	95	95	95
	Taip	10	5	5	100
	Total	200	100	100	
Q9_5) nepakanka patrauklios mokymosi medžiagos;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	183	91,5	91,5	91,5
	Taip	17	8,5	8,5	100
	Total	200	100	100	
Q9_6) sunku mokytis;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	176	88	88	88
	Taip	24	12	12	100
	Total	200	100	100	

Q9_7) trūksta bendravimo su šeima;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	185	92,5	92,5	92,5
	Taip	15	7,5	7,5	100
	Total	200	100	100	
Q9_8) toli mokymosi įstaiga;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	167	83,5	83,5	83,5
	Taip	33	16,5	16,5	100
	Total	200	100	100	
Q9_9) manęs netenkina mokymo metodai;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	185	92,5	92,5	92,5
	Taip	15	7,5	7,5	100
	Total	200	100	100	
Q9_10) neįdomu mokytis;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	198	99	99	99
	Taip	2	1	1	100
	Total	200	100	100	
Q9_11) kita.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	194	97	97	97
	Taip	6	3	3	100
	Total	200	100	100	
Q10					
Q10_1) nėra nė vieno;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	113	56,5	56,5	56,5
	Taip	87	43,5	43,5	100
	Total	200	100	100	
Q10_2) apie ketvirtadalį;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	162	81	81	81
	Taip	38	19	19	100
	Total	200	100	100	
Q10_3) maždaug trečdalis;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	198	99	99	99

	Taip	2	1	1	100
	Total	200	100	100	
Q10_4) apie pusę;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	194	97	97	97
	Taip	6	3	3	100
	Total	200	100	100	
Q10_5) maždaug du trečdaliai;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	200	100	100	100
Q10_6) apie tris ketvirtadalius;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	199	99,5	99,5	99,5
	Taip	1	0,5	0,5	100
	Total	200	100	100	
Q10_7) visi.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	166	83	83	83
	Taip	34	17	17	100
	Total	200	100	100	
Q11					
Q11_1) mokymosi visą gyvenimą memorandumas;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	116	58	58	58
	Taip	84	42	42	100
	Total	200	100	100	
Q11_2) valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	69	34,5	34,5	34,5
	Taip	131	65,5	65,5	100
	Total	200	100	100	
Q11_3) mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	133	66,5	66,5	66,5
	Taip	67	33,5	33,5	100
	Total	200	100	100	
Q11_4) detali tolesnio darbo, siekiant įgyvendinti Europos švietimo ir mokymo sistemų tikslus, programa.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent

Valid	Ne	168	84	84	84
	Taip	32	16	16	100
	Total	200	100	100	

FORMALUS, NEFORMALUS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ATSKYRIMAS

Eil. Nr.	DOKUMENTO PAVADINIMAS	FORMALUSIS	NEFORMALUSIS
1.	Ši pakeitimas, 2003-06-17	Pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas, profesinis mokymas, aukštesniosios ir aukštojo mokslo studijos	Kitas suaugusiųjų švietimas (6 str.) <u>17-1 str. Paskirtis:</u> <ul style="list-style-type: none"> • sudaryti suaugusiajam sąlygas mokytis visą gyvenimą; • tenkinti pažinimo poreikius; • tobulinti įgytą; • įgyti papildomą kvalifikaciją. <u>17-2 str. Teikiamas:</u> <ul style="list-style-type: none"> • kiekvienam ne jaunesniam kaip 18m.
2.	Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 1998-06-30	Valstybės reglamentuojamas ir kontroliuojamas (lavinimo, mokymosi, studijų) procesas, kurio rezultatas - valstybės pripažintas, išslavinimą liudijantis dokumentas.	Asmens ir visuomenės interesus atliepiantis kontroliuojamas (lavinimo, mokymosi, studijų) procesas, kurio rezultatas neįvertinamas išsilavinimą liudijančiu dokumentu.
3.	Mokymosi visą gyvenimą užtikrinanti strategija, 2004-03-26	<ul style="list-style-type: none"> • Vyksta švietimo ir mokslo įstaigose - institucijose su aiškia tvarka, turiniu, metodais ir mokymosi priemonėmis. • Jį reglamentuoja aiškos priėmimo, registracijos ir baigimo taisyklės. • Rezultatas - valstybės pripažintas, išsilavinimą liudijantis dokumentas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo institucijų (pvz. darbo vietose). • Mokymosi procesas priklauso jį organizuojančiai institucijai (atsakomybė už rezultatą tenka jai - tai sąsaja su formalioju švietimu). • Būdingas kvalifikacijos tobulinimo sričiai.

MOKYMO SI VISĄ GYVENIMĄ UŽTIKRINIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ PLANAS

Patvirtinta švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. ISAK – 433/A1-83

Eil. Nr.	VEIKLOS UŽDAVINIAI	VYKDYMO TERMINAI
1	Profesinio rengimo ir tęstinio mokymosi įtaka užimtumo strategijai	
1.1	Kurti profesijų standartus, grindžiamus reikalavimais kompetencijai	2004-2012
1.2	Sukurti neformaliuoju ir savaiminio mokymosi būdais įgytų kompetencijų įvertinimo ir pripažinimo mechanizmus	2004-2008
1.3	Įgyvendinti technologinio profilio gimnazijas	2004-2007
1.4	Kurti ir įgyvendinti tęstinio profesinio mokymosi programas, kuriose būtų išskelti bendrieji gebėjimai, tokie kaip bendravimas, raštingumas, informacinės technologijos, karjeros valdymas bei socialiniai įgūdžiai	Nuolat
1.5	Kurti mechanizmus, kurie leistų mažoms įmonėms kurti mokymosi konsorciumus, sudarančius sąlygas pasiūlyti savo darbuotojams mokymosi galimybes, panašias į tas, kurias savo darbuotojams gali suteikti didelės ir turtingesnės įmonės	2004-2008
1.6	Kurti modulines profesinės kvalifikacijos įgijimo ir tobulinimo programas, grindžiamas kompetencijomis, ir numatyti jų įnašą siekiant tam tikrų kvalifikacijų	Nuolat
1.7	Kurti ir tobulinti mokymo programas, skirtas profesinės specializacijos tobulinimui	Nuolat
2	Mokymosi prieinamumas	
2.1	Sukurti mokymosi programas tikslinėms ir rizikos grupėms	2004-2009
2.2	Užtikrinti „antro šanso“ galimybę visiems suaugusiems, nebaigusiems pagrindinės ar vidurinės mokyklos	2004-2008
2.3	Kurti nuotolinio mokymo programas ir plėsti jų vartotojų tinklą	Nuolat
2.4	Panaikinti egzistuojančius apribojimus suaugusiems asmenims, siekiantiems įgyti paklausias darbo rinkoje profesijas ir kelti kvalifikacijos lygį	2004-2005
3	Infrastruktūros plėtra	
3.1	Parengti švietimo institucijų tinklo plėtros bei esančių pastatų renovacijos planą	2004-2006
3.2	Vykdyti plane numatytą mokyklų pastatų statybą ir renovaciją	2006-2012
3.3	Tolydžio didinti investicijas į institucijų, teikiančių švietimo paslaugas, techninės bazės atnaujinimą	Nuolat
3.4.	Plėtoti profesinio informavimo, orientavimo ir konsultavimo sistemą vadovaujantis profesinio orientavimo ir konsultavimo strateginiu plėtros planu	--
3.5	Sudaryti lengvatinę tvarką programinei įrangai įsigyti švietimo veikla užsiimančioms institucijoms	2004-2005
4	Mokymosi visą gyvenimą koordinavimas	
4.1	Peržiūrėti institucijų, užsiimančių tęstiniu profesiniu mokymu, funkcijas ir jas suderinti	2004-2005
4.2	Įsteigti naują suaugusiųjų mokymosi koordinavimo struktūrą	2004-2006
4.3	Pertvarkyti profesinio rengimo ir mokymo paslaugų tiekėjų tinklą, ieškant išteklių optimizavimo galimybių, siekiant išlaisvinti išteklius mokymosi visą gyvenimą poreikiams tenkinti	2004-2012
4.4	Informuoti plačiąją visuomenę apie mokymosi visą gyvenimą galimybes ir	Nuolat

	rezultatus.	
4.5	Parengti teisinius dokumentus, reglamentuojančius socialinių partnerių įtraukimą į dalyvavimą profesinio rengimo ir tęstinio mokymosi procesuose	2004-2006
5	Finansavimas	
5.1	Optimizuoti profesinio rengimo struktūrą, iš valstybės finansuojamų ar adekvačių fondų, ir ją pritaikyti regionų poreikiams tenkinti	2004-2007
5.2	Nustatyti tęstinio profesinio mokymo finansavimo struktūrą ir mechanizmus	2004-2006
5.3	Įdiegti mokinio krepšelį profesiniame rengime ir tęstiniame mokymesi	2004-2006
5.4	Tęstinio profesinio mokymo plėtrai ir „antrojo šanso“ įgyvendinimui naudoti Europos struktūrinių fondų galimybes	Nuolat
5.5	Padidinti tęstinio mokymosi finansavimą, sukuriant specialius fondus ir įtraukiant darbdavius ir darbuotojus	2004-2006
6	Mokymo ir profesinio konsultavimo personalo kvalifikacija	
6.1	Parengti suaugusiųjų mokytojų ir profesijos konsultantų standartus	2004-2005
6.2	Įdiegti modulines, kompetencijomis grįstas programas suaugusiųjų mokytojų rengimui ir profesijos mokytojų rengimui	2004-2006
6.3	Rengti švietimo institucijų vadovus ir tobulinti jų kvalifikaciją naudojant modulines, kompetencijomis grįstas programas	Nuolat
6.4	Pradėti rengti profesijos konsultantus	2004
6.5	Sudaryti palankias sąlygas švietimo darbuotojams įsigyti minimalią pedagogo kompetenciją, būtiną darbui su suaugusiais	2004
6.6	Nuolat tobulinti mokymo personalo IT raštingumą	Nuolat
7	Regioniniai skirtumai	
7.1	Profesinio rengimo ir tęstinio profesinio mokymosi programose įvertinti socialinius ir ekonominius bei regiono poreikius	Nuolat
7.2	Diferencijuotai plėtoti mokymosi visą gyvenimą regioninę struktūrą	Nuolat
7.3	Mokymus organizuoti pagal vietos poreikius, ypač žemės ūkio regionuose	Nuolat
8	Stebėsena ir kokybės laidavimas	
8.1	Nustatyti pagrindinius profesinio rengimo veiksmingumo ir kokybės rodiklius	2004-2005
8.2	Suderinti įvairias švietimo duomenų bazes ir išplėsti jų prieinamumą	2004-2006
8.3	Atlikti regioninius ir sektorinius profesinio rengimo poreikių tyrimus	Nuolat
8.4	Skatinti tyrimus, leidžiančius analizuoti ir plėtoti mokymąsi visą gyvenimą, įsitraukti į tarptautinius lyginamuosius PISA, ALL ir kt. tyrimus	Nuolat
8.5	Įsitraukti į CEDEFOP vykdomus profesinio mokymo tyrimus	2004
8.6	Įdiegti vidiniu ir išoriniu auditu grindžiamą kokybės užtikrinimo sistemą visuose švietimo sistemos sektoriuose	2004-2010

SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO PASKIRTIS

DOKUMENTAS	PATVIRTINIMO DATA	SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO PASKIRTIS TIKSLAI	NUMATOMI REZULTATAI	PRIEMONĖS
1. Lietuvos suaugusiųjų švietimo koncepcija	1993 Pritarta ŠMM kolegijos 1993-01-30 Nut. Nr 5 Lietuvos švietimo Tarybos 1993-02-24 nutarimu Nr. 4	Sudaryti sąlygas realizuotiis asmenybei, atsakingai už šalies gerovę: <ul style="list-style-type: none"> ✓ suteikti galimybę visiems realiai įvertinti, ar pakanka žinių, mokėjimų ir įgūdžių šiuolaikinėms sąlygoms ir kompensuoti jų trūkumą, ✓ greitai patenkinti bedarbių arba žmonių kuriems gresia nedarbas, poreikius persikvalifikuoti, ✓ padėti ugdyti demokratinę visuomenę. 	Nenurodomi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Andragogikos mokslinio tyrimo centrų kūrimas, jų veiklos organizavimas bei skatinimas; ✓ Andragogų, kaip savarankiškos švietimo specialistų profesijos pripažinimas; jų rengimo, kvalifikacijos kėlimo bei perkvalifikavimo sistemų kūrimas; ✓ Švietimo vaidmens stiprinimas.
2. Memorandumas		Padėti išsaugoti ekonominį konkurencingumą ir galimybę dirbti, padėti įveikti socialinę atskirtį.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aukštos kokybės pagrindinis išsilavinimas visiems; ✓ Suaugusiųjų mokymosi paslaugų plėtra. 	Įvairi partnerystė ir veiksmingas bendras darbas.
3. Mokymosi visa gyvenimą užtikrinimo strategija		Optimizuoti visų prieinamų išteklių (valstybės, įmonių, savivaldybių, bendrijų, NVO ir individų) siekiant plėtoti vientisą ir rentabilią mokymosi visą gyvenimą sistemą, atitinkančią Europos standartus	Vizijos- 90 proc. aktyvių visuomenės narių dalyvauja mokymosi veikloje.	Sudarytas priemonių planas iš 8 punktų.
4. Neformaliojo SŠ įstatymas	1998m. birželio 30d. Nr. VIII-822	<ul style="list-style-type: none"> ❖ <i>Padėti tenkinti:</i> ✓ suaugusiųjų savišvietos poreikius; ✓ plėtoti kultūrinius interesus; ✓ ugdyti kūrybines galias; ✓ įgyti profesinei veiklai. ❖ <i>Sudaryti sąlygas:</i> ✓ įgyti reikalingų teorinių žinių ir praktinių gebėjimų; ✓ kvalifikacijai tobulinti. 	Nenurodomi	Neformaliojo švietimo formos: organizuota tikslinė; kursai.
5. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų gairės	LR Seimas 2003-07-04 nutarimas Nr. IX-1700	Išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema.	Kasmet mokytoji ne mažiau kaip 15 procentų darbingo amžiaus šalies gyventojų; <ul style="list-style-type: none"> ✓ 85 procentai darbingo 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Išplečiama bendrojo lavinimo, profesinio ir ypač aukštųjų mokyklų tęstinio mokymosi programos. ✓ Sukuriama neformalaus švietimo programų ir modulių akreditavimo tvarka.

			amžiaus LR gyventojų turėtų realias galimybes ir gebėtų naudotis informacinėmis technologijomis.	Sukuriama įvairiais mokymosi būdais įgytų kompetencijų formalus pripažinimo sistema.
--	--	--	--	--

OECD (2003 m.) duomenų analizė, siekiant nustatyti suaugusiųjų mokymo(si) situaciją ES šalyse ir suprasti, kokių rodiklių ateityje reikės

ŠALIS	INSTITUCINIS SUAUGUSIŲJŲ MOKYMO SI APIBRĖŽIMAS	TIKSLAI
KANADA	SM-sis apima profesinį rengimą ir bendrąjį švietimą.	<ul style="list-style-type: none"> • Kurti kvalifikuotą darbo jėgą nacionalinėmis pastangomis • Dėmesys paviduriniam išsilavinimui, įskaitant ir SŠ • Dėmesys bedarbių ir dirbančių rengimui
DANIJA	SM apima profesinį rengimą ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat formalų, neformalų bei informalią mokymąsi. Visos SM veiklos apibrėžiamos kaip priešybė pirminiam išsilavinimui ar rengimui, kuris skirtas jaunimui. Nėra vienintelio SM apibrėžimo, bet visos įstaigos, teikiančios suaugusiųjų švietimą yra aiškiai įvardytos. Todėl galima sakyti, kad tie, kurie mokosi tokiose institucijose yra suaugę besimokantieji. Amžius svarbus dviem atvejais: <ol style="list-style-type: none"> 1) bendrasis SŠ žemesnio nei vidurinis lygmens ar parengiamasis SŠ dar žemesnio lygmens (norint gauti bendrąjį SŠ reikia turėti 18 m.) 2) suaugusiųjų profesinis švietimas ir rengimas bei bazinis suaugusiųjų (profesinis) švietimas (nuo 25 m.). Nuo 17,5 galima stoti į liaudies mokyklas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teikti profesines ir asmenines kvalifikacijas • Teikti adekvatų, aktualų SŠ ir tęstinį rengimą, visiems suaugusiems – nuo mažai kvalifikuotų iki universiteto absolventų
SUOMIJA	SM apima profesinį rengimą ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat formalų, neformalų mokymąsi. SM apibrėžimas priklauso nuo institucijos ir švietimo/ rengimo teikimo, o ne nuo besimokančiojo profilio.	<ul style="list-style-type: none"> • Teikti mokymosi turinį, kuris paremtų asmenybės vystymąsi, stiprintų demokratines vertybes, palaikytų socialinius ryšius, paremtų inovaciją bei produktyvumą • Nukreiptų tuos, kuriems trūksta pradinio išsilavinimo ar turi silpną vidurinį išsilavinimą • Fokusuotis ties individualių SŠ kelių s-iems konstravimu
NORVEGIJA	SM apima profesinį rengimą ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat formalų, neformalų bei informalią mokymąsi. Apibrėžimas apima visas situacijas, formalias ir neformalias, kuriose gali atsitikti mokymasis. Amžius nuo 19 metų.	<ul style="list-style-type: none"> • Pakelti švitimo lygmenį iki visos S populiacijos • Atliepti darbo rinkos poreikius pagal įgūdžius ir kompetencijas • Patenkinti individualius poreikius asmeninio ir profesinio augimo srityje
PORTUGALIJA	SM apima profesinį rengimą ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat formalų, neformalų bei informalią mokymąsi.. Agentūros apibrėžimas pradžioje apėmė tuos besimokančius, kuriems virš 18 metų. O dabar apima ir tuos dirbančius, kuriems 16 ir daugiau.	<ul style="list-style-type: none"> • Didinti konkurencingumą ir socialinius ryšius • Kovoti prieš darbo rinkos politiką ir rengimą, siekiant įveikti bedarbystę
ISPANIJA	SM apima žmones virš 18 m., pabaigusius (palikusius) pirminį švietimą ir rengimą bei tuos, kurie turi 16 ar virš ir dirba. Tai apima ir profesinį rengimą bei bendrąjį švietimą (išsilavinimą), kurie apibrėžiami santykyje su teikimu bei individualiomis situacijomis. Suaugusiųjų bazinis švietimas yra nukreiptas į švietimą bazinių įgūdžių, kurių reikia tam, kad būtų galima funkcionuoti šiandieninėje visuomenėje.	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaryti s-iems priėjimą prie visų lygių S • Padėti S įgyti ar pagerinti profes. kvalifikacijas ir gebėjimą dalyvauti socialiniame, kultūriniame, politiniame, ekonominiame gyvenime • Nustatyti S teises į S, prof. rengimą ir savo pažangą per mokymąsi, darbą ir priėjimą prie kultūrinių resursų • Prof. rengime labiau akcentuoti darbo rinkos įsiterpimą
ŠVEDIJA	SM apibrėžiamas sąryšyje su švietimo/ rengimo teikimu, o ne su individais. Suaugęs besimokantis yra tas, kuris dalyvauja tam tikroje švietimo formoje, kuri yra organizuota ir teikiama suaugusiųjų įstaigose Nurodoma 20 metų amžiaus riba.	<ul style="list-style-type: none"> • Palaikyti SM-si per persikirstymą ir augimą • Sumažinti S skirtu mus, palaikyti ekon. augimą, stipr. dem, tenkinti ind. norus • Populiarinti SŠ: siekti soc. gerov., stiprinti demok. vert, kult. gyv. • Fokusuotis pagal individ. poreikius
ŠVEICARIJA	SM apima bet kokią mokymosi procesą, kuris įgalina suaugusįjį vystyti savo įgūdžius, gilinti žinias atnaujinti savo bendrąją ar profesinę kvalifikaciją, ar pakeisti profesiją, labiau atitinkančią jo poreikius ar visuomenės. Čia nėra arba yra labai mažai ne-profesinio mokymosi.	<ul style="list-style-type: none"> • Pabrėžiama įgūdžių vystymas prof. tikslams • Į SŠ žiūrėti kaip į visumą, neišskiriant tikslų • Prof. rengimas: dėmesys prof. veiklos kvalifikacijomis <p>Rengiamasi kurti sistemą tinkančią profesiniam ir</p>

	Šveicarijoje mokymasis laikomas sinonimu profesiniam rengimui. Amžius neminimas.	asmen. vystymui, soc ir prof integracijai, lygių galim. regionams ir lytims užtikrint
JK	Suaugęs besimokantysis yra asmuo, kuris ištraukęs iš švietimą ar rengimą už formalaus pirminio švietimo sistemos ribų. Suaugusiais besimokančiais linkstama laikyti tuos, kurie yra 19 ir daugiau. Mokymasis apima formalų švietimą ar rengimą vedančius į kvalifikacijos įgijimą ir informalaus mokymosi galimybių sferą, kuri gali būti svarbus žinių ar įgūdžių tobulino šaltinis. Dabar požiūris plečiasi ir įtraukiamas ir informalus (ir formalus) mokymais bei ne-profesinis (ir profesinis) rengimas.	M-si visą gyv.dienotvarkė :: <ul style="list-style-type: none"> • užtikrinti, kad kiekv. darbingo amžiaus ir po to turi įgūdžius, atitinkančius darbo poreikius ir vedančius į pilnavertį gyvenimą • teikti aukštesnio lygmens įgūdžius, kurių reikia sėkmingai inovatyviai žinių ekonomikai kelti mokymo ir mokymosi standartus švietime ir rengime

Pagal OECD, 2003

Nuoseklios politikos sąlygos, kurios nurodytos OECD

- Konsensusas poreikio investuoti į žmogiškųjų išteklių (ypač į suaugusiųjų mokymąsi, nuo potencialių besimokančiųjų ir socialinių partnerių iki politikos kūrėjų) vystymą aspektu
- Finansinis įsipareigojimas, lydinčis suaugusiųjų mokymosi politikos įgyvendinimą
- Struktūra, apimanti suaugusiųjų mokymosi politikos kūrimą bei jos įgyvendinimą
- Prioritetų suaugusiųjų mokymesi nustatymas (pvz. raštingumas, bazinis išsilavinimas ir kt.)
- Institucijų, teikiančių skirtingus suaugusiųjų mokymosi tipus, apibūdinimas bei mechanizmų, užtikrinančių jų kokybę, nustatymas
- Specialus teikimas bei parama specialių poreikių suaugusiesiems
- Efektyvumo ir produktų matavimo numatymas; politikos įvertinimas
- Suaugusiųjų mokymosi integracija į bendrojo švietimo bei rengimo politiką